

Torsdagen den 4 juni

Kl. 12.00–18.42

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 14 maj justerades.

§ 2 Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter

*Användningsförbud
och avskyltning av
fordon med obetalda
felparkeringsavgifter*

Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU13

Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter (prop. 2019/20:67)
föredrogs.

Anf. 1 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Det vi ska debattera nu är trafikutskottets betänkande nr 13, *Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter*. Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 1.

Herr ålderspresident! I proposition 2019/20:67 föreslås lagförslag med syftet att lösa problem med fordonsrelaterade skulder och problematiken kring fordonsmålvakter. Vi vill understryka att det är positivt att åtgärder vidtas som försvårar för fordonsmålvakter att äga fordon och dra på sig stora skulder. Däremot är propositionens föreslagna åtgärder inte heltäckande för att lösa problemet.

Felparkeringsavgifter och fordonsskatt hör till de största enskilda skuldslagen i Kronofogdemyndighetens register. En betydande del av skulderna kan hänföras till fordonsmålvakter.

Genom att använda en så kallad målvaktskatt slipper fordonets verkliga ägare betalningsansvar för fordonsrelaterade skatter och avgifter eftersom betalningsansvaret vilar på målvakten. De 100 mest skuldtyngda innehavarna av fordon hade i februari 2018 skulder på 367,6 miljoner kronor. Samma personer var samtidigt registrerade ägare till 25 019 fordon. Vid årsskiftet 2017–2018 uppgick det totala skuldbeloppet i fråga om fordonskulder till 1,9 miljarder kronor.

Situationen talar sitt tydliga språk: Det krävs skärpningar för att komma åt bilmålvakter, målvaktsfordon och fordonsrelaterade skulder. Målvakten betalar varken skatter eller avgifter, och staten går därmed miste om stora intäkter. Det rör sig i dagsläget om nästan 2 miljarder kronor i

fordonsrelaterade skulder till staten. Det behövs en snabbtredning av hur man bäst löser problemet med dessa målvakter.

Sverigedemokraterna har föreslagit ett flertal åtgärder för att komma åt problemet: omhändertagande av fordon, större mandat till Kronofogdemyndigheten, kortare respittid, att fordonets totala skuld ska vara utgångspunkt, förbud för skuldbelagda personer att bli nya ägare till fler fordon, skuldavskrivning för fordon vid exekutiv försäljning och att kontrollavgifter ska räknas som fordonskulder.

Herr ålderspresident! När en skuld på ett fordon uppgår till 5 000 kronor bör fordonet omhändertas utan fördröjning till dess att skulden är reglerad. Regleras inte skulden inom utsatt tid bör fordonet säljas via Kronofogdemyndigheten. Vid en respittid på sex månader, som i propositionsförslaget, finns risk för att bilmålvakterna drar på sig ännu större skulder. En mer rimlig tidsperiod är 30 dagar.

Fordonets totala skuld ska ligga till grund för omhändertagandet, oavsett tidigare ägare. På så sätt kan man förhindra att ett fordon flyttas mellan olika målvakter, och därmed försvåra ett ingripande från myndigheterna.

Det ska inte göras skillnad mellan felparkeringsavgift och kontrollavgift. Därmed kan även en kontrollavgift innebära en fordonsrelaterad skuld. Privaträttsliga fordringar som hänför sig till fordonsinnehav, däribland kontrollavgifter, ska kunna leda till ett användningsförbud. Detta bör ske i kombination med ett användningsförbud enligt lagen om felparkeringsavgift.

En skuldbelagd person ska inte kunna registrera sig som ägare till fordon, och det behöver införas ett förbud mot att bli ny ägare till fler fordon för personer som har fordonskulder som överstiger 5 000 kronor.

I grunden är Sverigedemokraterna positiva till propositionen, men vi yrkar på att den skärps i enlighet med vår reservation nr 1.

Anf. 2 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr ålderspresident! Kronofogdemyndighetens statistik visar att de fordonsrelaterade skulderna till det allmänna ökar över tid trots att en stor del av fordringarna preskriberas varje år. Vid årsskiftet 2017/18 uppgick det totala skuldbeloppet till 1,9 miljarder kronor. Av de ca 100 000 gäldenärerna med fordonsrelaterade skulder till det allmänna hade de 100 mest skuldsatta i februari 2018 tillsammans skulder som uppgick till 367,6 miljoner kronor. Samma 100 gäldenärer var i februari 2018 registrerade ägare till 25 019 fordon.

Av dessa var 3 908 fordon registrerade på en enda gäldenär. Han torde ha ett stort garage. Fyra personer var registrerade ägare till över 2 000 fordon, 13 personer var registrerade ägare till över 500 fordon och 35 personer var registrerade ägare till över 100 fordon.

Felparkeringsavgifter och fordonskatt är, sett till antalet gäldenärer, bland de största enskilda skuldslagen i Kronofogdemyndighetens register, och skuldbeloppet för dessa skulder uppgick vid årsskiftet 2017/18 till 1,5 miljarder. Skuldbeloppet för felparkeringsavgifter och fordonskatt har enligt regeringen ökat över tid med i genomsnitt ca 100 miljoner kronor per år.

Herr ålderspresident! I propositionen föreslår regeringen att det ska bli förbjudet att använda ett fordon med obetalda felparkeringsavgifter och att

en polisman eller en bilinspektör ska ta hand om fordonets registrerings-
skyltar om användningsförbudet överträds.

Kristdemokraterna konstaterar att regeringens lagförslag syftar till att
skärpa lagstiftningen mot fordonsmålvakter, vilket är bra. Men bruket av
fordonsmålvakter är ett växande samhällsproblem som innebär att staten
går miste om stora intäkter och som dessutom försvårar polisens utred-
ningsarbete. Vi delar regeringens vilja att stärka svenskt rättsväsenas möj-
ligheter att ingripa mot fordonsmålvakter, men vi anser inte att förslaget
är tillräckligt kraftfullt för att få önskad effekt.

Vi anser att tiden för att meddela ett användningsförbud bör bestämmas
till 3 månader i stället för 6 månader.

Flera remissinstanser tillstyrker förslaget att ett fordon inte ska få an-
vändas om felparkeringsavgifter som uppgår till mer än 5 000 kronor inte
har betalats och det har gått minst 6 månader sedan beloppet senast skulle
ha betalats, men många remissinstanser framhåller att de vill att regeringen
vidtar ytterligare åtgärder. Som exempel kan nämnas att Motormännen
ställer sig tveksamma till om förslaget kommer att påverka antalet fordons-
målvakter i någon större utsträckning, medan Malmö stad pekar på att det
finns en risk för att fordonet används trots att det har användningsförbud.
Uppsala kommun föreslår att tiden för att meddela ett användningsförbud
bestäms till 3 månader i stället för 6 månader, vilket är ett förslag som vi
ställer oss bakom.

Vi anser att en polis eller en bilinspektör ska ha rätt att omhänderta ett
fordon när ett användningsförbud överträds och fordonet används utan re-
gistreringsskylt. Regeringens förslag innebär att fordonets registrerings-
skyltar ska kunna omhändertas av en polisman eller en bilinspektör om
fordonet används i strid med ett användningsförbud. Vi noterar att flera
remissinstanser pekar på risken att fordon används även utan registrerings-
skylt.

Vi vill lyfta fram att Trafikförsäkringsföreningen anser att polisen ska
få möjlighet att förverka bilar vars skulder inte är betalda. Regeringen
kommenterar detta förslag med att det skulle vara en alltför ingripande
reaktion på den förseelse som det innebär att inte betala sina felparkerings-
avgifter. Samtidigt anser regeringen att syftet med användningsförbudet är
att fordonet inte ska användas alls. Vi anser att lagstiftningen ska utformas
på ett sådant sätt att man förhindrar olovlig användning av fordonet.

Vi anser också att det största problemet inte handlar om felparkerings-
avgifter utan om hur politiken ska täppa till kryphål som grovt kriminella
alltför länge har kunnat utnyttja. Jag vill bara påminna om Al Capone, på
30- och 40-talen. Man kom inte åt honom genom vanlig brottsbekämpning.
Man tog honom till sist på skattesidan.

Herr ålderspresident! Kristdemokraterna står bakom sin reservation
nr 2.

Anf. 3 DENIS BEGIC (S):

Herr ålderspresident! I dag behandlar vi betänkandet om användnings-
förbud och avskyltning av fordon med obetalda skulder. Detta är ett viktigt
steg i att råda bot på de problem vi har haft kring parkeringsskulder, for-
donsmålvakter och målvaktsfordon.

I propositionen redovisas olika insatser som hittills har gjorts för att
komma till rätta med de problemen. Myndigheterna har samverkat för att

hitta lösningar, och ny lagstiftning har införts. Den 1 juli 2014 infördes lagen om rätt att ta fordon i anspråk för fordringar på vissa skatter och avgifter. Det gjordes även vissa ändringar i lagen om flyttning av fordon. Genom lagen om rätt att ta fordon i anspråk gavs det en möjlighet att ta fordon med obetalda skulder i anspråk. Ändringarna i flyttningslagen och flyttningsförordningen innebär att det är möjligt att flytta felparkerade fordon med obetalda och förfallna felparkeringsavgifter och att sådana fordon inte behöver återlämnas till ägaren förrän skulderna har blivit betalda.

År 2015 infördes regler om användningsförbud och avskyltning när det gäller obetald trängselskatt och infrastrukturavgift.

Vi ser nu att ökningstakten i fråga om de fordonsrelaterade skulderna har avstannat något. Ett stort antal fordon med obetalda felparkeringsavgifter har flyttats och tagits ur trafik med stöd av de nya bestämmelserna. Relativt få fordon har däremot tagits i anspråk med stöd av lagen. Vi kan konstatera att den lagstiftning som infördes 2014 har gett positiva effekter, men de berörda aktörerna uppges vara överens om att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att man ska komma till rätta med problemen. I propositionen lämnas därför förslag som innebär att sanktionerna användningsförbud och avskyltning får tillämpas för fordon med obetalda felparkeringsavgifter.

Jag tror inte att vi kan vila och tro att vi har löst alla problem med bland annat fordonsmålvakter. Det är otroligt viktigt att vi fortsätter att jobba med frågan för att täppa till de luckor som kommer att finnas. Detta är dock ett steg i rätt riktning.

Vi i utskottet är överens om att propositionen är bra. Det som skiljer oss åt gäller hur lång tid man ska ha på sig att betala sin skuld och när fordonet ska tas i anspråk. Vissa vill ha hårdare regler. Andra vill gå lite mjukare fram. Redan i september förra året gav regeringen därför en utredare i uppdrag att göra en översyn av lagstiftningen om bland annat flyttning av fordon. Den utredningen ska vara klar den 1 september 2020.

Herr ålderspresident! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 3 Luftfartsfrågor

Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU12
Luftfartsfrågor
föredrogs.

Anf. 4 ÅSA COENRAADS (M):

Herr ålderspresident! Dagens debatt handlar om trafikutskottets betänkande om luftfartsfrågor. Det är frågor som är högaktuella. De är inte bara aktuella under rådande krisartade omständigheter med coronan, utan de har även varit aktuella sedan långt tidigare. Flygbranschen står inför stora omställningar, och det finns inte tydliga politiska riktlinjer från regeringen om huruvida flyget ska utvecklas eller avvecklas.

De frågor som vi diskuterade förra året vid den här tiden kvarstår tyvärr fortfarande. Arlandarådet har inte kommit med någon slutrapport. Regeringen har olika uppfattningar i fråga om Brommas varande eller icke varande och om hur det ska bli med den nya landningsbanan på Arlanda, beroende på vilket partis regeringsföreträdare som uttalar sig i medierna. Det saknas även en färdplan för omställningen till elflygplan.

Utöver detta påverkar krisen all infrastruktur, i synnerhet flyget. På grund av coronan står flyget mer eller mindre stilla i hela världen. Flygplatserna i Stockholmsområdet är uppsatta på den svarta listan av den europeiska flygsäkerhetsmyndigheten, då vi inte har lyckats hindra coronans spridning.

En del flygbolag i Sverige går i konkurs, och andra avskedar mer än hälften av sin personal. De regionala flygplatserna dör sotdöden utan statliga stöd eller inkomster från flygbolag – flygbolag som inte kan verka i dag.

Regeringen har kommit med en del stödåtgärder, men det är långt ifrån tillräckligt. De regionala flygplatserna är viktiga för en fungerande infrastruktur, så att hela Sverige ska kunna leva och fungera som tidigare. Risken att företaget och arbetstillfällena försvinner är nu hög.

Den regionala infrastrukturen har byggts upp under många år. Försvinner den nu är det inte troligt att den någonsin kommer tillbaka. Ska Sverige fortsätta att fungera måste vi vara en välfärdsnation, och det är inte bra för det svenska näringslivet om våra regionala flygplatser försvinner. Det är dessutom direkt livsfarligt när den lokala beredskapsförmågans möjligheter att snabbt verka rycks undan.

Herr ålderspresident! Dagens debatt handlar dock om frågor som var aktuella före coronapandemin, och det finns en del saker där vi från Moderaterna har andra åsikter än regeringspartierna.

En stor och viktig fråga gäller överlevnaden för Sveriges alla regionala flygplatser. Sverige behöver fungerande inrikesflyg för att hela landet ska kunna fungera och hålla ihop. Det är dessutom viktigt att säkerställa livräddande samhällsfunktioner som ambulansflyg, brandflyg och beredskapsflyg. Inrikesflyget kommer att behövas på både kort och lång sikt i Sverige.

Många regionala och kommunala flygplatser har svårt att få budgeten att gå ihop. Det kommer att krävas nationella pengar i form av driftsbidrag för att flygplatserna ska överleva. Det handlar egentligen inte om att skjuta till bidragspengar utan mer om att staten faktiskt ska betala för de åtaganden som vi vill ha i krissituationer. Det gäller till exempel ambulansflyget, som är viktigt nu under coronapandemin. Vi vill också ha brandflyget. Vi minns alla de bränder som har varit runt om i Sverige under somrarna.

Från de regionala flygplatserna flyger man dessutom till Arlanda och Bromma, som drivs av Swedavia. Swedavia skulle därför kunna kompensera de regionala flygplatserna med ett driftsstöd. Så använder vi skattebetalarnas pengar klokt.

I kölvattnet efter coronan har vi moderater även lagt fram ett förslag om ett stödpaket direkt riktat till de regionala flygplatserna om 100 miljoner kronor. Pengarna kommer att behövas och är en direkt överlevnadsfråga, så att inte flygplatserna riskerar att läggas ned, som nu sker i Ängelholm och snart i Västerås.

Nu återstår det att se om regeringen och dess stödpartier även ställer sig bakom detta när förslaget ska debatteras och röstas om här i kammaren senare.

Herr ålderspresident! Lika viktig som ett fungerande inrikesflyg är den internationella flygtrafiken, för att Sverige ska kunna utvecklas och skapa starka företag och fler jobb. Många internationella företag lägger sina Nordenkontor runt Arlanda och i Stockholmsregionen, eftersom regionen har varit dynamisk och lätt att ta sig till och från.

Vill vi på allvar att Sverige ska attrahera affärsliv och turister måste Arlanda byggas om och byggas ut. En utbyggnad skulle dessutom leda till stora miljöförbättringar och förberedelser för en infrastruktur runt bland annat elflyget. En modern, konkurrenskraftig flygplats skulle kunna få ökad kapacitet, upprustade terminaler och en förbättrad kollektivtrafik till och från flygplatsen. Det är därför både allvarligt och väldigt tragiskt att arbetet i och runt Arlandarådet inte varit till någon nytta. Arlandarådet behöver ta upp sitt arbete och fortsätta att utveckla Arlanda och svensk luftfart.

Jag har redan talat mig varm för inrikesflyget, men jag har inte nämnt frågan om Bromma flygplats tillräckligt. Bromma är nämligen inte en lokal Stockholmsflygplats, som vissa partier ibland vill göra gällande. Bromma är Sveriges lokalflygplats i Stockholm, en förutsättning för att snabbt och enkelt nå vår huvudstad. Genom att flyga till och från Bromma kan man från alla Sveriges hörn ta sig från dörr till dörr på några timmar. Bromma flygplats knyter samman Sverige och behövs för att hela landet ska leva med snabb tillgång till vår huvudstad.

Herr ålderspresident! Det finns så mycket mer att tala om när det kommer till flyget, och det finns så otroligt mycket mer vi skulle kunna göra om bara viljan fanns. Jag hoppas att flyget i framtiden får en allt större plats i våra diskussioner och i de fortsatta diskussionerna om svensk infrastruktur. Flyget kommer att spela en avgörande roll i klimatomställningen, men då kan vi inte förbjuda och försvåra för flyget. Det är inte flyget i sig som är problemet, utan det är bränslet.

Herr ålderspresident! Vi moderater står såklart bakom alla våra reservationer, men för att inte ta upp alltför mycket av kammarens dyrbara tid i dessa kristider väljer vi i dag att yrka bifall endast till reservation 1 om de regionala flygplatsernas betydelse för att hela Sverige ska kunna leva och utvecklas.

Anf. 5 THOMAS MORELL (SD):

Herr ålderspresident! Vi ska diskutera betänkande 12, *Luftfartsfrågor*. Till att börja med vill jag säga att Sverigedemokraterna står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall endast till reservation 8.

Herr ålderspresident! *Att flyga är att leva*. Så lyder titeln på en bok som jag har hemma i bokhyllan. Även om boken utgår från stridspilotens känsla av att vara ett med lufthavet kan man med lätthet överföra det till flyget och dess utveckling som en livsviktig del av vår infrastruktur.

Sverigedemokraterna ser den stora betydelsen av flyget i det svenska samhället. Flyget tillgodoser både medborgarnas och näringslivets behov av resor och transporter. Strategin för en konkurrenskraftig svensk flygindustri sträcker sig dock inte enbart till flyget som trafikslag. Alla trafikslag

bör vara inkluderade i en heltäckande transport- och infrastrukturplanering.

I ett väl fungerande och hållbart samhälle ska förutsättningar finnas för den svenska flygindustrin att samverka med övriga trafikslag, oavsett om det handlar om leveranser av livsmedel till en lokal butik på den svenska landsbygden, frakt av fordon till den internationella gruvindustrin, regionala persontransporter eller nationella affärsresor.

Även central myndighetsutövning och viktiga samhällsfunktioner som försvar, räddningstjänst, sjukvård och polis är i stort behov av flyget som transportmedel liksom dess tillhörande infrastruktur.

Herr ålderspresident! Den pågående pandemin har verkligen satt ljuset på vikten av en väl fungerande infrastruktur, inte minst vårt behov av fungerande regionala flygplatser. Det finns i medlemsorganisationen Svenska Regionala Flygplatser 34 icke-statliga regionala flygplatser. Huvudmän för flygplatserna är till den största delen kommuner, men det förekommer även andra ägar constellationer.

De icke-statliga flygplatserna har drabbats hårt av krisen och de rese-restriktioner som införts på grund av det nya viruset. Jämförelsevis har resandet vid statliga Swedavias tio flygplatser minskat med 60 procent i mars till 1,3 miljoner resenärer. I april hade minskningen ökat till ca 97 procent.

Effekterna av det minskade resandet blir stora också för icke-statliga flygplatser runt om i landet som går miste om intäkterna. Flera av flygplatserna har tvingats korttidspermittera personal, och medlemsorganisationen varnar för att flertalet flygplatser kommer att begränsa eller upphöra med sådan verksamhet som krävs för att hålla flygplatserna öppna för trafik.

Vid sidan av att vara av strategiskt intresse för att möta näringslivets behov av kommunikationer har de regionala flygplatserna en viktig funktion för att ta emot samhällskritisk trafik som ambulansflyg, brandbekämpningsflyg, polis och militär.

Herr ålderspresident! Pandemin har påverkat flyget negativt, och effekterna riskerar att påverka vårt lands framtida möjligheter att erbjuda snabba och effektiva transporter, speciellt i norr. Flyget är, precis som annan infrastruktur, en viktig pusselbit i vårt samhälle.

Att vi måste gå till ett mer hållbart sätt att flyga är en självklarhet, och vi ser en rad nya tekniska lösningar som kan bidra till ett mer hållbart flyg i framtiden. Forskningen gällande elflyg bör bevakas, även om vissa hinder förekommer för att i stor skala kunna konkurrera med den befintliga industrin.

Forskningen inom drivmedel går dock framåt på alla områden, även inom batterier och laddinfrastruktur. När exempelvis energiförhållandena mellan dagens bränsle och morgondagens batterier jämnas ut kommer elflyget att vara mer konkurrenskraftigt. Detta kan på sikt gynna Sverige, då svensk elproduktion redan i dag är i stort sett fri från fossila utsläpp.

Den svenska flygindustrin bidrar med ca 40 000 direkta arbetstillfällen, och industrin är både direkt och indirekt kopplad till alla typer av företag i hela varukedjan oavsett storlek, bolagsform eller profession. Industrin samarbetar också med alltifrån lokala tjänsteföretag till världsomfattande multibolag.

Flygindustrin är också forskningsintensiv med nära relation till bland annat rymdindustrin och andra högteknologiska områden. Även utbildningar, tillgång till adekvat arbetskraft och välrenommerade svenska bolag inom flygindustrin resulterar i att Sverige har goda förutsättningar att fortsättningsvis kunna driva en stark svensk flygindustri.

Vikten av en fungerande flygverksamhet i landet och en väl fungerande flygplatsstruktur över hela landet har det talats om tidigare här från talarstolen. Oavsett om vi bor i Vilhelmina, i Gällivare eller på Gotland ska det vara enkelt och snabbt att förflytta sig. Det gäller både för den som jobbar inom industrin och när det gäller att transportera sjukvårdspersonal. Det är oerhört viktigt.

Flyget är en viktig kugge i hela vår infrastruktur. Vi måste värna om vår svenska flygindustri.

Anf. 6 MIKAEL LARSSON (C):

Herr ålderspresident! Vi har alla hittills varit inne på den svåra situation som nu råder i landet och i hela världen till följd av covid-19-pandemin. Jag tror att vi alla är väldigt överens om hur hårt detta har drabbat flygbranschen i alla dess delar.

Därför är det viktigt att framöver underlätta för flygsektorn att ta sig igenom den nuvarande situationen. Vi måste peka på att stora konsekvenser har drabbat flygbranschen på grund av spridningen av covid-19.

Inom ramen för det angelägna arbetet med att minska transportsektorns klimatpåverkan vill vi i Centerpartiet peka på att principen om att jaga utsläppen, inte transportererna, självklart ska gälla även flyget. Det är inte flygresan i sig som är problemet, utan det är utsläppen som den genererar.

Flyget är ett av fem transportslag. Därför är det viktigt att upprätthålla och tillgängliggöra flyget för människor i hela landet. Centerpartiet vill därför framhålla behovet av en hållbar flygsektor och vikten av att det införs effektiva styrmedel som leder till teknikutveckling och minskningar av utsläppen från luftfarten såväl internationellt som nationellt.

Centerpartiet anser att omställningstempot för ökad användning av förnybara drivmedel inom flygbranschen behöver höjas, och för detta krävs flera olika åtgärder. Det är därför viktigt att det görs riktade satsningar på forskning och utveckling av biobränsle för flyget. Vidare är det angeläget att konsumenterna har tillgång till information om vilka utsläpp olika flygresor genererar så att efterfrågan kan påverka utbudet av just flygresorna.

Då klimatpåverkan från luftfarten är global är det viktigt med samverkan på internationell nivå för att finna gemensamma åtgärder som bidrar till att minska luftfartens utsläpp. Därför anser vi att Sverige måste vara pådrivande i internationella förhandlingar för att flyget ska betala för sina klimatkostnader.

Herr ålderspresident! Centerpartiet har tillsammans med regeringen och Liberalerna slutit en sakpolitisk överenskommelse. Vi i Centerpartiet anser att det är mycket positivt att det i januariavtalet ingår en punkt med inriktning mot att minska flygets klimatpåverkan. Vi vill vidare peka på att det i januariavtalet finns en punkt där det ställs krav på att införa en obligatorisk inblandning av förnybart bränsle och att man ska se över möjligheten att införa miljöstyrande start- och landningsavgifter. Centerpartiet vill också peka på att det ska finnas ekonomiska incitament för en hög

inblandning av hållbart förnybart bränsle och att när ett system för flygbränsleskatt finns på plats så bör det ersätta dagens biljettskatt på flyget.

Herr ålderspresident! Vi vill framhålla att Sveriges stora avstånd gör att människor är helt beroende av flyget, och för näringslivet måste det vara lätt att ta sig till andra destinationer inom landet och sedan vidare ut i världen.

Eftersom de regionala flygplatserna binder samman Sverige och skapar arbetstillfällen ökar möjligheterna till turism, och de svarar för att till exempel brandflyg och ambulansflyg fungerar i hela landet, anser vi från Centerpartiet att det är viktigt att regeringen systematiskt arbetar för att stärka villkoren för svenskt flyg. På sikt måste vi även arbeta för att Swed-avias vinstdelningsmodell bör ses över i syfte att stärka de regionala flygplatsernas funktionalitet, eftersom de i flera fall har en svår ekonomisk situation. Detta har förvärrats med anledning av covid-19.

Regeringen har tillsatt en flygplatsöversyn för att se över statens långsiktiga roll som stödgivare för icke-statliga flygplatser. Vi kan dock konstatera att denna översyn ännu inte har redovisats. Centerpartiet vill därför understryka att det är angeläget att staten skapar långsiktiga hållbara driftsförutsättningar för att de regionala icke-statliga flygplatserna ska få det lättare.

Herr ålderspresident! Vi vill framhålla att miljö- och klimatpåverkan från flyget måste minska för att bidra till Sveriges nationella klimatmål och internationella åtaganden. Samtidigt måste detta ske på ett sådant sätt att tillgänglighetsmålet inte riskeras. Det sker i dag en snabb teknikutveckling inom luftfarten där el- och hybridflyg kommer att finnas på marknaden inom några år. Vi anser att introduktionen av elflyg bör underlättas, och det krävs ett större statligt engagemang för att tillvarata elflygets fulla potential.

I den flygstrategi som antogs 2017 behandlas dessvärre elflyget lite. Sverige saknar vidare ett politiskt mål för elflyg, vilket kan ställas i relation till Norge som har ett uttalat mål i den norska regeringsöverenskommelsen. Det finns ett tydligt politiskt mål för elflyg, som innebär att inrikesflyget ska vara elektrifierat 2040.

Vi anser därför att regeringen bör ge Trafikverket, Transportstyrelsen, Luftfartsverket och Energimyndigheten ett gemensamt uppdrag att analysera förutsättningarna för introduktion av elflyg i Sverige, utreda förutsättningarna för en innovationsupphandling av elflyg för upphandling av linjer med trafikplikt samt överväga ett nationellt mål för elflyg.

Herr ålderspresident! Centerpartiet står självklart bakom våra reservationer och särskilda yttranden i betänkandet om flygfrågor, men vi ska inte yrka bifall till alla reservationer utan har bestämt oss för att yrka bifall till reservation 3, Regionala flygplatser.

Anf. 7 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr ålderspresident! Vi kommer i dag att debattera luftfartsfrågor. Innan jag går in på de områden där vi kristdemokrater har reserverat oss konstaterar jag att vi talar om en bransch i kris. För egen del satt jag i trafikutskottet och ansvarade för flygfrågor när USA utsattes för ett fruktansvärt terrordåd den 11 september 2001. Tittar man på den nedgång som då drabbade flyget var den avsevärt mindre än den totala nedstängning

som sker just nu. Över 90 procent av allt utrikesflyg står stilla, och det kommer att ta år innan kommunikationerna återställs.

Regeringen har vidtagit en del åtgärder för att parera detta, men tyvärr är det alltför uppenbart att Miljöpartiets ideologiska blockering avseende flyg har hindrat de svenska flygbolagen och flygplatserna, samt företagen som servar denna del av den svenska kollektivtrafiken, att få samma stöd som i våra grannländer.

Denna ovilja till stöd i ett krisläge riskerar att skada flyget för lång tid framöver, vilket i sig kommer att hämma det svenska näringslivet och försvåra för privatpersoner att röra sig i och utanför Sverige.

Herr ålderspresident! Vi anser att de regionala flygplatserna i Sverige har en stor betydelse för att kommunikationerna i Stockholm och andra resmål i Sverige och världen ska fungera. Svenska staten har genom Swedavia bolagiserat de stora flygplatserna. De mindre icke-statliga flygplatserna finns i hela landet och ägs främst av kommunerna med stöd av regionerna och staten. Dessa flygplatser är mycket viktiga för regionerna samtidigt som de har svårare att skapa ett utbud som gör att de bär sina egna kostnader.

Vi anser att finansieringen av de små flygplatserna behöver ses över för att skapa långsiktigt hållbara lösningar. Det är därför bra att ett sådant arbete pågår, och vi ser fram emot att få ta del av den utredning som enligt infrastrukturministern pågår inom Regeringskansliet.

I dag är det staten som via Trafikverket upphandlar flygtrafik på vissa utpekade linjer som inte bedöms som intressanta för kommersiell flygtrafik. Däremot får inte regioner eller kommuner upphandla flyglinjer, även om kraven för allmän trafikplikt i EU:s lufttrafikförordning är uppfyllda. Kommuner och regioner som äger lokala flygplatser har dock rätt att stödja dessa via ägartillskott. Dagens regelverk innebär således att ett passivt stöd är okej, men att ett aktivt stöd till den trafik som man anser sig behöva för att utveckla den egna regionen inte är tillåtet.

I stället för denna typ av passivt stöd borde kommuner och regioner få möjlighet att upphandla regional flygtrafik. Flyget är en viktig del av kollektivtrafiken som betjänar hela landet. I andra delar av EU har såväl stat som regioner och kommuner möjlighet att fatta beslut om att upphandla flygtrafik, och vi anser att det är otillfredsställande att denna möjlighet saknas i Sverige trots att vårt land är ett av de geografiskt mest utsträckta länderna i Europa. Vi värnar de regionala flygplatserna, och därför vill vi göra det möjligt att upphandla regional trafik.

Herr ålderspresident! Givet det mycket svåra läge som nu uppstått till följd av covid-19-pandemin kan vi dessvärre se att även flygbranschen i alla sina delar drabbats oerhört hårt. Vi anser därför att det är viktigt att underlätta för flygsektorn att ta sig igenom den nuvarande situationen, och vi vill peka på vikten av att hantera de stora konsekvenserna som drabbat flygbranschen utifrån spridningen av covid-19.

Vi vill framhålla att miljö- och klimatpåverkan från flyget måste minska för att bidra till Sveriges nationella klimatmål och internationella åtaganden. Samtidigt måste detta ske på ett sådant sätt att tillgänglighetsmålet inte riskeras.

Det sker i dag en snabb teknikutveckling inom luftfarten, där el- och hybridflyg kommer att finnas på marknaden inom några år. Vi anser att introduktionen av elflyg bör underlättas och att det krävs ett större statligt engagemang för att tillvarata elflygets fulla potential.

I den flygstrategi som antogs 2017 behandlas elflyget dessvärre endast summariskt. Sverige saknar vidare ett politiskt mål för elflyg. Det kan ställas i relation till Norge som har ett uttalat mål i den norska regeringsöverenskommelsen och även ett tydligt politiskt mål för elflyg som innebär att inrikesflyget ska vara elektrifierat 2040.

Vi anser därför att regeringen bör ge Trafikverket, Transportstyrelsen, Luftfartsverket och Energimyndigheten ett gemensamt uppdrag att analysera förutsättningarna för introduktion av elflyg i Sverige, utreda förutsättningarna för innovationsupphandling av elflyg för upphandlade linjer med trafikplikt samt överväga ett nationellt mål för elflyg.

Sammanfattningsvis anser vi att Sverige ska fortsätta ligga i framkant i den gröna omställningen av flygtrafiken. Det är bland annat därför vi har avsatt 100 miljoner i vår budget för forskning på mer miljövänlig flygteknik. Vi anser också att Sverige ska arbeta inom EU samt övriga internationella organ för gemensamma regler som leder till att flygets klimatpåverkan minskar.

Herr ålderspresident! Vi kan konstatera att det under de senaste åren har rapporterats om flera allvarliga incidenter med drönare i det skyddade luftrummet. Dessa incidenter har inneburit risk för flygplansolyckor, svåra ekonomiska förluster för flygbolag och förseningar för resenärer.

Vi konstaterar att det redan i dag är förbjudet att utan tillstånd flyga drönare i närheten av flygplatser och att ägare och piloter av drönare som flyger i fredade zoner således begår ett luftfartsbrott. För att detta ska kunna lagföras och för att motverka överträdelser anser vi att tillverkarna bör införa något slags signalsystem som identifierar drönaren och knyter den till ägaren. Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör ta initiativ till ett system som innebär att varje drönare kan knytas till en ägare.

Herr ålderspresident! Jag står bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 4.

Anf. 8 HELENA GELLERMAN (L):

Herr ålderspresident! Dagens debatt handlar om luftfartsfrågor, och jag vill börja med att yrka bifall till Liberalernas reservation nr 5 om de svenska regionala flygplatserna.

Herr ålderspresident! För drygt ett halvår sedan, när partierna i denna kammare lämnade in sina motioner, kunde vi inte ana att hela luftfartsområdet skulle kollapsa till våren. Vi tänkte utifrån att vi måste göra flyget mer klimatneutralt och att flygplatserna i Sverige måste ha rimliga förutsättningar för att kunna bedriva sund affärsverksamhet.

Sedan kom coronaviruset, och plötsligt ändrades förutsättningarna totalt. Det man tidigare tänkt stod inte längre högst upp på listan. En hel bransch ställdes på bar backe med inga inkomster in och stora lönekostnader och fasta kostnader att betala ut. Detta delades med många andra branscher i Sverige och delas fortfarande både i Sverige och globalt, men just flyget blev extremt hårt drabbat på grund av reserestriktionerna. Ingen ville ha in personer från andra länder innan man fick kontroll över viruset

nationellt, och nationellt ville man inte sprida viruset mellan olika landsändar.

I dag har 80 procent av inrikesflyget och 90 procent av utrikesflyget ställts på marken. Det är siffror man knappt kan ta in, och det ser likadant ut världen över.

Nu har det gått tre månader utan intäkter, och resultatet kan vi se i de extrema varsel som lagts. SAS har varslat 5 000 personer, 40 procent av personalen. Flygbolaget Bra är i rekonstruktion och har varslat i princip all personal. Norwegian har varslat 400. Luftfartsverket har varslat 500, nära 50 procent av personalen. Swedavia har varslat 800, drygt 30 procent av personalen. Det är en lång uppräkningslista, och det är bara de största organisationerna.

Organisationerna blöder, och individer drabbas hårt. Vid ett så stort kompetensbortfall försvåras också möjligheterna att återstarta flyget.

Herr ålderspresident! Vi vill se kraftfulla åtgärder från regeringens sida för att rädda flygbranschen. De åtgärder som gjorts hittills har haft viss verkan, men de stora varslarna talar sitt tydliga språk. Det har inte varit tillräckligt, och ska Sverige ha kvar en fungerande flygbransch i framtiden krävs kraftiga åtgärder *nu*. Både flygbolag och den svenska infrastrukturen i form av flygplatser, trafikledning och kringtjänster måste få riktade satsningar snarast.

Jag och Liberalerna är övertygade om att det finns brett stöd i Sverige för att vi ska ha ett fullt fungerande flyg. Det behövs för att vi ska kunna överbygga de långa avstånden i vårt avlånga land, så att vi har rimlig möjlighet att resa inrikes, oavsett var vi bor, och många destinationer att välja på från våra stora knutpunkter för att komma ut i världen utan att behöva starta från Oslo, Köpenhamn eller Helsingfors.

Privatpersoner vill kunna resa på semester och upptäcka andra delar av världen eller bara hälsa på släkt och vänner. Flyget är också en förutsättning för att våra många internationella företag ska kunna träffa kunder och leverantörer och transportera gods med kort leveranstid. Detta är fundamentalt för ett land som Sverige med vårt stora exportberoende. Sverige spelar dessutom i olika globala sammanhang en mycket stor roll i förhållande till vår storlek. Vill vi fortsätta påverka på den nivån måste vi ha goda förutsättningar för att vara fysiskt på plats.

Detta, herr ålderspresident, blev ett brandtal för flyget. Men vi i Liberalerna är övertygade om flygets betydelsefulla roll för Sveriges och dess invånares framtid.

På kort sikt är den ekonomiska nedgången det största hotet mot flygbranschen. Tjänar man inga pengar kan man inte fortsätta i längden. Därför krävs direkt stöd nu. I ett längre perspektiv är det flygets påverkan på klimatet vi behöver fokusera på och lösa för att kunna behålla fördelarna med flyget.

För Liberalerna är det inte flyget i sig som är problemet utan utsläppen. Det är där vi vill fokusera våra insatser. Vi tror att flygresenärerna tycker att valet mellan att betala några hundralappar extra för biobränsle eller att inte flyga alls är ganska lätt.

Det var utsläppen vi fokuserade på när vi skrev våra motioner, i en annan tid. Liberalerna tror fortfarande på effektiva styrmedel som leder till teknikutveckling.

Reduktionsplikt för flyget är en viktig åtgärd som successivt och tillsammans med teknikutveckling kan ge minskade utsläpp både i Sverige och globalt. Här krävs riktade satsningar på forskning och utveckling av biobränslen.

När det gäller start- och landningsavgifter bör vi kortsiktigt följa utvecklingen i vår omvärld så att vi inte straffar ut svenskt flyg och som resultat får en ytterligare försvagad flygbransch och betydligt större kostnader på sikt. I grunden bör dock systemet med avgifter utvecklas så att det tar hänsyn till hur mycket biobränsle som används vid flygningarna.

Liberalerna vill i linje med vår tanke om att minska flygets utsläpp också införa ett system med flygbränsleskatt baserad på utsläpp och därmed ersätta dagens biljettskatt på flyget. Då större delen av svenskarnas klimatpåverkan sker globalt är det också viktigt att vi samverkar på internationell nivå för att få ned utsläppen och att vi driver på för att flyget ska stå för sina klimatkostnader, till exempel via en flygbränsleskatt.

Vi tror dessutom att det är viktigt att konsumenterna kan se vilken klimatpåverkan olika resor har och ser fram emot utredningen som ska föreslå klimatdeklaration av olika resor, däribland flyget.

Herr ålderspresident! Elflyget är jämte biobränslen en viktig möjlighet för att komma till rätta med flygets klimatpåverkan, i Sverige såväl som globalt. Området har också, baserat på Sveriges omfattande flygkompetens, en möjlighet att bli en ny industrigren i Sverige. Liberalerna tror på teknikens möjligheter. Staten bör därför satsa på forskning och utveckling på området. Elflyget har potential att åter göra kortflygningar mellan olika regioner och inte minst mellan olika nordiska städer lönsamma, vilket samtidigt pekar på betydelsen av de regionala flygplatserna som komplement till de stora knutpunkterna.

Jag välkomnar att regeringen i januari i år gav Trafikanalys i uppdrag att göra en analys av lämpliga åtgärder för att främja utveckling och användning av eldrivna flygplan. Det är också viktigt att se över de regionala flygplatsernas roll i den kommande flygplatsstrategin.

Jag motionerade i höstas om att det skulle tillsättas en utredning om vilka åtgärder som krävs för att främja svenskt elflyg. Då Liberalerna har varit delaktiga i utformningen av direktiven till utredningen har jag lagt fram våra förslag från motionen i ett särskilt yttrande. Liberalerna kommer noga att följa utvecklingen inom elflygsområdet.

Sammanfattningsvis, herr ålderspresident, vill jag säga att vi tillsammans måste arbeta för att flygbranschen i Sverige ska lyfta igen och börja tjäna pengar. Först då har man råd att klara de stora satsningar på ny teknik och biobränslen som krävs för att flyget på sikt ska bli klimatneutralt.

Då flygets klimatfrågor till största delen ligger inom januariöverenskommelsen har vi lagt fram våra klimatåtgärder, inklusive dem som gäller elflyget, som särskilda yttranden. Därför ställer vi oss i dag bakom reservation nr 5 om de svenska regionala flygplatserna, med tanke på flygets ekonomiska läge och de regionala flygplatsernas strategiska betydelse för framtida elflyg, landets beredskap och förmågan att binda samman landet.

Anf. 9 DENIS BEGIC (S):

Herr ålderspresident! I dag behandlar vi trafikutskottets betänkande *Luftfartsfrågor*. Mitt anförande hade, herr ålderspresident, sett helt annorlunda ut om vi inte hade haft en pandemi att ta hänsyn till. Den pågå-

ende pandemin har slagit hårt mot vårt samhälle. Därför vill jag först beklaga sorgen för alla dem som har förlorat någon av sina närmaste.

Herr ålderspresident! Pandemin har, som vi hört tidigare här från talarstolen, slagit hårt mot framför allt flygbranschen. Under en vecka i mars försvann nästan 90 procent av passagerarna. Det är en hård verklighet som slog till mot en bransch som redan tidigare hade börjat få vikande siffror. Människor började använda andra färdmedel för att minska framför allt klimatpåverkan.

Branschen själv hade börjat ta stora kliv för att hitta ett sätt att bli mer klimatneutral. Det har hänt mycket bra saker. Ett exempel är Heart Aerospace, som hoppas få ett elflyg i luften redan 2025 – alltså bara några år bort. SAS och Airbus jobbar tillsammans för att utveckla större flyg som ska vara mer miljövänliga. De räknar med att ha ett klimatneutralt flygplan med 100 stolar i luften redan 2030. Svenskt Flyg har tagit fram en färdplan för hur svenskt flyg ska bli fossilfritt. Färdplanen visar hur inrikesflyget kan vara helt fossilfritt redan 2030 och hur flyg som startar från svenska flygplatser kan vara fossilfritt 2045.

Dessa viktiga steg som tas får inte avstanna utan kan förhoppningsvis fortsätta och stärkas ytterligare trots det läge vi befinner oss i. Låt mig vara tydlig med att flyget behövs och att Sverige, som är ett avlångt land, är beroende av flyget. Därför är det viktigt att vi folkvalda och flygbranschen själva krok armar och gör det bästa av den situation vi befinner oss i. Vi har kanske en chans att ställa om snabbare än vi tänkt. För detta behöver vi hjälpas åt.

Herr ålderspresident! Vi vet att flyget har drabbats hårt. Därför har det tagits en hel del beslut om att hjälpa flygbranschen. Allt från korttidspermitteringar till krediter har tagits fram. Det är viktigt i det här läget, men det finns också en viktigare sak: När pandemin tar slut ska vi återstarta Sverige och ekonomin. Det är viktigt att vi gör detta på ett sådant sätt att vi får många människor i arbete och att vi återstartar Sverige så grönt så möjligt. Swedavia kommer till exempel att förbereda alla sina flygplatser för elflyg, och vi vet att de regionala flygplatserna redan gör detta. Sverige ska vara redo för den framtid som kommer.

I januari 2020 gav regeringen ett uppdrag till Trafikanalys gällande en översiktlig analys av lämpliga åtgärder för att främja utvecklingen och en övergång till en större användning av helt eller delvis eldrivna flygplan. Uppdraget till Trafikanalys är en del av överenskommelsen mellan januaripartierna. Uppdraget innefattar att ta fram kunskapsunderlag om kapaciteten hos eldrivna flygplan samt om vilka åtgärder som är lämpliga att genomföra för att främja utvecklingen och en övergång till en större användning av elflygplan. Utredningen ska presenteras den 7 oktober i år.

Herr ålderspresident! Flygplan är bra, men de behöver flygplatser. Pandemin har med all tydlighet visat att vi som ett avlångt land behöver tillgång till flygplatser som en viktig del av den samhällsnödvändiga infrastrukturen. Därför upphandlades trafiken snabbt för att möta de behov som finns i Sverige.

Vi vet att även om vi upphandlar trafiken så är det inte gratis att sköta en flygplats. Därför har stöd till kommuner och regioner inte öronmärkts utan kan användas för att stötta inte bara sjukvården och hjältarna där, utan även kollektivtrafik och flygplatser och de hjältar som fortsätter jobba så att vi kan få ett fungerande samhälle. Vi vet också att när Trafikverket

upphandlade trafiken så meddelade flera aktörer att de skulle återuppta trafiken på vissa sträckor. Det är positivt att man gör det, för vi vill ju ha en fungerande marknad.

Herr ålderspresident! I betänkandet finns också ett avsnitt om drönare och vad framtiden betyder för oss; det handlar om innovation och annat. Man skulle i dag kunna använda drönare för att inspektera järnväg eller titta om det finns bränder någonstans.

Förra året talade jag om att det är viktigt att vi har gemensamma regler. Den 1 juli 2020 träder EU-gemensamma regler i kraft. Det handlar framför allt om säkerhet. De nya reglerna ligger nära de svenska reglerna, men det blir nya krav på registrering av nästan alla operatörer och drönare och på utbildning av piloter. Drönare får också en ny indelning i kategorier utifrån risknivå. Detta välkomnar vi.

Herr ålderspresident! Till slut vill jag yrka bifall till trafikutskottets förslag i betänkande TU12 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 10 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr ålderspresident! Vi har precis hört ett anförande där de regionala flygplatserna hyllas, liksom flygets möjlighet att knyta samman Sverige. Jag tycker att det känns jättepositivt!

Vi befinner oss just nu i en situation där flygplatserna runt om i Sverige blöder. Jag kommer själv från Västerås. Vi står där inför ett beslut, och Denis Begics partivänner inom Socialdemokraterna vill lägga ned flygplatsen.

Jag undrar hur Socialdemokraterna ser på de regionala flygplatserna i det läge där vi befinner oss just nu, både utifrån hur betänkandet ser ut och utifrån det förslag som vi moderater har lagt fram om extra pengar direkt riktade till de regionala flygplatserna.

Anf. 11 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Åsa, för frågan! Som jag nämnde tycker jag att det är otroligt viktigt med de regionala flygplatserna.

Jag själv kommer från Örebro, inte långt från Västerås, och där har vi också en flygplats där. Och jag tror att det är otroligt viktigt att vi tittar på hur strategin ska se ut i hela Sverige när det gäller regionala flygplatser. Hur viktiga de är visade också pandemin, framför allt när vi började upphandla flygtrafiken upp till Norrland, där man visade på behoven av att framför allt sjukvårdsmaterial och annat skulle komma till de delarna av Sverige snabbt och effektivt.

Det är klart att vi måste fundera på hur hela det svenska beståndet av flygplatser skulle behöva se ut. En utredning pågår till exempel om beredskapsflygplatser, som kommer att redovisas den 15 juni. Den kommer också att omfatta de gemensamma regionala flygplatserna.

Jag tror att vi får avvakta lite tills pandemin har lugnat ned sig, så vi kan se allt som har hänt på flygmarknaden i Sverige när det gäller de regionala flygplatserna. Sedan kanske vi kan sätta oss ned och diskutera hur det här ska se ut, för vi måste ha beredskap om pandemin kommer en gång till.

Anf. 12 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack för svaret, Denis Begic!

Vi kan konstatera att Sveriges regionala flygplatser blöder här och nu. Vi vet inte när den här pandemin är över. Vi hinner inte vänta. Vi har lagt fram ett konkret förslag om mer riktade pengar till de regionala flygplatserna här och nu.

Risken är att fler flygplatser hinner läggas ned runt om i Sverige under tiden pandemin pågår, och då kommer det att bli väldigt mycket dyrare att återstarta dessa flygplatser. Det är inte att ta ansvar för skattebetalarnas pengar.

Låt mig ställa en annan fråga till Denis Begic och Socialdemokraterna. Men låt oss först blicka ut lite grann, tänka lite större och titta på Arlanda och Arlandarådets arbete, som fortfarande inte är slutredovisat. Hur ser regeringens företrädare Denis Begic på Arlanda och Arlandas utveckling och framtid?

Anf. 13 DENIS BEGIC (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Åsa, för frågan!

Det är alltid lättare att vara i opposition och lägga väldigt mycket pengar på det som man just vid tillfället tycker är viktigt.

Staten och Stockholms stad har ett avtal som sträcker sig till 2038 när det gäller till exempel Bromma och Arlanda. Och jag tycker att det är otroligt viktigt att Arlanda är ett nav i både den svenska flygindustrin och flygbranschen. Det vore otroligt olyckligt om vi inte hade en flygplats så här nära Stockholm, framför allt en internationell flygplats.

Jag skulle vilja se många, många fler flygplan, jag skulle gärna vilja se tredje banan på Arlanda, etcetera. För allt detta behöver en diskussion mellan staten och Stockholms stad förstås komma till skott. Vi har fortfarande tid att diskutera de här frågorna. Framför allt handlar det om vad Stockholms stad vill ska hända och ska göras.

Det som jag är orolig för är snabba sträckor till exempel mellan Jönköping och Köpenhamn och vilken som kommer att vara Jönköpingsbornas, Halmstadsbornas, Malmöbornas och Helsingborgsbarnas flygplats. Ja, det kommer att vara Kastrup i stället för Arlanda. Vad kommer det att innebära när vi i dag, i det läge som vi är med pandemin, inte kan åka över till Danmark?

Det här är frågor som jag verkligen kommer att titta väldigt nära på när jag vet hur allt har gått i pandemins tecken. Hur kommer vi att vara förberedda till nästa omgång av pandemin?

Anf. 14 LORENTZ TOVATT (MP):

Herr ålderspresident! Flygfrågorna är fortsatt väldigt aktuella. Det har de varit en bra tid, och nu har de gått från aktuella till spännande och dramatiska på ett sätt som ingen av oss hade planerat, naturligtvis.

Utvecklingen de senaste åren har varit positiv såtillvida att det har varit en dynamisk minskning av flygandet, som naturligtvis behövs utifrån ett klimatperspektiv. Utvecklingen de senaste månaderna är ju någonting helt annat och något som jag inte tror att någon härinne önskar. Flyget måste självklart minska, och ganska mycket, men naturligtvis inte på det här sättet.

Låt mig också vara tydlig med att flyget ska minska från de tidigare nivåerna. Skälet till det är en ganska så simpel matematik. Svenskar flyger väldigt mycket. Vi flyger ungefär fem gånger mer än det globala genomsnittet. Det är ett flygande på en nivå som på intet sätt över huvud taget är förenlig med Parisavtalet. Och det är oförenligt just eftersom det inte finns några som helst tekniska landvinningar som ligger i närtid för att drastiskt kunna minska utsläppen från flyget. Det är just därför som den här nivån av flygande inte är hållbar på något sätt.

Biobränsle lyfts fram som en lösning. Då ska jag vara väldigt tydlig med att det bara är en dellösning. Det är inte en huvudlösning, utan det är en ganska liten del, och det är av framför allt två skäl. Det första är att även biobränslena har höghöjdseffekter. På hög höjd bidrar även biodrivmedel till utsläpp som ger en markant klimatpåverkan. Det andra är att även biobränsle naturligtvis är en bristvara.

Det finns de som har räknat lite på det här. De har tittat på nivåerna av svenskt flygande och skalat upp dem på en global nivå och sett vad som skulle hända om man helt enkelt bytte ut allt bränsle mot biobränsle utifrån behov. Då landar man på att hela jordens yta skulle behöva odlas upp för att kunna komma upp i de volymer av biobränsle som behövs. Det är alltså verkligen bara en liten del av lösningen. Det är därför som just frågan om minskat flygande är en fråga om simpel matematik. Det går helt enkelt inte ihop om vi flyger så mycket som vi gör i Sverige.

Låt mig bemöta några andra myter och argument om flyget som bland annat har yttrats här i dag. Ett väldigt populärt argument är att det inte är flyget i sig utan bränslet som är problemet. Det är helt enkelt ett argumentationsfel, och det av de skäl som jag har nämnt tidigare.

I dag är flyg synonymt med utsläpp. Det går inte att särskilja flyg från dess klimatpåverkan. Det är en fysisk och teknisk realitet som speglar var vi befinner oss med flygmarknaden i dag. Det finns, som sagt, inga tekniska landvinningar i närtid som drastiskt kan minska flygets utsläpp. Därför kan man inte säga att flyget i sig inte är ett problem, för det är det. Det är nämligen synonymt med en stor klimatpåverkan. Långt in i framtiden kommer vi förstås att ha teknik som delvis kan bidra till en minskning av utsläppen från flyg per passagerarmil, men den finns inte här och nu.

Det andra argumentet som har lyfts, som hör ihop med det första, är elflyget. Jag är verkligen en varm anhängare av teknikutveckling. Det är därför som jag tror på skatter och styrmedel för tekniska språng och allmän teknisk utveckling.

Häromdagen testflög företaget Magnix ett elflygplan för första gången – jättespännande. Jag är som sagt anhängare av detta, men jag är inte naiv. Att förlita sig på elflyg som lösningen för flygets klimatpåverkan på både kort och lång sikt är att vara naiv, för elflyget kommer inte att kunna ta de passagerarantal som nuvarande flyg tar och är långt ifrån den kapacitet som järnvägen har.

Låt mig ta det konkreta exemplet med testflygningen. Det är ingen kommersiell linje som har öppnat utan ett testflyg med 9 personer. Jämför det med ett X2000-tåg som tar 330 personer. Det är en enorm skillnad i kapacitet.

Vi ska vara medvetna om att dessa små elflyg inte kommer att kunna trafikera långa sträckor. Det betyder per automatik att järnvägen nästan alltid är att föredra eftersom den är kapacitetsstarkare och mycket bättre på korta sträckor. Det fåtal undantag som givetvis finns är till exempel om man har den typ av natur som Norge har med fjordar och liknande. Då är det såklart en fördel att kunna ta sig över dessa fjordar med elflyg eftersom det är lite väl dyrt att bygga järnväg. Men för de flesta sträckor i Sverige är järnvägen betydligt bättre, framför allt och helt uppenbart Stockholm–Göteborg.

Det sista skälet till att elflyget kommer att ha svårt att konkurrera med järnvägen är givetvis energieffektiviteten. Det handlar återigen om enkla fysiska lagar. Vad krävs energimässigt för att flytta en sådan tung kropp upp i luften jämfört med att förflytta en lång rad med vagnar där loket tar luftmotståndet, vagnarna följer efter och tåget använder gravitationskraften för att glida fram järn mot järn. Järnvägen är helt enkelt överlägsen på i princip alla sätt.

Det tredje argumentet jag ska bemöta rör frågan om en rullbana till på Arlanda. Det är extra intressant att Moderaterna lyfter denna fråga, för Moderaterna brukar ju eftersträva kostnadseffektivitet i sin politik och är sällan positiva till subventioner hit och dit. Flygandet minskade rätt drastiskt redan före corona, och nu har det minskat ännu mer. Jag har svårt att se att flygandet kommer tillbaka till samma nivåer som tidigare, och det är inte heller önskvärt ur ett klimatperspektiv.

Därför måste frågan ställas: Hur kan man på något sätt motivera en ytterligare rullbana på Arlanda – dessutom ur ett kapacitetsperspektiv? Kapacitetstaket på Arlanda är inte nått. På Heathrow, som är en av världens största flygplatser, har man två rullbanor. Arlanda har tre. Det vore kapitalförstörelse av monumentala mått att slänga bort tiotals miljarder kronor på ännu en rullbana på Arlanda. Extra märkligt blir det att detta kommer från Moderaterna med tanke på deras stora aversion mot höghastighetsbanorna.

Jag minns när Alliansen under ledning av Fredrik Reinfeldt lanserade Sverigebygget. Det var en framtidssatsning med optimism och tro på att vi i framtiden skulle kunna transportera oss hållbart. Kommuner och regioner ställde sig bakom detta och var villiga att investera i bostäder och lokalt näringsliv, om staten pekade med hela handen och lovade att bygga dessa banor. Men nu vacklar man och är i stället villig att slänga bort tiotals miljarder kronor på ännu en rullbana som inte på något sätt kan motiveras, varken ur ett kapacitetsperspektiv eller ett klimatperspektiv. Detta är politik som inte går ihop.

Gemensamt för de tre argument och myter som jag har bemött är att de som framför dem har en så kallad responsförnekelse. De förnekar inte klimathotet, men de förnekar vad som krävs för att hantera klimathotet. Det är viktigt att det blir tydligt att alla inte är överens om att klimathotet ska hanteras. Vissa förnekar den respons som samhället bör ge för att möta utmaningen.

Jag har redan dragit över min talartid, men låt mig snabbt gå igenom vad vi behöver göra framöver. Vi behöver skala upp arbetet med nattågstrafiken. Nu har vi bestämt att vi ska ha ett nattåg som går ned på kontinenten. Det finns lite krux att lösa, men jag ser gärna att vi utvecklar detta

ännu mer. Ett nattåg till Oslo vore utmärkt, och det finns fler sträckor att titta vidare på.

Höghastighetsbanorna har jag redan nämnt. Det är uppenbart att Stockholm–Göteborg inte ska vara den vanligaste flygsträckan i Sverige; det är på alla möjliga sätt helt orimligt. Där är det mycket bättre att vi transporterar oss på räls.

Vi behöver få igång biodrivmedelsproduktionen. Vi gröna har drivit på för ett investeringsstöd till nya biodrivmedelsanläggningar som bland annat ska tillverka biojet.

Till sist vore det rimligt att titta på en trängselskatt på de stora flygplatserna. Folk har fått för sig att Arlanda har kapacitetsproblem, men så är det inte. Ännu mindre kapacitetsproblem hade det funnits om landningsavgifterna hade varit differentierade utifrån trängsel. Då hade man sett att det absolut inte finns någon kapacitetsutmaning på Arlanda.

Om vi går vidare med dessa åtgärder kan vi minska flygandet och utsläppen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 15 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr ålderspresident! Vi har hört ett anförande som var allt annat än ett brandtal för flyget. Det blir väldigt tydligt att Miljöpartiet har för avsikt att avveckla flyget i stället för att utveckla flyget. Man ser inget problem med att flygbranschen går dåligt och att det påverkar näringsliv och arbetstillfällena runt om i Sverige. Det är kanske inte helt konstigt när det kommer från ett parti som inte heller gillar tillväxt.

Jag ska ändå fråga Miljöpartiets Lorentz Tovatt lite samma fråga som jag ställde till Socialdemokraterna, eftersom Miljöpartiet faktiskt sitter i samma regering som Socialdemokraterna.

Miljöpartiet har också ingått i Arlandarådet, vars arbete är avslutat. Det har dock inte kommit någon slutrapport. Du har talat mycket om landningsbanor på Arlanda, men Arlandarådets arbete involverade mycket mer än det, till exempel Brommafrågan och frågan om att ställa om Arlanda till en mer miljövänlig flygplats med enklare sätt att resa kollektivt till och från Arlanda.

Hur ser Miljöpartiet på Arlandarådets arbete och utvecklingen av Arlandaområdet?

Anf. 16 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Åsa Coenraads för frågan.

Vi vill inte avveckla flyget, men flyget måste minska till hållbara nivåer. Det är två helt olika saker. Människor kommer att flyga även i framtiden men inte på ett sätt som är farligt för planeten och kommande generationer. Detta är utgångspunkten för grön politik generellt. Jag tror att Moderaterna har en annan inställning. De verkar inte bry sig lika mycket om kommande generationer. Åsa Coenraads får gärna rätta mig om jag har fel i mitt antagande.

Arlandarådet jobbade allmänt med Arlandas utveckling. Rådet lämnade en rapport till regeringen, men den har ännu inte publicerats. Vad jag förstår är det bland annat för att rådet föreslår en till rullbana på Arlanda, vilket inte kan motiveras av vare sig kapacitets- eller klimatskäl. Jag tror att rapporten därför har stoppats.

Sedan stämmer det nog att det finns en hel del annat spännande i färdplanen, och dessa delar jobbar vi vidare med. Det handlar bland annat om inblandning av biobränsle. Där har regeringen, mycket tack vare Miljöpartiets bidrag, jobbat med att ta fram reduktionsplikten, som ska tvinga in biobränsle i tanken.

Det finns en massa saker som vi kan göra för att få flyget mer hållbart utan att göra de dumdristiga investeringar som handlar om att öka kapaciteten på en flygplats som redan har överkapacitet.

Anf. 17 ÅSA COENRAADS (M) replik:

Herr ålderspresident! Vi fick inte svar om vad som händer med Arlanda och med Arlandas framtid, men det var inte helt oväntat.

Det är intressant att Lorentz Tovatt nämner reduktionsplikten och inblandning av biobränsle och liknande, som är jätteviktiga saker. Detta är viktigt för flyget och inför framtiden.

Vi har sett att man testat en hel del saker, såsom bioinblandning, egenproducerat biobränsle och elflyg. Man gör dock inte detta bara i Stockholm, på Landvetter och i Skavsta, utan man gör det ofta på de små, regionala flygplatserna. Nu ser vi en situation där de regionala flygplatserna runt om i landet dör sotdöden. Ängelholm har lagt ned, och Västerås är på väg att lägga ned, tack vare Lorentz Tovatts parti tillsammans med Socialdemokraterna.

Hur kommer vi att kunna fortsätta att utveckla de bra, miljövänliga delarna för flyget om vi inte har möjlighet att testköra dem? Vi har lagt fram ett förslag med extra pengar till de regionala flygplatserna. Det är pengar som skulle kunna användas för att utveckla bland annat elflyget och tankningen av biobränsle som produceras lokalt. Hur ställer sig Miljöpartiet till den satsning som vi har föreslagit?

Anf. 18 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Åsa Coenraads, för replikskiftet!

Jag tänkte svara på frågan med en motfråga: Hur mycket kan Moderaterna tänka sig att skattesubventionera flyget i Sverige? Flyget är redan momsbefriat. Man betalar ingen skatt på sitt bränsle, man har en låg flygskatt, som Moderaterna dessutom vill skrota, och man är skattebefriad på en massa olika sätt utöver detta. Och sedan, utöver alla dessa befrielser, har man enorma offentliga subventioner.

Det senaste jag hörde om Moderaternas ekonomiska politik var att det fanns åtminstone någon idé om att inte ensidigt skattesubventionera och pumpa in pengar i en bransch som inte kan stå på egna ben. Västerås flygplats stänger därför att de under många, många år har gått hundratals miljoner back varje år. Att då tänka sig att det offentliga ska pumpa in skattebetalarnas pengar bara för att några rika människor ska kunna ta flyget från Västerås till den spanska solkusten – vad är det för politik? Vad är det för ekonomisk galenskap där pengar pumpas in i en verksamhet som inte kan stå på egna ben och som dessutom är direkt klimatskadlig? Jag har aldrig förstått denna prioritering från en högerrepresentant.

Svaret på frågan är att Moderaterna blir svaret skyldiga om hur mycket de egentligen vill pumpa in i denna bransch.

Anf. 19 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag lyssnade noga under Lorentz Tovatts anfö-
rande. Jag kan konstatera att vi kanske inte står i diametralt olika ringhör-
nor när det gäller flyget men att vi står ganska långt ifrån varandra. Det
som vi har gemensamt är att vi ser att det finns en potential när det gäller
biobränsle och också när det gäller elflyg, även om vi ser annorlunda på
potentialen hos elflyg.

Det som fascinerar mig är att Miljöpartiet och Lorentz Tovatt fokuserar
mycket på tågen när det gäller att rädda klimatet, men tyvärr går det inte
att ta tåget till USA eller Afrika. Sett till utsläppen i Sverige kommer
94 procent, på det sätt som man räknar nu, från vägtransporterna. Det är
därför Liberalerna fokuserar på dem, för att minska klimatutsläppen. Fly-
gets påverkan är inte speciellt stor i förhållande till de 94 procenten, även
sett till global påverkan.

Vår inställning är att man ska kunna satsa på biobränslen och utveckla
elflyget. För att kunna behålla flygets fördelar vill vi jobba med koldioxid-
infångning. Därför vill jag fråga: Hur ser Lorentz Tovatt och Miljöpartiet
på att inte fokusera på en dramatisk minskning av flyget utan i stället göra
så mycket det går med miljöåtgärder och kompensera med koldioxid-
infångning för att få ett klimatneutralt flyg?

Anf. 20 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Helena Gellerman, för frågorna!

Först vill jag rätta Helena Gellerman lite. Att 94 procent kommer från
vägtransporter stämmer inte, om man tar med det internationella flygandet
och dessutom lägger till höghöjdseffekter. Då är flygandets andel betydligt
större. Man ska ha med sig att flygandet är en väldigt stor del av gemene
svensks utsläpp.

Helena Gellerman talar om att det inte går att ta tåget till USA eller
Afrika. Då blir följdfrågan: Kan man ta elflyget till USA? Nej. Kan man
ta biobränsleflyget till Afrika utan höghöjdseffekter? Nej. Det är där vi
står. Jag uppskattar verkligen att Helena Gellerman lyssnade noga på mitt
anförande, men jag gick igenom de tekniska förutsättningarna tydligt. Jag
var tydlig med att den teknik som finns att tillgå i dag inte funkar utifrån
ett klimatperspektiv. Den tar oss inte hela vägen till att vara i enlighet med
Parisavtalet. Och senast jag kollade ställde sig Liberalerna bakom det av-
talet.

Detta gör att vi kommer tillbaka till det som jag pratade om: respons-
förnekelse. Helena Gellerman menar naturligtvis väl, vill klimatet väl och
vill åstadkomma en minskning av klimatfarliga utsläpp, men likväl kokar
det ned till att man förnekar den respons som vi som samhälle måste ställa
upp med för att tackla utsläppen.

Nu hann vi inte tala så mycket om infångning. Jag tror att CCS-teknik
på olika sätt kommer att vara viktig framöver. Jag tror dock inte att det är
det viktigaste för flyget, utan där är det bättre att minska flygandet.

Anf. 21 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Lorentz Tovatt för svaret på min fråga.

Min uppfattning är att om det är någon som förnekar flygets fördelar
är det Miljöpartiet. Jag tycker inte att jag fick svar på min fråga. När vi i

Liberalerna tittar på flyget tittar vi på det i stort och på vad vi kan göra i verkligheten. Vi tror på flyget och på att det ska vara fortsatt stort.

Vad kan man då göra? Jo, på korta distanser är det nu i början självfallet elflyget som kan täcka en stor del av flygbehovet. Det är därför vi i Liberalerna jobbar med biobränslen. Vi tror att svenska folket är beredda att betala extra för att bekosta biobränsle för att kunna åka på semester till olika delar. Detsamma gäller företagen. Det är dessa två åtgärder som vi ser.

Vi tror inte heller att man med hjälp av biobränsle eller högnivåutsläpp kommer att ta bort alla utsläpp från flyget – självklart inte – men det är därför vi säger att det ska vara möjligt att kompensera för utsläppen. Sett till flyget i dess helhet ska det kunna bli klimatneutralt, och detsamma gäller sjöfarten. Man går så långt man kan med tekniken, och sedan får man jobba med koldioxidinfångning.

Min fråga kvarstår: Anser Miljöpartiet att man inte ska kunna dra fördel av flyget utan i stället bara säga att man ska dra ned på det, i stället för att premiera koldioxidinfångning?

Anf. 22 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar för Helena Gellermans replik. Det är mycket som jag skulle vilja säga. Vi får se om jag hinner med allt.

Först och främst förnekar jag inte flygets fördelar. De är helt uppenbara. Flyget har en stor fördel på långa sträckor jämfört med andra transportmedel. Man kan förstås ta tåget långa sträckor också. Det finns de som tar tåget till exempelvis Afrika, vilket Helena Gellerman inte kunde tänka sig tidigare. Men det finns uppenbara fördelar.

Det som jag gör, och som Helena Gellerman tyvärr inte verkar göra, är att ha klimatet som utgångspunkt. Jag sätter de planetära gränserna först. Jag sätter dem före människors rätt att flyga. Jag tycker att det borde vara en rimlig utgångspunkt för alla politiker att vi har en gemensam planet att ta hand om. Vi har kommande generationer som vi måste värna. Vi har våra barn som vi måste värna. Jag kan inte förstå att man inte har det som referens för den politik som man driver. Och jag kan inte förstå dem som hellre skulle prioritera flygbranschen framför vår gemensamma framtid.

Jag ska lite snabbt säga något mer om elflyget. De inrikes fossila flygresorna som skulle kunna ersättas är försvinnande små om man jämför med flygets totala utsläpp. Därför är elflyget en dellösning men en ganska liten dellösning. Elflyg på långa distanser är mer eller mindre uteslutet. Att lyfta och flyga ett 80 ton tungt flygplan över Atlanten skulle kräva ett batteri som är mer än dubbelt så tungt. För att lyfta 80 ton behöver man uppåt 180 ton batteri. Det säger sig självt att det är orimligt.

När det gäller koldioxidinfångning är det en konkurrens om det. Vi har massor av branscher som vill fånga in koldioxid och som kommer att behöva fånga in koldioxid om vi ska bli klimatneutrala på sikt.

Om jag ska vara lite konstruktiv i slutändan tror jag att elektrobränslen kommer att vara den viktigaste delen för flyget på lång sikt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

Utrikesutskottets utlåtande 2019/20:UU16
Det östliga partnerskapet efter 2020 (JOIN (2020) 7 final)
föredrogs.

*Det östliga partner-
skapet efter 2020*

Anf. 23 PYRY NIEMI (S):

Herr ålderspresident! Vi debatterar i dag utrikesutskottets utlåtande 16 om nya långsiktiga mål för det östliga partnerskapet. Jag passar på att yrka bifall till förslaget i utskottets utlåtande.

Herr ålderspresident! Det östliga partnerskapet firade tio år 2019. Länderna som ingår – Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Belarus – har under de senaste tio åren genomgått olika grader av förändringar. I de flesta fall har förändringarna varit positiva. Det handlar om ökat välbstånd, mer respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer med mera. I vissa fall har det skett bakslag, vilket lett till att EU har fått agera med bland annat sanktioner eller minskat ekonomiskt stöd.

Det östliga partnerskapet har inneburit en tydlig höjning av ambitionsnivån i EU:s relationer med partnerländerna. Längst har utvecklingen gått i Georgien, Moldavien och Ukraina, vilka har slutit associeringsavtal med EU. För medborgarna från dessa tre länder gäller också viseringsfrihet i Schengenområdet sedan länderna genomfört en rad viktiga reformer på området. Samarbetet har på olika sätt utvecklats även med Armenien, Azerbajdzjan och Belarus.

Huvudfokus inom partnerskapet ligger på varje partnerlands bilaterala relation med EU. Därutöver har ett multilateralt samarbete etablerats i syfte att stödja de bilaterala relationerna och skapa förutsättningar för samarbete mellan länderna. Det multilaterala samarbetet sker genom toppmötet vartannat år, årliga utrikesministermöten samt möten, seminarier och workshops på expertnivå. Samarbete sker också mellan Europaparlamentet och parlamenten i fem av länderna genom Euronest, mellan regionala och lokala myndigheter samt genom civilsamhället.

Herr ålderspresident! De nya långsiktiga målen som föreslås är resilienta, hållbara och integrerade ekonomier, ansvarsskyldiga institutioner, rättsstatsprincipen och säkerhet, miljö- och klimatmässig resiliens, en resilient digital omställning samt resilienta, rättvisa och inkluderande samhällen.

Det är välkommet att det har tagits fram ett nytt förslag på långsiktiga mål. Flera av länderna som ingår i det östliga partnerskapet har tagit stora steg, inte minst kring utvecklingen av demokratiska reformer och välbstånd. Men det är sköra steg. Det tar tid att skapa tillit bland befolkningen och inte minst rimliga förväntningar, där underskottet på demokrati och transparens varit tydligt och dessvärre negativt inverkan på människors dagliga liv och mänskliga rättigheter. Korruption, brist på god fördelningspolitik, avsaknad av rättvisa skatter som leder till välfärd, nyckfulla rättsystem med mera skapar inte tilltro eller tillit. Därför blir EU:s samarbete med respektive land så väsentligt och vägledande.

Det är också viktigt i den rådande covid-19-pandemin att EU:s engagemang i det östliga partnerskapet både är intakt och tar nya steg framåt. I denna tid då EU kraftsamlar ekonomiskt för att få igång samhällshjulen

inom EU får vi inte glömma bort våra partnerskapsländer och inte minska på stöd, dialog och samarbeten.

Statsminister Löfven deltog på toppmötet med det östliga partnerskapet för en tid sedan, och ambitionen vid mötet var att förstärka relationerna mellan EU och partnerskapsländerna med anledning av bland annat covid-19.

Herr ålderspresident! Det finns ett antal frågor som ändå måste belysas. Konflikten i Nagorno-Karabach är svår och mångnyanserad. Här måste EU ta ytterligare steg i dialogen med Armenien och Azerbajdzjan och övriga deltagare i fredssamtalen för att finna en rimlig lösning och hållbar fred.

Det är också synnerligen viktigt att EU fortsätter ha en öppen men bestämd dialog med Belarus. Stödet för mänskliga rättigheter måste fortsatt vara starkt, och stödet till civilsamhällets aktörer måste utvecklas ytterligare. Det är också angeläget att den politiska oppositionen fortsatt får stöd i att medverka till en demokratisk utveckling i Belarus. Här får inget lämnas åt slumpen. Det är sorgligt och ett kapitalt misslyckande att Belarus fortfarande styrs enväldigt utan rimliga möjligheter för oppositionen att verka som oppositionspartier gör i fungerande och transparenta demokratier.

Herr ålderspresident! Kampen mot korruption är mycket angelägen. Det finns få saker som likt korruption kan stjälpa demokratier. Det handlar om medborgarnas tillit till staten, de lokala beslutsfattarna med mera. När tilliten är bruten är det i praktiken omöjligt att få igång fungerande finansieringsmodeller för välfärdsutveckling. Människor som inte litar på systemet betalar helt enkelt ogärna skatt, och det märks i land efter land. Uttag av skatter är således en förtroendefråga som måste lösas av varje parlament och regering när de ger löften vid val. Kampen mot korruption och svågerpolitik är således grundläggande i varje demokrati – skör som fungerande. Därför är det sorgligt att Azerbajdzjan fallit nedåt i Transparency Internationals korruptionsindex och ligger i det nedre intervallet. Här måste EU vara synnerligen observant och bestämd i den bilaterala dialogen med Azerbajdzjan – more for more, less for less.

Herr ålderspresident! Slutligen: Det östliga partnerskapet fungerar väl trots en del brister och bakslag. Det är i grunden en framgång att EU lyckats samla östliga grannländer att ingå olika former av avtal med EU. Deltagande länder har successivt börjat verka för stabila institutioner och en god samhällsstyrning, inklusive tålighet inför yttre förändringar. De har börjat utveckla marknadsmöjligheter genom ekonomisk integration och handelsavtal. De har börjat garantera energitryggheten och bättre sammankopplingar för energi och transport. Och de har börjat öka rörligheten och personkontakterna med hjälp av förhandlingar inom ramen för viseringsdialogen.

Men det östliga partnerskapet tar inte bara hänsyn till regeringar utan även till det civila samhällets synpunkter, lokala och regionala myndigheters perspektiv, företagsledares synpunkter samt parlamentariska församlingars synpunkter och uppfattningar. Processen är i högsta grad levande. De nya långsiktiga målen, som presenteras av EU-kommissionen och den höge representanten, är en positiv fortsättning på det drygt tioåriga samarbetet.

Slutligen, herr ålderspresident, vill jag lyfta fram att riksdagen förra hösten, i samverkan med regeringen, anordnade ett seminarium i Sveriges riksdag för att uppmärksamma att det östliga partnerskapet fyllde tio år.

Anf. 24 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr ålderspresident! Ärendet vi nu debatterar, UU16 *Det östliga partnerskapet efter 2020*, anser jag är ett oerhört viktigt ärende. Det handlar om ett samarbete mellan EU och våra närmaste grannländer – vissa länder ligger i Europa, och vissa ligger precis på gränsen till Europa.

Det östliga partnerskapet, herr ålderspresident, initierades 2009, när Sverige var ordförande för EU, av Sverige och Polen. Det östliga partnerskapet var då och är fortfarande av stor strategisk vikt för EU och prioriterat på EU:s dagordning, vilket jag finner väldigt glädjande. Ska vi få en positiv utveckling inte bara i Sverige utan även i EU och i vårt närområde, herr ålderspresident, måste vi nämligen samarbeta med omvärlden. Vi måste ha ett fungerande samarbete, och detta är vad det östliga partnerskapet delvis syftar till.

Partnerskapet syftar förstås också till att, precis som föregående talare sa, skapa ökad tillväxt, bättre miljö och en ökad digitalisering. Framför allt syftar det dock till att skapa ett samhälle som är bättre för dess medborgare – ett samhälle som respekterar mänskliga rättigheter och ett samhälle med demokrati och de rättigheter som vi här i väst tar för självskrivna.

Partnerskapet har utvecklats i enlighet med parternas individuella intressen, ambitioner och framsteg. Det har möjliggjort, och kommer att fortsätta bygga på, differentiering och ett flexibelt och inkluderande partnerskap med syftet att hantera gemensamma globala utmaningar. I utvecklandet av partnerskapet har inte bara regeringar och EU-institutioner deltagit, utan även civilsamhället, akademiker, företag och finansinstitut har inkluderats – allt för att nå en bred och stark förankring i samhället.

Det östliga partnerskapet är gemensamt mellan länderna som ingår och EU. Det syftar till att stärka de demokratiska institutionerna, rättsstatens principer samt miljö och klimat. Det syftar till att utveckla ekonomi och handel, stödja den digitala omställningen och främja ett rättvist och inkluderande samhälle. Utvecklingen i EU-länder är av stor betydelse. Som jag nämnde är de våra grannländer, och vi kan bidra. I det östliga partnerskapet finns det överenskommelser som också syftar till att öka handeln, vilket i sin tur stärker ekonomin. Det skapar fler arbetstillfällen, herr ålderspresident, och gör det möjligt för fler människor att få inflytande över sitt liv.

Jag vill också lyfta upp kravet gällande rättsstatens principer, god samhällsstyrning, transparens, ansvarsskyldighet bland samhällets institutioner – vilket i sin tur är en grund för demokrati, herr ålderspresident – samt att korruptionen ska stävjas. I flera av de östliga länderna finns det problem med korruption, och det är inte så att EU ska lösa de problemen. Det måste länderna i stället göra själva. EU kan dock genom sitt samarbete påverka utvecklingen positivt. Man kan bidra med verktyg och motivation för en förändring. Ytterst handlar det om motivation att skapa ett bättre liv för medborgarna.

Jag nämnde även miljön. Det östliga partnerskapet inkluderar åtgärder för att uppfylla Parisavtalet, minska utsläppen av koldioxid och utveckla klimatneutralitet. Detta är viktigt för vår gemensamma framtid och i allra

Det östliga partnerskapet efter 2020

högsta grad en fråga av stor betydelse för de östliga länderna i partnerskapet.

Jag nämnde syftet att stärka demokratin. Jag har själv rest mycket genom mina uppdrag inom OSSE:s parlamentariska församling. Jag har deltagit i valobservationer, herr ålderspresident, och då sett både hur arbetet med att bygga upp demokratier pågår och de problem som dessa samhällen brottas med. Jag tror att EU här kan sträcka ut en hand för att se till att påverka utvecklingen – vilket vi har gjort.

Jag nämnde också att det östliga partnerskapet tillkom 2009, och det var ju inte en slump. Länderna led nämligen då, och lider fortfarande, av att ha varit delstater i det forna Sovjet – vilket inte var en demokrati och där man inte hade ett styrelseskick som påverkade medborgarnas rättigheter i positiv riktning. Det är här vårt samarbete från de demokratiska länderna kommer in.

Pyry Niemi nämnde covid-19, som visar på behovet av samarbete. Och visst är det så; i internationella kristider, som under denna pandemi, behövs det internationella samarbetet mer än någonsin. Frågor som behöver byggas upp – och det visar sig väldigt konkret i det här sammanhanget – handlar om strukturer för hälso- och sjukvård och om möjligheter till förebyggande arbete. Men det handlar också om möjligheter att stödja näringsliv och arbete, detta för att länderna och ytterst befolkningen inte ska drabbas än mer negativt av covid.

Jag vill i det här sammanhanget även nämna Ukraina, herr ålderspresident. Ukraina lider av den ryska aggressionen, men genom ett samarbete med det östliga partnerskapet får också Ukraina tillgång till stöd för att utveckla sin demokrati och arbeta mot korruption och interna stridigheter, för medborgarnas trygghet och säkerhet. Jag tycker att detta är viktigt, för annars skulle Ukraina stå ensamt med en aggressiv granne som inte skyr några medel. Vi måste samarbeta med vår omvärld, herr ålderspresident, och det kan vi göra genom det östliga partnerskapet.

Jag vill även nämna att Europeiska kommissionens höge representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik den 8 mars lade fram sitt förslag för de långsiktiga politiska målen för det östliga partnerskapet efter 2020. Jag vill citera Josep Borrell här.

”Våra grannars styrka är också Europeiska unionens styrka. Det östliga partnerskapet är fortfarande ett nyckelinslag i EU:s utrikespolitik. Våra förslag kommer att ytterligare stärka våra sex partnerländer, och återspegla de prioriteringar och utmaningar som vi delar, samtidigt som tonvikten på att leverera konkreta och positiva resultat för alla medborgare bibehålls.”
(forts. § 6)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.48 på förslag av ålderspresidenten att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Per Bolund, försvarsminister Peter Hultqvist, statsrådet Ardalan Shekarabi och statsrådet Matilda Ernkrans.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Statsrådet Per Bolund besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Militärt samarbete med Finland och en svensk Natooption

Anf. 26 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag vill rikta min fråga till försvarsminister Peter Hultqvist.

Riksdagen ska snart fatta beslut om en ny lag om ett fördjupat militär-operativt samarbete mellan Sverige och Finland. Från Moderaternas sida välkomnar vi detta. Men för att ett svensk-finskt försvarssamarbete ska vara starkt, trovärdigt och realistiskt måste det länkas samman med våra andra försvarssamarbeten – inom Norden och med bland annat USA. Det kommer också att krävas ett djupare säkerhetspolitiskt samarbete mellan Sverige och Finland.

Här skiljer sig Sverige och Finland åt. Finland har en Natooption inlagd i sin säkerhetspolitiska linje och har betonat att detta blivit allt viktigare i takt med att det säkerhetspolitiska omvärldsläget försämrats, medan den svenska regeringen enkom håller fast vid den militära alliansfriheten.

Jag vill därför fråga försvarsministern om regeringen är villig att se över möjligheten att införa en Natooption i den svenska säkerhetspolitiska linjen för att få en större samstämmighet med Finland.

Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Sverige och Finland har ett starkt, trovärdigt och realistiskt försvarssamarbete. Vi har också ett starkt, trovärdigt och realistiskt samarbete med våra grannländer. Under de år då vi har suttit vid regeringsmakten har vi också stärkt den transatlantiska länken. Det har vi gjort genom vårt utvecklade avtal på 54 punkter med Storbritannien, vårt bilaterala avtal med USA – Statement of Intent – och vårt trilaterala avtal mellan Sverige, Finland och USA. Den typen av avtal har vi inte haft tidigare. Den övningsverksamhet vi i dag bedriver tillsammans mellan dessa länder är på en betydligt högre och mer avancerad nivå än tidigare.

Regeringen tänker inte införa någon förändring i form av en så kallad Natooption. Sverige och Finland är två militärt alliansfria länder som samarbetar utifrån den positionen. Jag upplever inte att vi har några problem med det från vare sig finländsk eller svensk sida.

Anf. 28 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Vi vill understryka vikten av att försvarspolitiken och säkerhetspolitiken hänger ihop när vi går in i det fördjupade samarbetet med Finland. Det gäller inte minst vår relation till Nato. Finlands Natooption

är en stark signal till Moskva – ökar Ryssland trycket på Finland förbehåller man sig rätten att söka medlemskap i Nato.

Jag vill därför fråga försvarsministern varför den svenska regeringen gör en annan tolkning än den finländska beträffande en Natooption. Jag vill också fråga försvarsministern varför man vill begränsa Sveriges säkerhetspolitiska handlingsfrihet genom att inte ha en Natooption.

Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Man kan självklart ägna sig åt någon sorts teoretisk övning kring skillnaderna mellan Sverige och Finland. Vi har djupa och bra relationer. Vi står på en likvärdig grund. Vår gemensamma signal till Moskva är tydlig. Samtidigt vilar den politik vi har på folkrättens grund, där varje nations suveränitet ska värnas. Vi har under dessa år gjort oerhört mycket för att fördjupa samarbetet mellan Sverige och Finland och med andra länder. Det är en tydlig säkerhetspolitisk signal till vår nära omvärld, och vi uppfattas som någon som ger och bidrar positivt till säkerhet.

Regeringens coronastrategi

Anf. 30 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! I den särskilda debatten om dödligheten i covid-19 bland äldre liknade jag regeringens hantering av pandemin vid en ättestupa, vilket kanske är känt numera. I stället för användning av livsuppehållande medicinsk utrustning med till exempel syrgas har de äldres död ofta skyndats på med morfin. Felprioriteringar och ständiga neddragningar inom äldreomsorgen har betytt en för tidig död för tusentals människor.

Jag vill därför fråga statsrådet Bolund: Ängrar regeringen valet av coronastrategi?

Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag vill till att börja med vända mig väldigt skarpt mot den liknelsen. Regeringen tycker såklart att varje enskilt dödsfall som sker i Sverige eller i ett annat land är en enormt tragisk händelse som påverkar de nära och kära oerhört allvarligt och såklart också skadar både familj och land.

Regeringen har gjort allt som står i vår makt för att trycka ned smittspridningen och se till att vi inte får en ohanterlig smitta som vår vård inte skulle klara av att hantera. Vi har också lyckats minska smittspridningen så mycket att vi hela tiden haft kapacitet över i vården.

Däremot kan vi konstatera att det har förekommit brister på äldreboenden, inte på alla men på vissa, när det gäller vårdrutiner, bemanning och kunskaper för att trycka tillbaka smittan. Där måste vi nu dra lärdom. Vi måste se till att vi hela tiden kan föra information vidare och att man lär sig av misstagen. Vi måste göra allt som står i vår makt för att skydda varje enskilt människoliv.

Anf. 32 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Fru talman! Det statsrådet Bolund talar om som lyckat talar jag om som misslyckat. Jag tycker att man har misslyckats helt med sin strategi.

Trots tidigare förnekande av att det funnits något slags överdödlighet har det nu visat sig att överdödligheten i Stockholm är 100 procent. En sanningsutredning behövs verkligen för att se vad som har gått fel.

Garanterar regeringen att äldre aldrig mer väljs bort?

Prot. 2019/20:132
4 juni

Frågestund

Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Ann-Christine From Utterstedt gör sig nu skyldig till att blanda siffror och tider. Den siffran stämmer inte. Vi har inte den typen av överdödlighet i det här läget. Tvärtom ser vi nu att smittspridningen minskar och att antalet som vårdas i vanlig sjukvård och intensivvård minskar. Det gör att vi nu kan ta ytterligare steg framåt och börja med testning i stor skala, vilket regeringen nu har aviserat att vi kommer att se till att det finns resurser för. Vi kommer också att tillsätta en kommission som ska utvärdera pandemin och de åtgärder som vidtagits. Den kommer att ge resultat framöver.

Verkställandet av pensionsöverenskommelsen

Anf. 34 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Flera medier har den senaste veckan uppmärksammat Pensionsmyndighetens nödrop gällande möjligheten att verkställa den höjda åldersgränsen och införandet av riktålder i pensionssystemet i enlighet med pensionsöverenskommelsen från december 2017. För oss som jobbar med frågan är det här ingen nyhet. Pensionsmyndigheten har framfört detta ända sedan i vintras.

Frågan om ett längre arbetsliv är den enskilt viktigaste faktorn för att höja nivåerna för våra pensionärer och i pensionssystemet. Det är därför en central del att pensionsöverenskommelsen hålls. Jag är bekymrad över risken att detta försenas.

Därför ställer jag frågan till socialförsäkringsministern: Vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att säkerställa att Pensionsmyndigheten får de förutsättningar som krävs för att verkställa dessa reformer?

Anf. 35 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag tackar Solveig Zander för den viktiga frågan. Jag kommer precis från ett möte med Pensionsmyndigheten. Vi kommer att intensifiera dialogen för att ge myndigheten rätt förutsättningar att driva igenom de delar av pensionsöverenskommelsen som Pensionsmyndigheten är verkställande aktör för.

Det kommer att kräva omprioriteringar. Men låt mig var tydlig på en punkt. Inte på något sätt ställer vi pensionsöverenskommelsen i motsatsförhållande till behovet av att höja pensionerna 2021. De som har byggt upp vårt land och välfärden ska få höjda pensioner nästa år.

Det är helt nödvändigt att pensionstillägget genomförs nästa år eftersom vi vet att den ekonomiska nedgången just nu kan leda till en negativ indexering av pensionerna. Sveriges pensionärer förtjänar höjda pensioner och inte sänkta pensioner.

Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Jag vill uppmärksamma statsrådet på att jag inte ställde pensionstillägget mot höjd pensionsålder. Jag undrar vilka garantier man kan få för att man kan verkställa båda dessa i utsatt ordning.

Det är oerhört viktigt för nuvarande pensionärer och för kommande att vi höjer pensionsåldern. Jag skulle vilja veta vilka förslag ministern har kommit med för att prioritera och göra så att båda möjligheterna kommer till stånd.

Anf. 37 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Solveig Zander!

Vi kommer att jobba med en intensiv dialog med myndigheterna så att de får rätt förutsättningar. Det handlar om prioriteringar, men det handlar naturligtvis också om resurser.

Det är helt rätt att pensionsöverenskommelsens genomförande är ett långsiktigt steg för att höja pensionerna på sikt. Men också dagens pensionärer förtjänar höjda pensioner.

Om inte vi agerar kommer pensionerna att sänkas nästa år. Därför är det viktigt att pensionstillägget genomförs så att de som byggt upp välfärden och välståndet i vårt land får höjda pensioner. Det förtjänar de.

Regelverket för sjukpenning

Anf. 38 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Min fråga är riktad till socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi.

Under coronapandemin har tusentals människor fått sina inplanerade operationer men också andra behandlingar inom vården och olika typer av rehabilitering i arbetsgivarens regi uppskjuten, vilket förstås är rimligt.

Många av de personerna har inte kunnat arbeta och använder sig därför av sjukpenningen för sin försörjning. Men i Sverige har vi sedan flera år tillbaka haft en mycket oflexibel sjukförsäkring och ett oflexibelt sjukpenningssystem.

Det gör att man efter ett halvår inte kan fortsätta att få sin sjukpenning, och man blir prövad mot hela arbetsmarknaden. Man kan i princip inte försörja sig om man inte är mycket allvarligt sjuk.

Det skapar ett väldigt stort problem för alla dem som har fått sin operation uppskjuten. Hur ska socialförsäkringsministern lösa den frågan?

Anf. 39 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Nooshi Dadgostar, för frågan!

Det stämmer att inställda rehabiliteringsinsatser och inställda operationer kan riskera att människor blir av sjukpenningen med det regelverk vi har i dag med den prövning som görs dag 180.

Mot den bakgrunden har Försäkringskassan och regeringen fört en aktiv dialog. Det har lett till att Försäkringskassan har fattat ett beslut om ett rättsligt ställningstagande som innebär att man gör undantag från den prövningen just nu. Det beslutet gäller temporärt till och med oktober månad.

Vi har precis fått en skrivelse från Försäkringskassan med förslag på hur vi kan ändra regelverket. Det tangerar också de förslag som utredningen om en bättre sjukförsäkring lämnat till regeringen.

Vi prioriterar det här arbetet. Det är viktigt att svenska folket känner och vet att vi i regering och riksdag gör vad vi kan för att säkerställa att människor får en ekonomisk trygghet vid sjukdom också i dessa svåra tider då det uppstår en stor vårdskuld på grund av växande vårdköer och inställda rehabiliteringsinsatser mot bakgrund av prioriteringar som görs i sjukvården.

Anf. 40 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Det här är ingenting som bara händer i en pandemi. Före pandemin har detta hänt flera gånger. Man är mitt i en rehabilitering och kommer in i dag 180. Plötsligt blir man av med sin sjukpenning därför att Försäkringskassan börjar pröva mot hela arbetsmarknaden.

Tycker socialförsäkringsministern att det är ett problem i största allmänhet att vi har ett sjukpenningssystem som är så oflexibelt och som gör att människor blir utförsäkrade i stället för att gå tillbaka till ett arbete som undersköterska, sjuksköterska eller lärare?

Anf. 41 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Nooshi Dadgostar!

Det raka svaret på den frågan är ja. Jag tycker att det är problematiskt. Det är mycket problematiskt att vi har brister i regelverket när det gäller den prövning av rätten till sjukpenning som görs dag 180. Det förhindrar människor att rehabilitera sig och komma tillbaka till sina arbeten.

Det är ett problematiskt regelverk. Regelverket måste förändras. Det är därför vi tillsatte en utredning. Nu har vi fått förslag på vårt bord. Vi arbetar med de remissvar som kommit med anledning av de förslagen.

Ersättning till gravida och närstående till riskgrupper

Anf. 42 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Det är tillfredsställande att smittskyddspenningen i form av en förebyggande sjukpenning nu är på väg fram. Det handlar om människor som är i riskgrupper. De har en sjukdom eller ett hälsotillstånd som gör att de är extra sårbara om de skulle drabbas av covid-19.

Då är det nödvändigt att vi också bistår dem med ett skyddande system om de inte kan avstå från arbete eller arbeta hemifrån. Men vi saknar två delar i regeringens förslag. Det handlar om dem som är närstående till riskgrupper och gravida.

Inte minst när det gäller gravida har vi på senare tid sett att det finns en allt större oro för vilka effekter covid-19 skulle ha för den gravida. Det gäller både för kvinnan själv och för barnet.

De i personalen inom vården som är gravida har inte fått möjligheten att byta arbetsuppgifter eller använda graviditetspenning trots att de jobbar med covidsjuka.

Det finns alltså två problem som gäller närstående till riskgrupper och gravida som riksdagen lyft fram till regeringen, och ni lämnar inga förslag.

Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Acko Ankarberg Johansson, för den viktiga frågan, och tack för ett mycket bra samarbete mellan riksdagspartierna och regeringen i den här frågan!

Vi har lagt fram ett förslag till förordning som diskuterats med riksdagspartierna. Remisstiden för det förslaget går ut i dag. Vi ser fram emot att ta emot alla remissvar också på den punkt som handlar om gravida och den punkt som gäller anhöriga.

Det är naturligtvis väldigt viktigt att vi har bra ekonomisk trygghet för människor som ska skyddas mot denna smitta. Regeringen följer arbetet med dessa grupper hos myndigheterna noga för att vidta de åtgärder som krävs för att vi ska säkerställa den ekonomiska tryggheten för dessa människor.

Anf. 44 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Jag är också glad över att regeringen kom fram med förslag och att vi har kunnat mötas i samtal om det. I den första delen har regeringen lagt fram ett förslag. Det är hyggligt nog. Men de andra två delarna saknas helt.

Riksdagen fattade beslut den 16 april. Nu säger regeringen: Vi följer frågan, och vi vet ännu inte vad vi ska göra. Det är ändå ganska lång tid. Människor står där och vill ha ett svar.

Vi har lämnat vårt remissvar. Jag vill ha ett svar. När blir det en förbättring?

Anf. 45 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Acko Ankarberg Johansson!

På departementet jobbar de dag och natt med den här frågan. I samma stund som vi står här sitter tjänstemännen på Socialdepartementet för att analysera de remissvar som har kommit in med anledning frågeställningen, som dessutom gäller de gravida och de anhöriga.

Det är också viktigt att understryka att om det är så att gravida jobbar i yrken där de direkt kommer i kontakt med smittan finns naturligtvis graviditetspenning. Dessutom har de möjlighet att ta ut föräldrapenning i för-tid. Det finns möjligheter redan i dag som kan användas av dem som befinner sig i den situationen.

Konsekvenserna av fusk vid högskoleprovet

Anf. 46 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! I dag vill jag passa på att uppmärksamma problemet med fusk vid landets högskolor och universitet.

Jag ställer frågan: Hur många chanser ska en student egentligen få? Det handlar om att man fuskar på tentamen, plagierar och inlämnar uppgifter som man inte själv har tagit fram. Vi har flera skräckexempel där man har fått både varningar och avstängningar både en, två och tre gånger.

Det verkar som att det inte finns någon gräns för hur man får bete sig vid landets universitet och högskolor. Jag tycker inte att det är rimligt. Det är inte sjyst mot alla andra studenter som dagligen kämpar för att få sina studier betygsatta så att de ska kunna ta ett steg vidare i livet.

Det finns också ett annat problem som vi vill återkomma till i dag. Det är högskoleprovet och fusket vid högskoleprovet. Nu har remissinstanserna svarat på regeringens förslag om betyg vid högskoleprovet. Där tillstyrker de utredningens förslag att man ska få behålla betyg.

Frågan till statsrådet är vad hon tycker i den här frågan.

Anf. 47 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Roger Haddad, för viktiga frågeställningar!

Det är ett engagemang som vi bär gemensamt att se till att få bort fusk inom högskolan. Det gäller att man inte ska kunna fuska sig fram via högskoleprovet och på så sätt ta en plats för någon annan.

Det handlar också om att ha ett hårt och strukturerat arbete för att man inte ska fuska när man väl är inne på högskolan med tentamina och så vidare.

Av den här anledningen har regeringen tillsatt både en och två utredningar, som har lämnat sina förslag. De har varit ute på remiss, och vi håller nu på att göra en remissammanställning.

Min absoluta förhoppning och min ambition är att regeringen ska kunna återkomma till riksdagen med kloka och bra förslag till beslut så att vi får en bättre ordning och kan känna oss tryggare med att vi ska kunna få bort fusket på högskolan.

Anf. 48 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! Mitt första medskick är att vi måste återkomma när det gäller avstängningar och skärpa reglerna för det. Det är orimligt att man kan bli avstängd tre gånger och fortsätta som om inget har hänt.

Det andra, fru talman, är att jag inte får något besked från regeringen. Jag vill gärna veta vad ministern för högre utbildning tycker i frågan om dem som fuskar via högskoleprovet. Utredaren menar ju att man ska få behålla sina poäng.

Jag tycker att signalen ska vara glasklar: Har du fuskat till dig poängen ska du inte ha dem. Vad tycker statsrådet i den frågan?

Anf. 49 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Vi kan väl säga så här: En indikation på hur allvarligt jag ser på den här frågan är att det var jag själv som tillsatte utredningen om hur vi ska hantera poäng som man har tagit om man har fuskat sig in via högskoleprovet men sedan uppenbarligen klarat delar av utbildningen och fått poäng.

Det var därför utredningen tillsattes. Den har varit ute på remiss, och nu gör vi remissammanställningen. Sedan får jag lov att återkomma till den här kammaren med kloka och bra förslag till beslut som också kan fungera ute i verkligheten.

Återuppbyggnaden av försvaret

Anf. 50 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! I augusti i fjol kom regeringen överens med Centerpartiet och Liberalerna om ett ekonomiskt tillskott till försvaret på 25 miljarder till år 2025. Det är en procentuell ökning med 40 procent. Den oroande

utvecklingen i omvärlden och i vårt närområde motsvarade och förklarade höjningen.

Samtidigt har pandemin satt ljuset på många andra områden som ekonomisk trygghet vid arbetslöshet, ekonomiskt stöd och garantier för att rädda jobb och företag och inte minst behoven i sjukvården. Den civila beredskapen måste också byggas om från låga nivåer.

Med anledning av detta vill jag fråga försvarsminister Hultqvist: Hur ser försvarsministern på den fortsatta återuppbyggnaden av försvaret?

Anf. 51 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! 25 miljarder är ett oerhört stort belopp, och detta är en uppgörelse som gäller för åren 2021–2025. Det kommer att kunna innebära rejäla förstärkningar inom både armé, marin och flyg.

Vi kommer att kunna se en fortsatt militär förmågeökning – den förmågeökning som inleddes med det förra försvarsbeslutet 2015. Det ger den här ekonomin utrymme för.

Sedan har pandemin och andra företeelser tydliggjort behovet av en satsning på det civila försvaret. Det är ett arbete som förbereds inom ramen för Justitiedepartementet. Försvarsberedningen har också tidigare lagt fram en rapport vid namn *Motståndskraft*.

Det vi förbereder är en totalförsvarsproposition som ska hantera både det militära och det civila försvaret i en helhet.

Anf. 52 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för svaret! Jag har en kort kompletterande fråga.

Hur ser försvarsministern att coronapandemin kommer att påverka försvarsplaneringen framöver, både på kort och på lång sikt?

Anf. 53 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Vi har i spåren av coronapandemin bland annat kunnat se rätt omfattande desinformationsinsatser och påverkansoperationer, framför allt från olika länder som vill splittra Europa och skapa en situation som underminerar den demokrati vi har.

Det är en aspekt på det hela: att öka insatserna när det gäller motstånd mot desinformation och den typen av operationer. Där har vi bland annat föreslagit inrättandet av en myndighet för psykologiskt försvar.

Ekonomisk återhämtning och grön omställning

Anf. 54 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Min fråga riktar sig till statsrådet Per Bolund.

Coronapandemin har ställt mycket i samhället på sin spets. Människors liv, hälsa och ekonomi står på spel, och världen som vi känner den har satts i gungning. När land efter land nu öppnar upp är frågan hur hjulen ska kunna börja snurra helt central för att människors försörjning ska tryggas och samhällsutvecklingen fortsätta.

Coronakrisen är dock inte den enda kris vi står inför. Klimatkrisen har inte stannat upp på grund av att en global pandemi har inträffat. Drastiska

åtgärder för att minska utsläppen behövs lika mycket i dag som de gjorde förra året.

Därför är min fråga till statsrådet: Vilka åtgärder och ingångar har regeringen för att säkerställa att återhämtningen av ekonomin, som nu behöver ske, är just grön och bidrar till att lösa klimatkrisen?

Anf. 55 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Janine Alm Ericson, för frågan! Det här har varit en svår tid för Sverige och världen, och därför har också regeringen tillsammans med våra samarbetspartier gjort stora insatser för att nu kunna komma med ekonomiska stimulanser.

När vi framöver kommer att få bättre kontroll över smittan och känner att vi kan börja satsa och titta framåt behöver vi också få igång de ekonomiska hjulen. Då är vår övertygelse att vi gör det allra bäst genom att också modernisera vårt samhälle och göra investeringar som samtidigt gör Sverige effektivare och smartare.

Där har vi alla möjligheter att lösa inte bara en kris utan två kriser samtidigt. Vi kan göra gröna investeringar och gröna satsningar som gör att vi får igång de ekonomiska hjulen efter coronapandemin och att vi också bygger bort vårt fossilberoende och blir det fossilfria välfärdsland som vi har satt upp som mål.

Där har vi stöd från till exempel Konjunkturinstitutet, som säger att just samhällsekonomiska investeringar från offentlig sektor är en effektiv metod för att få igång ekonomin igen.

Anf. 56 JANINE ALM ERICSON (MP):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Jag vill understryka att det är otroligt viktigt att vi har satt in snabba åtgärder för att rädda företag, arbetstillfällen och liv i det här skedet. Men vi behöver nu också se på investeringarna längre fram.

Det är ett glädjande svar som statsrådet ger. Men ska jag tolka det som att vi också kommer att jobba för att vi ska få en mer cirkulär ekonomi med förnybar energi och att vi håller ekonomin så att den utvecklas, men inom planetens gränser?

Anf. 57 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är otroligt viktigt att vi nu effektiviserar vår ekonomi. Det finns många marknadsmisslyckanden som också leder till svåra miljöproblem.

Där har vi nu en chans att ta ett stort grepp. Det handlar om att göra investeringar på energisidan för att se till att vår energi kommer dit den behövs. Det gäller inom transportsektorn, där vi vet att vi har ett stort åtagande att minska utsläppen snabbt. Men det handlar också om att få igång gröna jobb som gör att vi kan rusta vårt land och till exempel tillgängliggöra vår fantastiska svenska natur för alla dem som nu längtar efter den.

Här har vi alla möjligheter att tänka i nya banor.

Frågestund

Anf. 58 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

Min fråga handlar just om desinformation. På Försvarsmaktens hemsida står att läsa att coronaviruset har orsakat en omfattande spridning av falska uppgifter. Att motverka detta handlar förstas om kritiskt tänkande och ett säkerhetsmedvetande. Det är viktigare än någonsin.

Försvarsministern nämnde det långsiktiga arbetet för att rusta Sverige gentemot desinformation. Men det behövs ju också någonting kortsiktigt. WHO talar om en infodemi. Det finns falsk information som sprids både från andra länder och i Sverige.

Med anledning av detta vill jag fråga försvarsministern vilka åtgärder regeringen avser att vidta här och nu för att minska risken för att falsk information, desinformation, sprids i Sverige under covid-19 och dessutom får fäste som en rutin i Sverige.

Anf. 59 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! En ryskspråkig sajt lade ut att svenska soldater på uppdrag i Ukraina bedrev utbildning av krigsförbrytare som hade gjort sig skyldiga till 119 barns död. De lade ut namn och passnummer.

Vi reagerade omedelbart från departementets sida. Jag gick ut i medierna och talade om att detta var fullständigt orimligt och oanständigt. Vi reagerade här och nu, direkt och omedelbart. Det är så man måste göra ibland när det gäller den här typen av aktiviteter: markera väldigt starkt för att på det sättet höja graden av medvetande om att detta pågår. Det ingår som jag ser det i ett ledarskap.

Samtidigt följer vi upp det som sker på de här områdena genom våra myndigheter. Exempelvis följer MSB detta på ett mycket bra sätt.

Vi jobbar med det här hela tiden – här, nu och direkt.

Anf. 60 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Det försvarsministern nämnde är *ett* av alla dessa desinformationsförsök som har gjorts som vi är medvetna om. Men det finns mycket mer, och det finns olika metoder för detta.

Vilka åtgärder avser försvarsministern att se till att regeringen vidtar för att vi ska nå ut bredare? Det gäller inte bara det vi känner till har gjorts mot försvaret; jag tänker också på hemvärnet och på andra rykten som har spritts om att Sverige har sagt att covidviruset inte är farligt.

Anf. 61 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det finns ingen som kan trolla bort detta eller med omedelbar verkan fatta någon form av beslut som gör att det försvinner. Det här får man jobba med hela tiden, varje dag, och på olika nivåer försöka motarbeta. Det handlar också om att även de som sitter i riksdagen i sitt ledarskap kan reagera på olika företeelser och tydliggöra det oerhört negativa i den här typen av saker.

Jag försöker göra det från min nivå. Vi försöker också aktivera våra myndigheter. Men det bästa är en ökad medvetenhet hos allmänheten.

Anf. 62 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Danmark och Norge har beslutat att öppna gränserna mellan sina respektive länder, men de behåller ändå gränsen mot Sverige stängd. Grekland, Cypern och nu senast Nederländerna har meddelat att de i sommar kommer att öppna sina gränser för turister med undantag för svenskar, som alltså blir förbjudna att resa in i dessa länder.

Skälet till att svenskar inte längre är välkomna på många håll i Europa är att många länder bedömer att den svenska regeringen har hanterat coronaviruset på ett alltför dåligt sätt. Vi har inte lyckats få kontroll på smittspridningen i landet, och vi har fortfarande dagligen alltför många som avlider.

Anders Tegnell var häromdagen ute och var självkritisk. Han sa att man borde ha gjort vissa saker annorlunda.

Fru talman! Min fråga är om regeringen instämmer i detta och om man nu ångrar att man inte valde en bättre strategi för att hantera coronaviruset.

Anf. 63 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är lätt att dra säkra slutsatser. Jag skulle vilja undvika att göra det eftersom vi fortfarande är mitt inne i en pandemi som pågår. Vi har anledning att göra allt vi kan för att stoppa smittspridningen, skydda de sårbara riskgrupperna och se till att vi har kapacitet i vård och omsorg att ta hand om dem som är sjuka. Där har vi fortfarande stora insatser att göra.

Vi kommer att tillsätta en kommission som kommer att utvärdera hela den process som har varit kring pandemin och hur regeringen, våra myndigheter och även andra aktörer har agerat.

När det gäller de internationella beslut som tas pågår det ständigt en dialog mellan Sverige och andra länder. Det är tydligt att det finns en del missuppfattningar, till exempel den som Henrik Vinge ger uttryck för om att smittspridningen inte skulle sjunka i Sverige. Det gör den. Den sjunker snabbt. Vi gör nu också insatser för att få ytterligare kontroll på smittan. Det är också någonting som vi är väldigt tydliga med i relationerna med andra länder. Sveriges inställning är att vi ska öppna Europa för resor så fort det över huvud taget är möjligt.

Anf. 64 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Det är trots allt ett faktum att många andra länder gör bedömningen att Sverige har hanterat detta för dåligt. Det är också skälet till att svenskar undantas och inte får resa till andra länder i Europa. Det är ingenting som jag påstår, utan det är den bedömning som de här länderna gör.

Det är också ett faktum att Sverige har valt en annan strategi för att hantera coronaviruset än många andra länder och att den nu verkar fungera sämre.

Därför kvarstår min fråga: Ångrar regeringen att man inte valde en bättre strategi för att hantera coronaviruset?

Anf. 65 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är lätt att dra generaliserande slutsatser. Samtidigt är det väldigt tydligt för vetenskapen och för dem som följer de här frågorna att olika länder har hamnat i olika faser. Man har också olika situationer när smittan har kommit in i landet på olika sätt. Därför har också alla länder valt att ha en strategi som passar för just det landets situation.

Det är det som också Sverige gör. Vi har arbetat aktivt i olika faser. Nu går vi in i en ny fas där smittspridningen minskar och där vi också kan gå tillbaka till testning av alla som visar symptom och även smittspårning.

Vi kommer att fortsätta arbeta för att göra allt vi kan för att få bukt med smittan.

Ersättning till Värnpliktsrådets ledamöter

Anf. 66 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Min fråga går till försvarsministern.

Som så många andra större möten och konferenser det här året har också årets värnpliktskongress behövt flyttas, från april till månadsskiftet oktober/november. Värnpliktskongressen är det högsta beslutande organet för de värnpliktigas medinflytande och möjlighet att påverka sin utbildningssituation. Jag och ministern har tidigare diskuterat betydelsen av ett starkt medinflytande i en verksamhet där unga människor är inkallade med plikt.

Den framflyttade värnpliktskongressen har nu ställt till det för de fem förtroendevalda i Pliktrådet. Ledamöterna i rådet har planer på att börja studera och arbeta i höst men behöver nu fortsätta säkra medinflytandet fram till det att nästa pliktråd kan väljas i höst.

För att vi inte ska riskera att stå utan ett aktivt pliktråd i det viktiga arbetet skulle det behövas en ekonomisk ersättning för detta uppdrag även fram till nästa kongress. Jag undrar hur ministern ser på möjligheten att ersätta Pliktrådets ledamöter på deltid fram till dess.

Anf. 67 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Detta har jag inte konfronterats med tidigare. Därför tänker jag kontrollera vad det handlar om och vilka villkor som gäller. Sedan har ju också myndigheten sitt ansvar i sammanhanget.

Vi får återkomma till detta i ett annat forum.

Anf. 68 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Jag ser gärna att försvarsministern återkommer till detta. Det är en viktig fråga, som vi har talat om vid tidigare tillfällen, att medinflytandet i pliktverksamheten fungerar på bästa möjliga sätt. Jag hoppas att vi kan återkomma till den här enskilda diskussionen men också till att kunna se över den organisation som nu finns för medinflytandet. Även den förordning som finns tror jag skulle behöva förändras lite.

Anf. 69 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Det jag är beredd att återkomma till är att kontrollera just förhållandena kring den uppskjutna kongressen, de ekonomiska ersättningarna och hur man ska se på ansvarsfrågorna, om det är myndighetens

ansvar eller inte. Det övriga kan vi naturligtvis ha en bredare diskussion om, men generellt ska vi se till att värna detta inflytande. Vi har också fört kontinuerliga diskussioner med Försvarsmakten om att detta ska fungera på ett bra sätt. Jag vet att man i försvarsmaktsledningen ser det på det sättet.

Prot. 2019/20:132
4 juni

Frågestund

Insatser för arbetslösa

Anf. 70 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Ernkrans.

Den pandemi vi just nu är mitt inne i skapar såklart väldigt stor oro både för hälsan och för jobb och inkomst framöver. I dag hade vi i utbildningsutskottet besök av Arbetsförmedlingen, som bland annat talade om att man hade fått 168 000 nyinskrivna sedan den 1 mars 2020. Färre får också jobb i dag. De som drabbas allra värst är de som är beroende av instegsjobb.

Min fråga till statsrådet är: Vad görs för att underlätta den här situationen och förbättra möjligheterna för dem som nu riskerar att stå utan jobb?

Anf. 71 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack för frågan, Gunilla Svantorp! Jag får nu en möjlighet att tala om helheten i den svenska strategin.

Vi har ju inriktat oss på att begränsa smittspridningen för att sjukvården ska kunna byggas upp och för att vi ska klara att ta emot och intensivvårda våra patienter. Det har vi lyckats bra med. Men en stor del i strategin handlar också om att dämpa effekterna på samhällsekonomin. Det handlar om att vi också måste ta ansvar för att människor har ett jobb att gå till eller ett jobb att söka efter avslutad utbildning.

I detta ligger stora satsningar på företag och näringsliv, kommuner och regioner, men också stora utbildningssatsningar. Vi gör en rejäl satsning på sommarkurser redan i sommar och en rejäl satsning på sommarjobb. Vi har också stora utbildningssatsningar till hösten så att man kan utbilda sig genom krisen.

Anf. 72 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Tack för det, statsrådet!

Det som man är allra mest bekymrad över är de unga. I dag fick vi besked om att 11,3 procent av de unga är arbetslösa. Många hade kanske tänkt jobba ett år för att sedan komma tillbaka och plugga.

Hur tänker statsrådet att man ska göra för att se till att de börjar plugga med en gång?

Anf. 73 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Det här är oerhört viktigt. Det är svårt att möta vuxenlivet om man får göra det i arbetslöshet. Därför behöver vi gemensamt ta ansvar för att så många som möjligt faktiskt kan studera. Vi gör stora satsningar på utbildning. Det är gymnasiet, komvux, yrkesvux, yrkeshögskolor och högskolor – och inte minst finns det 6 000 nya sommarkurser redan i sommar som jag verkligen hoppas ska kunna möta det här behovet på ett bra sätt.

Frågestund

Anf. 74 KJELL JANSSON (M):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till statsrådet Bolund, och den handlar om Södertörnsleden.

För en månad sedan invigdes en ny hamn i Norvik som ersätter den tidigare hamnen som låg på Loudden inne i stan. Staten har varit inblandad i hela beredningen av det här ärendet, och därför ställer jag frågan: Varför har staten, eller regeringen, inte varit med och tillstyrkt bygget av Södertörnsleden? Nu får samtliga tonnage och långtradare köra från Nynäshamn in till Södra länken, vända runt där och sedan köra ned på E4:an. Det är ungefär tio mil från hamnen. Om man bygger Södertörnsleden kortar man körsträckan med ungefär åtta mil per långtradare.

Min fråga är: Är det miljöskäl som gör att regeringen inte vill bygga Södertörnsleden, eller vad är skälet? Statsrådet är skyldig oss ett svar.

Anf. 75 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Regeringen har en långsiktig infrastrukturplanering där vi sätter av en tolvårsram för infrastruktur. Den har varit på rekordnivåer. Vi har aldrig avsatt så mycket pengar till infrastrukturbyggnad som under den här sittande regeringen. Det är också glädjande att vi skjuter till pengar som kan göra att vi får ett hållbart transportsystem, det vill säga en väldigt stor del av resurserna för nyinvesteringar går till järnvägsinvesteringar, vilket också passar bra för gods.

När det gäller Södertörnsleden är jag inte infrastrukturminister och har därför inte detaljkontroll på varje enskilt projekt, men som jag minns det är det med i den tolvåriga planeringsramen och finns därmed i Trafikverkets planering. Men när vi fattar beslut om infrastruktur har vi självklart också med de åtaganden som Sveriges riksdag har lagt på oss genom att ha ett högt ställt klimatmål. När det gäller trafiken innebär det att vi ska minska utsläppen med 70 procent till 2030. Det måste såklart vara med och styra de investeringsbeslut vi tar.

Rätt till ersättning för inställda resor

Anf. 76 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Många svenskar hade planerat att resa utomlands i vår och sommar. Nu blir det inte så. UD:s avrådan från alla icke nödvändiga resor gäller för närvarande fram till och med den 15 juli. Enligt de förordningar som finns har konsumenten alltid rätt till återbetalning om resan är inställd. Detta ändras inte av att EU nu uppmuntrar resebolagen att göra vouchrar attraktiva. Vill konsumenterna få pengar tillbaka ska de också få det.

Många vänder sig till Allmänna reklamationsnämnden vars ärenden har ökat med 140 procent. De får troligtvis rätt där, men det hjälper inte, för resebolagen har inga möjligheter att följa lagen.

Vi hade allmän smittspridning i landet den 16 mars, enligt Folkhälsomyndigheten. I dag skriver vi den 4 juni. Min fråga till statsrådet Bolund är därför: Varför gör regeringen ingenting åt situationen?

Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Det är en unik situation som Sverige har hamnat i på grund av coronakrisen. Regeringen har också fattat unika beslut. Vi har skjutit till, än så länge, i storleksordningen 250 miljarder kronor för att stötta vårt näringsliv. Det går ut brett i form av omställningsstöd till de företag som har fått en minskad omsättning, men det går också ut i form av korttidspermitteringar och många andra åtgärder. Det här gör att många företag har möjlighet att fortsätta sin verksamhet trots att kundunderlaget har minskat väldigt mycket.

När det gäller de exakta förhållandena kring ersättning för resor har vi principer som råder, till exempel att Allmänna reklamationsnämnden prövar den typen av fall. De har också fått ytterligare tillskott av resurser så att de har större kapacitet än tidigare.

Jag kan inte som minister gå in och avgöra i enskilda fall huruvida man ska få ersättning eller inte, men de stora stöd som vi har gett till företagen ger såklart också företagen större möjligheter och kapacitet att vara generösa gentemot sina kunder. Det är någonting som vi såklart också uppmuntrar.

Ekonomisk trygghet vid sjukdom

Anf. 78 MATTIAS VEPSÅ (S):

Fru talman! Min fråga går till statsrådet Ardalan Shekarabi.

I Kommunalarbetaren kunde vi i förra veckan läsa om hur vårdskulden växer. Så här långt har 44 000 operationer ställts in. Det rapporteras också om en djup oro för en växande ohälsa som en direkt effekt av coronakrisen som vi just nu går igenom.

Det här påverkar hur vår sjukpenning fungerar. Med gällande regelverk görs efter 180 dagar en prövning, och man riskerar att i stället för att få sjukpenning bli hänvisad till Arbetsförmedlingen för att söka jobb – ett vanligt förekommande arbete. Just nu råder ett rättsligt undantag, men som vi vet gäller det bara till och med oktober. Förra veckan gick Försäkringskassan till regeringen med en hemställan om att få göra ett mer långsiktigt undantag för att garantera människor sjukpenning.

Frågan lyder: Hur garanterar regeringen sjuka trygghet också efter den 31 oktober?

Anf. 79 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack för frågan, Mattias Vepså!

Vi ser med oro på utvecklingen vad gäller rätten till sjukpenning efter dag 180. Fokus på rehabilitering har blivit svagare. Fokus på ekonomisk trygghet har blivit svagare med den rättsliga tillämpningen och utvecklingen. Vi ser att runt 25 procent fick avslag på fortsatt sjukpenning efter dag 180. Jag är inte säker på att de 25 procenten blev friska mellan dag 179 och dag 180. Vi behöver tvärtom förstärka rehabiliteringen och återgången till det ordinarie arbetet.

Det här förstärks med vårdskulden som har uppstått med anledning av corona. Precis som Mattias Vepså säger tillämpas ett särskilt undantag av Försäkringskassan för närvarande. Det undantaget gäller till och med oktober månad. Vi jobbar för att agera och ändra regelverket så att vi erbjuder alla människor en ekonomisk trygghet vid sjukdom.

Hela socialförsäkringssystemet har till syfte att skapa trygghet och rehabilitering för återgång till arbete. Det är det vi måste sätta fokus på, och det kräver regeländringar.

Kvaliteten på vårdutbildningarna

Anf. 80 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Låt mig börja med att korrigera statsrådet Bolund när det gäller en uppgift. Han sa att antalet covidfall nu sjunker snabbt. Det är tyvärr inte sant. Tvärtom kommer det nu rapporter om att vi ser ett ökat antal fall i Sverige, inte minst i min egen hemregion Västra Götaland. Det är viktigt att komma ihåg att Sverige är större än Stockholm.

Nu till min fråga. Det kom ett pressmeddelande nyligen från Universitets- och högskolerådet. Det var ett väldigt positivt och glädjande sådant, nämligen att söktrycket till vårdutbildningarna är rekordstort. Det är väldigt glädjande och väldigt positivt.

Vi behöver fler som söker sig till vårdutbildningarna, och vi behöver också vårdutbildningar som håller god kvalitet. Den här regeringen har byggt ut antalet utbildningsplatser. Vi har tyvärr ibland sett att det har lett till lägre kvalitet och att universitet och högskolor har haft svårt att klara målet.

Min fråga till statsrådet Ernkrans är: Vad gör regeringen för att säkerställa kvaliteten på Sveriges så viktiga vårdutbildningar?

Anf. 81 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack till Johan Hultberg som lyfter det som jag också tycker är väldigt glädjande i den här krisen, nämligen att det verkar vara så att fler söker sig till utbildning och också till vårdutbildningarna. Vi vet att det finns en efterfrågan på arbetsmarknaden, och hälso- och sjukvården har också varit i fokus just nu. Jag tror att det är många som ser vilket viktigt arbete man gör där och som också är beredda att satsa på en utbildning inom det området.

Det betyder bland annat att vi vill kunna svara upp mot det, så att fler kan få utbilda sig inom de områdena. Det hoppas jag att vi kan göra. Men vi måste som alltid ha fokus på kvaliteten. Det är varje lärosätes ansvar att hålla fokus på kvaliteten, men det finns också ett nationellt kvalitetssäkringssystem på plats som UKÄ följer upp och granskar.

Det är mycket viktigt också för den här regeringen att vi upprätthåller god kvalitet i våra utbildningar.

Återkallande av fuskares högskolepoäng

Anf. 82 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Roger Haddad stal min fråga till statsrådet Ernkrans.

Den utredning som statsrådet hänvisade till angående provfusk föreslår explicit att provfuskare ska få behålla sina betyg. Dock ska återkallelse av antagning ske. Det är att jämföra med någon som har klarat uppkörningen och fått sitt körkort men som sedan avslöjas med att ha fuskat på teoriprovet. Får den fuskaren behålla sitt körkort?

Kommer regeringen att låta dem som avslöjas som fuskare behålla sina betyg? Det är nämligen vad utredningen föreslår.

Och hur ska återkallandet av antagningen ske? Får fuskaren lämna studentboendet och lärosätet inom någon vecka, eller vad kommer att hända?

Frågestund

Anf. 83 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, Robert Stenkvist!

Jag säger igen att jag uppskattar engagemanget i frågan. Det var som sagt jag som tillsatte utredningen, eftersom jag tyckte att det var viktigt att få ordning på hur vi hanterar detta.

När man uppenbarligen har fuskat sig in via högskoleprovet och blir påkommen med det får man lämna sin utbildningsplats. Men det har funnits en osäkerhet vad gäller hur eventuella poäng ska hanteras. Det är poäng som man ändå har tagit och visat att man har klarat av under sin studietid. Utredaren har tittat på det och återkommit med ett förslag. Det har varit på remiss. Vi håller nu på och sammanställer remissvaren. Jag hoppas kunna återkomma till kammaren med ett klokt avvägt förslag som också fungerar i praktiken.

Vi vet att de allra flesta inom högre utbildning sköter sig. Och vi vill naturligtvis att fler ska fortsätta att sköta sig. Det ska aldrig löna sig att fuska.

Ökad satsning på träbyggande

Anf. 84 ISAK FROM (S):

Fru talman! Pandemin som vi är inne i har verkligen visat på behovet av det goda, hållbara samhället. För ett gott och hållbart samhälle är det inte minst viktigt att alla har någonstans att bo. Behovet av bostäder är stort. Takten för bostadsbyggandet har också varit hög. Men nu befaras att byggaktiviteten i Sverige riskerar att falla med minst 10 procent till följd av coronakrisen. Det spår bland annat Prognoscentret i en färsk marknadsanalys.

Samtidigt är det viktigt att det som byggs är långsiktigt och hållbart. Det ska vara klimatsäkert. Träbyggande är ett långsiktigt hållbart byggsätt, speciellt industriellt träbyggande. Det kan ske ute i landet, där skogen finns, och skapa jobb och utveckling här och nu.

Vi behöver också se framtiden an. Byggkranar är ett kvitto på utveckling och framtidstro. Regeringen har antagit en viktig träbyggnadsstrategi. Hur ser bostadsministern på en ökad satsning på träbyggande i coronakrisens spår?

Anf. 85 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Tack, Isak From, för en viktig fråga!

Vi behöver ha en hög nivå på bostadsbyggandet; vi har en växande befolkning. Tyvärr har det byggts alldeles för lite under alldeles för lång tid i vårt land. Därför är jag glad att vi sedan den rödgröna regeringen tillträdde har haft en väldigt hög nivå på bostadsbyggandet historiskt sett. Även för i år ligger regeringens prognos på att vi kommer att få 41 000 nybyggda bostäder under 2020. Det är klart högre än genomsnittet sedan till exempel 90-talet.

Vi är dock inte nöjda. Vi vill göra ännu mer för att alla ska kunna ha tillgång till ett bra boende. Därför har vi bland annat en mer aktiv bostadspolitik än det har funnits på länge, med ett investeringsstöd. Vi kommer nu också att sätta igång med klimatdeklarationer som visar tydligt att till exempel just träbyggande har goda miljöegenskaper.

Vi kommer även att jobba vidare med att få fram fler förslag för industriellt träbyggande, så att vi kan såväl kapa kostnaderna som öka effektiviteten och minska miljöbelastningen för vårt byggande. Det står högt upp på min dagordning.

Arlandas utveckling och koppling till näringslivet

Anf. 86 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Frågan om en god infrastruktur och flygets framtid har diskuterats mycket, inte bara nu under coronakrisen utan även tidigare. Flyget befinner sig just nu i en katastrofal situation. De regionala flygplatserna runt om i Sverige går dåligt, men det gäller även de flygplatser som ägs av Swedavia.

Moderaterna vill att det ska riktas pengar till de regionala flygplatserna. Den frågan ska diskuteras i kammaren senare. Jag hoppas på ett beslut om att rikta mer pengar till de regionala flygplatserna.

Min fråga rör Arlandarådet, och jag riktar den till Per Bolund. Arlandarådet har inte slutrapporterat. Det är ett problem i sig. Men jag undrar hur ministern ser på Arlandas utveckling kopplat till finansbranschen och svenskt näringsliv på sikt.

Anf. 87 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Flyget är en viktig del av transportsystemet, men långt ifrån den enda. Vi behöver se till att Sverige har ett transportsystem som i sin helhet levererar de tjänster som befolkningen behöver. Vi har också stora planer på investeringar i till exempel höghastighetsjärnväg, som gör att vi kan få snabba transporter inrikes. Det finns internationella exempel på att höghastighetståg kan ersätta en del av de flygtransporter som görs i dag.

Coronakrisen har gjort att flygandet i princip har upphört. Vi måste göra en ny bedömning av hur vi tror att utvecklingen kommer att bli för flyget som transportslag. Många bedömare tror att vi kommer att se ett förändrat beteende. Redan före coronakrisen såg vi att de åtgärder som bland annat regeringen har vidtagit har lett till ett minskat flygande i Sverige. Det måste vi också ta hänsyn till när vi fattar beslut om infrastruktur framöver.

Regeringen behöver analysera situationen och behovet av flyginfrastruktur. Därefter kommer vi att komma med besked.

Ett totalförsvarsbeslut

Anf. 88 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag har en fråga till försvarsminister Peter Hultqvist.

I höst ska vi förhoppningsvis fatta ett nytt försvarsbeslut som ska gälla för perioden 2021–2025. En viktig faktor för att få till det beslutet och för

att det ska fungera på allvar är att det blir ett totalförsvarsbeslut, alltså för både det civila och det militära försvaret, och att det läggs fast och finansieras.

Problemet är att processen för det civila försvaret ligger minst ett halvår efter, om man jämför med för det militära försvaret.

Kommer statsrådet att se till att riksdagen i höst kan fatta ett riktigt totalförsvarsbeslut där centrala delar som både militärt och civilt försvar finns med?

Anf. 89 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Ansvar för de här frågorna vad gäller det militära försvaret och de delar av det civila försvaret som stöder det militära försvaret ligger på Försvarsdepartementet. Justitiedepartementet bereder och ansvarar för den andra delen.

Ambitionen är helt klart att de processerna i slutänden ska samordnas på ett sådant sätt att vi kommer att lägga fram en totalförsvarsproposition som täcker hela fältet.

Regeringens reaktion på utvecklingen i USA

Anf. 90 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag har en fråga av i det här läget allmänpolitisk karaktär till statsrådet Per Bolund.

Den 25 maj i år blev det rasistiska mordet på George Floyd, som begicks av en amerikansk polis, startskottet för ett antal protester och demonstrationer i USA men också världen över. Protesterna har flera gånger mötts med övervåld, inte minst från amerikansk polis. Den som följer medierna har också sett svenska journalister i USA få vapen riktade mot sig.

USA är en av våra närmaste allierade. Och det är en demokrati. Av det skälet kan vi ställa tuffare krav på USA än på andra länder. Därför undrar jag vad regeringen avser att göra för att säkerställa att de universella mänskliga rättigheterna respekteras i USA? Kommer man till exempel att kalla upp ambassadören? Kommer man att fördöma det rasistiska våld som vi nu ser i Amerika?

Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag delar Joar Forssells uppfattning att det är oerhört sorgesamt att se den utveckling som nu sker i USA. Vår uppfattning är att rasism och polisövergrepp måste bekämpas överallt i hela världen. Vi tycker att man måste ta i med kraft. Det är såklart uppseendeväckande med hot och våld mot journalister. Deras yrkesutövning ser vi som en oerhört viktig grund för ett fungerande demokratiskt samhälle.

Vi har varit tydliga, inte minst inom EU-kretsen. Sverige agerar också inom EU när det gäller våra relationer till andra länder, till exempel USA. Det har gjorts ett tydligt uttalande från Europeiska unionen, som är kritisk till den utveckling som vi nu ser. Man uppmanar alla parter, inte minst den amerikanska administrationen, att ta stort ansvar i detta läge och minska polariseringen och verka för en fredlig utveckling i USA.

Frågestunden var härmed avslutad.

Anf. 92 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Först och främst vill jag säga att när det gäller den övergripande målsättningen med EU:s utrikespolitik – att öka stabiliteten, välståndet och resiliensen i vårt närområde – har vi naturligtvis inget att invända i sak. Ett välfungerande och välmående grannskap skulle kunna tjäna våra intressen och även bespara oss en hel del problem som i annat fall på ett eller annat sätt kommer att leta sig till Sverige. Så långt har vi ingenting att invända. Vad däremot gäller implementeringen och även rapporteringen av hur unionen arbetar inom det östliga partnerskapet har vi vissa synpunkter.

Först vill jag ta upp biståndet. Bistånd är en begränsad resurs som med stor sannolikhet kommer att bli ännu mer begränsad framöver. Vi anser att det främst ska fokuseras på de länder som behöver det mest. De länder som är föremål för stöd inom det östliga partnerskapet är Moldavien, Ukraina, Armenien, Azerbajdzjan, Georgien och Vitryssland. Det är länder som förvisso har en lägre levnadsstandard än unionens genomsnitt men inte tillhör de fattigaste länderna. Enligt OECD:s biståndskommitté hör samtliga i denna grupp till medelinkomstländer. De har heller inte några större humanitära svårigheter, om man bortser från det som händer på grund av konflikten i Ukraina.

Exakt hur mycket EU har spenderat i bistånd till dessa länder är svårt att överblicka eftersom stödet går genom såväl unionens myndigheter som medlemsstaterna och multilaterala kanaler. Men bara det stöd som går genom ENI, The European Neighbourhood Instrument, uppgår till ungefär 40 miljarder kronor, vilket är en ansevärd summa pengar.

Här finns både mer och mindre lämpliga initiativ. Exempelvis är det stöd som brukar kallas tekniskt bistånd, alltså expertstöd via Taiex eller partnersamverkan, något vi står bakom. Andra typer av satsningar, såsom infrastruktur, tycker vi i stället bör genomföras via utvecklingsbanker. Vi är också skeptiska till att unionen direkt finansierar små och medelstora företag i dessa länder. Detta tycker vi inte är lämpligt i dagsläget.

Vad gäller resultatstyrning och rapportering står vi naturligtvis bakom den incitamentsbaserade strategin om mer för mer och mindre för mindre. Vi har tjatat om principen mindre för mindre inom svenskt bistånd generellt. Man kan ju fråga sig varför regeringen till synes står bakom principen om mindre för mindre när det gäller EU:s bistånd men samtidigt vägrar att implementera den på ett resolut sätt inom svenskt bistånd. Frågan ligger lite utanför det här betänkandet, men den är värd att fundera på.

Vad gäller de framgångar som kommissionen pekar på i sitt meddelande avser de bland annat att man har lyckats förändra arbetssättet. Under rubriken ”Viktiga framgångar för det östliga partnerskapet” står det följande: ”År 2015 välkomnade EU:s medlemsstater och partnerländer översynen av den europeiska grannskapspolitiken i samband med EU:s globala strategi. Länderna efterfrågade mer differentiering, ökat ägarskap, bättre fokus och större flexibilitet. Samrådet har visat att det östliga partnerskapet i stort sett uppnått dessa mål.”

Sedan förklarar kommissionen hur man har lyckats implementera detta och ger ett konkret exempel med Ukraina där arbetet med decentralisering har gått framåt på ett tillfredsställande sätt. Kommissionen pekar också på

att arbetet inom vissa av de 20 målen för 2020 har gått framåt, dock inte de som gäller rättsstatlighet, kampen mot korruption och organiserad brottslighet. Detta är väldigt viktigt, och jag tänker därför tala lite mer om det.

Med tanke på att just dessa områden är helt avgörande för att övriga resultat ska ha en chans att hålla över tid och för att länderna någon gång ska klara sig utan stöd utifrån måste jag säga att diskussionen om varför det inte har gått på ett tillfredsställande sätt inom dessa områden i mångt och mycket lyser med sin frånvaro i meddelandet. Jag hade gärna sett en fördjupad problematisering av det, men en sådan saknas.

Vad gäller arbetet med rättsstatlighet, korruption och organiserad brottslighet framöver meddelar kommissionen att ”för den incitamentbaserade strategin krävs det tydligare vägledning om särskilda reformprioriteringar, med objektiva, exakta, detaljerade och kontrollerbara riktmärken”. Detta låter jättebra. Det är precis det här vi alltid tjarar om. Det är jätte viktigt med uppföljbara mål inom biståndet.

Som skattebetalare är jag dock väldigt sugen på att få veta varför det stöd som vi under de senaste tio åren har finansierat inte har haft tillräktnad effekt inom detta område. Detta är en väldigt viktig fråga. Om man ska lyckas bättre de närmaste tio åren måste man också undersöka varför man inte har lyckats de senaste tio åren. Jag tycker att det är en rimlig utgångspunkt.

Om man till exempel tittar på objektiva mätningar av hur det går för dessa länder vad gäller korruption och demokrati ser man att Moldavien, Ukraina, Armenien och Azerbajdzjan under perioden som partnerskapet har varat har tappat – allt enligt tidningen The Economists demokratiindex. De har alltså gått bakåt. Enligt Transparency International har samtidigt Georgien, Vitryssland, Azerbajdzjan och Ukraina försämrat sina korruptionsindex.

Det ligger också i sakens natur att reformer inom exempelvis rättsväsendet riskerar att inte få avsedd effekt om de påtvingas utifrån. Reformerna som drivs igenom i utbyte mot stöd riskerar att leda till kosmetiska förändringar som lite grann är till för att göra lån- eller bidragsgivare nöjda men inte är verkligt och ärligt menade. Detta är en jätte viktig fråga som man måste fundera lite på.

Man skulle kunna göra en jämförelse med den reform som EU håller på att genomdriva i fråga om hur man hanterar medlemskapsförhandlingar med kandidatländer. Där finns det ju nu en ny arbetsordning. Man kommer nämligen att sätta de kapitel som handlar om rättsstatlighet först. Det gör man uppenbarligen eftersom dessa frågor avslöjar om länderna är ärliga med sin reformagenda.

Inom partnerskapet tycker vi därför att man borde anta ungefär samma ansats. Det vill säga att om man inte gör mätbara och hållbara framsteg när det gäller demokrati och rättsstatlighet kommer unionen inte att ge stöd på andra områden. Man skulle kunna säga att man antar en princip som innebär att man får mindre av allt om man presterar mindre inom ett specifikt område, nämligen rättsstatlighet. Det tycker vi är en rimlig hållning.

Jag skulle heller inte säga att arbetet mot organiserad brottslighet och korruption är lätt på något sätt. Det är absolut inte detta vi säger.

Låt mig ge ett tydligt exempel på de problem som vi står inför. Det är också ett exempel som jag tycker att andra partier i den här kammaren kanske inte riktigt tar på det allvar som det förtjänar.

Azerbajdzjan är ju en mindre väl fungerande stat, för att använda ett diplomatiskt uttryck. I parlamentsvalet som genomfördes i februari vann president Ilham Alijevs parti, som heter Nya Azerbajdzjan, stort. OSSE beskriver valet så här: ”the restrictive legislation and political environment prevented genuine competition” och ”voters were not provided with a meaningful choice due to a lack of real political discussion” och ”significant procedural violations occurred during the vote count”.

Det är allmänt känt att regimen i Azerbajdzjan har nära kontakter med den organiserade brottsligheten i landet, och det är nog svårt att dra en exakt gräns där regeringen börjar och maffian slutar. Vi vet att regimen är djupt korruperad och involverad i internationell penningtvätt och att den till och med har lyckats muta europeiska politiker och journalister. Vi vet också att regimen inte drar sig för att fängsla journalister som skriver om saken.

I detta läge måste man fråga sig: Hur ska man kunna arbeta tillsammans med en viss regering mot organiserad brottslighet och korruption om den regeringen är själva källan till den organiserade brottsligheten och korruptionen? Och är det lämpligt att spendera svenska skattepengar på stöd till exempelvis små och medelstora företag i den typen av länder? Jag är inte så säker på det. Det är en fråga som vi ställer oss och som alla partier i den här kammaren borde ställa sig.

Till sist vill jag ta upp associeringsavtalen. Sverigedemokraterna har varit skeptiska till dessa eftersom de innefattar visumlättnader, vilket vi vet har lett till ett stort antal helt ogrundade asylansökningar från personer från exempelvis Georgien. Vi vet också att ett antal stödlidiga från de här länderna har kunnat härja i Sverige, delvis som en följd av visumlättnaderna.

Däremot står vi naturligtvis bakom frihandelsavtalet DCFTA sådant det har utvecklats sedan starten 2014. Möjligtvis har vi någon synpunkt på att även det frihandelsavtalet innefattar stöd till små och medelstora företag, men det är något som sker i ganska begränsad omfattning. Ett positivt tecken i det sammanhanget är att handeln med Ukraina har ökat stadigt under de senaste åren, trots den djupa kris som det landet genomgår.

Avslutningsvis skulle jag inför kammaren vilja understryka att vi inte har någon dogmatisk eller ideologiskt styrd uppfattning i frågan om det östliga partnerskapet. Jag tror att vi är det enda parti som håller sig pragmatiskt på det sättet. Partnerskapsländernas EU-närmande är inget vi motsätter oss, så länge som det sker försiktigt och med respekt för hur det påverkar vanliga människor, risken för kriminalitet och smuggling samt EU:s utgifter.

Regeringens ståndpunkt om ett medlemskapsperspektiv för Ukraina är något som vi har diskuterat här förut. Det betyder egentligen bara att länder som uppfyller kraven ska kunna gå med i unionen, så länge man beaktar unionens kapacitet att ta upp nya medlemsstater. Det är ungefär det som det betyder.

Detta är inget som vi motsätter oss specifikt. Däremot skiljer vi oss åt i vår syn på Köpenhamnskriterierna och hur tuff man ska vara när det gäller att uppfylla dem. Vi vet ju att unionen har gjort ganska allvarliga miss-

tag när det gäller detta tidigare, och vi vill gärna göra vad vi kan för att se till att det inte sker igen. Vi ser inte heller EU-närmande eller medlemskap som ett självändamål utan som något som i alla lägen måste bero på omständigheterna i det enskilda fallet. Vi tycker att detta är den enda rimliga ståndpunkten.

Anf. 93 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Det östliga partnerskapet bygger på en insikt om att vår säkerhet hänger samman med våra grannars säkerhet. När vi såg vad som hände i Georgien 2008 och kriget mellan Ryssland och Georgien blev det ganska uppenbart att mer måste göras för att bygga gemensam säkerhet. Det var detta som var lite av grunden till att vi började arbeta strukturerat med våra östliga grannar. Från EU:s sida har vi ju också ett arbete med våra sydliga grannar, men det är inte riktigt på samma sätt där, kan man lugnt säga.

Det östliga partnerskapet omfattar länder som är en del av Europa. För oss är Europa en öppen möjlighet. För länder som önskar ansluta sig och samarbeta utifrån en gemensam värdegrund ska det vara möjligt att ansluta sig till EU. Då var naturligtvis också detta en fråga för det östliga partnerskapet, som ju Sverige och Polen var mödrar till, även om det var två herrar som stod som undertecknare av de första texterna.

Sedan 2009 har det östliga partnerskapet successivt utvecklats och formaliserats. Syftet har varit att upprätthålla ett starkt, differentierat och ömsesidigt fördelaktigt samarbete med alla sex partnerländerna.

Vi såg dock ganska snart att det var differentierade vägar som måste väljas, för länderna såg olika framtider framför sig. För oss som ett litet land är det självklart att stå upp för att varje land självt ska få välja sin säkerhetspolitiska och utrikespolitiska väg. Detta har också varit ett tydligt skäl för det östliga partnerskapet. Under hela den gångna tioårsperioden har ju Ryssland sökt att underminera detta på alla möjliga sätt, även genom att med militära medel flytta gränser. Detta är något som vi aldrig accepterar oavsett om det är Ukraina, Georgien, Moldavien eller någon annan som drabbas av det.

Detta har ändå varit en framgångsrik väg. Vi har under den här perioden utvecklat associeringsavtal – vi var långt framme med Armenien, som dock efter tryck måste ställa in, och vi var långt framme med Ukraina, som vi i dag har ett associeringsavtal med. Men detta hänger också samman med den konflikt som blev synlig i händelserna på Majdan. Då var det ryska fingret alldeles tydligt närvarande, och det är de ryska vapnen nu också.

Det har alltså varit en framgång. Vissa länder valde associeringsavtal. Vi har naturligtvis en väg framåt tillsammans där. Andra valde inte detta, men vi har också frihandelsavtal för att göra det möjligt för länderna att också förstärka sin ekonomiska utveckling och förbättra välståndet för sin befolkning genom ett mer diversifierat handelsutbyte. Detta formaliserades till 20 uppnåendemål inför 2020.

De målen har kunnat utvärderas inom de områden som också det östliga partnerskapet lade fast. Jag tycker att det finns skäl att i dessa covid-tider påminna om att vi i EU har varit starka när det gäller att försöka stötta våra östra grannar. 883 miljoner euro för kort och medellångt stöd till social och ekonomisk återhämtning är ett exempel.

Nu har vi på vårt bord ett meddelande från kommissionen inför det toppmöte som är planerat i juni – för att ta nästa steg. Det är baserat på en process där man har fört samtal inom EU men också med de östra partnerländerna. Vi var ett antal som i fjol somras åkte till Batumi i Georgien för att delta i en konferens kring just östliga partnerskapet.

Det finns en otålighet i många länder, och man funderar på: Vad blir nästa steg? 20 punkter för 2020 var en tydlig strategisk väg framåt med uppnåendemål. Medborgare har kunnat se resultat med associeringsavtalet, frihandelsavtalet, viseringslättnader och viseringsfrihet. Och EU:s roll och det gemensamma uppdraget har blivit synligt.

Nu står vi då inför en process när det gäller tiden framåt, utifrån de resonemang som har varit. Man har landat i fem punkter för ökad resiliens, som tidigare har kommenterats. Siktet är bortom 2020. Här finns det naturligtvis skäl för EU och östliga partnerskapsländer att tydligare målsätta tidsramar och tidsbilder. Bortom 2020 kan ju vara väldigt långt bort, och ska man nå fram är det viktigt att man blir tydligare. Det handlar om att vara tydligare när det gäller tidsramar som är differentierade för olika länder och medborgare. Vad är det som strategiskt ska uppnås gemensamt? Vilka vägval står man inför? Vad krävs det att man når och gör om man exempelvis siktar mot medlemskap?

Här behöver EU förtydliga, speciellt om man menar mer för mer. Vad ska uppnås för att man ska få mer? Och vad innebär mer om man har uppnått något?

Här krävs det en process framåt för att förtydliga innehållet i ramverket, som gör att detta också blir operativt verkande och leder framåt.

Jag tycker att det i detta sammanhang finns skäl att även fundera på om EU, som vi vill se som en global aktör, helt ska passa i fråga om de konflikter som finns hos våra östra grannar. Normandieprocessen är *en* sådan. EU skulle naturligen kunna inta en roll, precis som när Iranavtalet diskuterades, för att försöka komma framåt och komplettera det som annars pågår, där man vill se mer av bilaterala stormaktslösningar eller enskilda bilaterala överenskommelser.

Jag tror att det finns utrymme på flera områden, fru talman, för EU och våra östra partnerskapsländer att utveckla det förslag som nu ska till toppmötet i juni.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 94 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Det östliga partnerskapet, som bland annat Sverige var initiativtagare till, fyllde tio år under förra året. Under dessa tio år har mycket hänt, och både världen och Europa har förändrats. Tyvärr ser vi hur arbetet för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer utmanas och hotas både globalt och i Europa.

Mot den bakgrunden är jag övertygad om att arbetet i det östliga partnerskapet kan vara en viktig motvikt och bidra till att stärka demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Sverige har under åren varit en engagerad aktör i det östliga partnerskapet.

Ett exempel på det är det seminarium som hölls här i riksdagen 2019, som talmannen och utrikesutskottet stod värd för, med anledning av att det östliga partnerskapet fyllde tio år. Där deltog man på en hög nivå från

samtliga sex medlemsländer – Azerbajdzjan, Armenien, Vitryssland, Georgien, Moldavien och Ukraina.

Dagens utlåtande är baserat på det gemensamma EU-meddelande som beskriver de nya långsiktiga politiska målen för det östliga partnerskapet efter 2020. Jag delar utskottets positiva syn på den överordnade policyramen om att stärka resiliensen som ett genomgående tema. Det gäller en rad områden, som ekonomi, institutioner, miljö och klimat, digital omställning, rättvisa och ett inkluderande samhälle.

Men, fru talman, för att det ska bli en stabil och långsiktig utveckling måste respekten för de mänskliga rättigheterna stärkas i hela det östliga partnerskapet. Vissa länder har hunnit längre och har tagit viktiga steg i rätt riktning medan andra inte har kommit lika långt.

Jag skulle särskilt vilja nämna Armenien, som jag har haft glädjen att besöka vid två tillfällen under 2019. Armenien har sedan den så kallade sammetsrevolutionen 2018 bytt ut stora delar av parlamentet. Både regering och parlament utgörs till stor del av reformvänliga och relativt unga personer med bakgrund i civilsamhället. Och i den politiska diskursen har demokrati och mänskliga rättigheter en central roll. Steg har tagits åt rätt håll, men situationen är naturligtvis mycket skör, och mycket återstår att göra.

Även i Georgien och Ukraina har vi under de senaste åren kunnat se att en rad reformer genomförts. Vi ser också där en positiv utveckling, men även där finns det fortfarande stora utmaningar.

När det gäller länder som framför allt Vitryssland, Belarus, och Azerbajdzjan har alltför lite hänt. Här tycker jag att det finns anledning att rikta skarp kritik mot allvarliga brister som finns, framför allt när det gäller de mänskliga rättigheterna.

Oavsett hur långt länderna har kommit finns det ett behov av utbyte och dialog med samtliga dessa länder. Det är dock viktigt att det ska löna sig att reformera. Det är därför rätt att de länder som är mest reformvänliga får det största stödet.

Fru talman! Jag vill särskilt betona vikten av att stärka det civila samhället inom det östliga partnerskapet. Det är ofta i det civila samhället som vi hittar de människor som driver på för demokrati och förändring. Det är människor som står upp för och försvarar de mänskliga rättigheterna även när samhällsklimatet är tufft. Det civila samhällets organisationer finns även, åtminstone i viss utsträckning, representerade i de länder där utmaningarna är som störst, och de verkar ofta under svåra förhållanden. Det civila samhällets roll behöver förtydligas inom samarbetet. Det civila samhället måste även få ett starkt ekonomiskt och politiskt stöd.

En grupp som är särskilt utsatt är hbtq-personer och deras organisationer. Vi ser tyvärr hur förföljelse av och trakasserier mot hbtq-personer snarare ökar än minskar i flera av länderna inom det östliga partnerskapet. Sverige bör därför inom partnerskapet lyfta frågan om hbtq-personers utsatthet.

Jag delar regeringens och utskottets uppfattning att jämställdhetsfrågor måste lyftas ytterligare i det östliga partnerskapet. Kvinnor är fortfarande alltför dåligt representerade i parlament och regeringar samt på andra ledande poster i samhället. Våld mot kvinnor i hemmet förekommer tyvärr fortfarande alltför ofta, och kvinnor diskrimineras inom en rad områden.

Prot. 2019/20:132
4 juni

Det östliga partnerskapet efter 2020

En ökad respekt för kvinnors rättigheter, kvinnors politiska deltagande och jämställdhet är centralt för fred, säkerhet, demokrati och en hållbar utveckling. Detta måste därför lyftas inom ramen för EU:s grannskapspolitik på ett ännu tydligare sätt.

En annan viktig fråga är problemet med korruption. För verklig ekonomisk utveckling måste kraft tagas mot den omfattande korruption som fortfarande är alltför vanligt förekommande i flera av länderna inom partnerskapet. Vi kan se en viss förändring åt rätt håll, men mycket återstår att göra. En fråga som är kopplad till detta är vikten av att stärka rättsstatens oberoende.

Slutligen vill jag betona vikten av att klimat- och miljöarbetet intensifieras inom det östliga partnerskapet. Klimat- och miljöfrågorna är vår tids största utmaning, och därför måste arbetet inom partnerskapet även länkas till FN:s globala hållbarhetsmål och Parisavtalet. Vi måste göra kraftfulla insatser för att förbättra människors livssituation utan att vår miljö utarmas.

Vi vet att klimatförändringen, överexploateringen av naturresurser och föroreningar av luft och vatten ofta slår hårdare mot ojämlika samhällen. Därför är arbetet för miljö också kopplat till arbetet för demokrati. Jag är övertygad om att Sverige har mycket att bidra med när det gäller detta område. Det kan handla om stöd för en bättre avfallshantering, omställning till grön energi och gröna transporter samt ett hållbart näringsliv med mera.

Sverige har varit aktivt i samarbetet inom det östliga partnerskapet, och vi bör fortsätta vara en aktiv part även i framtiden. Det är särskilt viktigt att vi fortsätter att lyfta miljö- och klimatfrågan liksom frågor om mänskliga rättigheter i stort och jämställdhet i synnerhet.

Anf. 95 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi det östliga partnerskapet, det vill säga EU:s politiska ramverk för att fördjupa relationerna med sex länder i Östeuropa: Armenien, Azerbajdzjan, Georgien, Moldavien, Ukraina och Belarus.

Politiken är utformad som ett partnerskap med dessa länder. Det östliga partnerskapet är en del av EU:s grannskapspolitik. Syftet med avtalen är att de berörda länderna stegvis ska stärka sin politiska associering och ekonomiska integration med EU genom att genomföra reformer och åtaganden.

Partnerskapet lanserades 2009 som ett strategiskt partnerskap som bygger på gemensamma värden och regler, ömsesidiga intressen och åtaganden samt delat ägarskap och ansvar. Det syftar till att stärka och fördjupa de politiska och ekonomiska förbindelserna mellan EU och partnerländerna, och målet är att hjälpa dem att uppnå bland annat Parisavtalet om klimatförändringar och FN:s Agenda 2030 för en hållbar utveckling.

Fru talman! Förra året fyllde partnerskapet tio år. Sedan dess har mycket hänt. EU har fördjupat samarbetet med partnerländerna, vilket är ännu viktigare i en orolig tid när länder som Ryssland och Kina flyttar fram sina positioner. Särskilt Rysslands agerande har satt sin prägel på genomförandet av politiken.

I en tid med stora interna problem och utmaningar i coronakrisens spår får EU inte vända ryggen åt dessa länder i vårt närområde. EU har ett strategiskt intresse av att fortsättningsvis driva frågor som rör rättsstatsprin-

cipen, skyddet för de mänskliga rättigheterna, kampen mot korruption och diskriminering, oberoende medier, det civila samhällets roll samt jämställdhet med mera.

Fru talman! Ett mer nära samarbete och integrerat östligt partnerskap ökar säkerheten i vårt närområde och stärker integrationen och respekten för territoriell integritet och suveränitet samt minskar ländernas beroende av Ryssland som handelspartner. Kristdemokraterna vill betona vikten av att Sverige stärker samarbetet med länderna inom det östliga partnerskapet för att föra processen vidare i enlighet med de mål som sattes upp vid bildandet av partnerskapet.

Mycket står på spel i regionen. Till och från ökar spänningen mellan länder på grund av regionala tvister såsom konflikten mellan Azerbajdzjan och Armenien om Nagorno-Karabach. Ett fritt, demokratiskt och lugnt grannskap gynnar inte bara säkerheten i våra grannländer utan även de nordiska länderna och resten av EU.

Fru talman! Rysslands utveckling går i fel riktning, och landets militära expansion och aggression har särskilt drabbat Ukraina och Georgien. År 2008 angrep Ryssland Georgien, och 2014 gick man in i Ukraina, där man aktivt bidrar till ökad väpnad konflikt i landets östra delar. Dessutom har man annekterat Krimhalvön.

Sverige och EU behöver markera och agera mot den ryska aggressionspolitiken i Ukraina. Ryssland måste respektera sina grannländers suveränitet och territoriella integritet. De införda sanktionerna från EU mot Ryssland bör kvarstå tills man accepterar Ukrainas suveränitet.

Fru talman! Fokus bör fortsättningsvis ligga på målsättningar om demokratisk utveckling, rättsstatens principer, skyddet för de mänskliga rättigheterna, kampen mot korruption och diskriminering, oberoende medier, det civila samhällets roll i samhällsbygget samt jämställdhet.

Med partnerskapet ökar även stabiliteten och välbefindandet i dessa länder, inte minst genom ökad respekt för mänskliga rättigheter. En demokratisk utveckling, men även handel, bidrar till minskad avspänning och ökad gemenskap. Under det senaste årtiondet har handeln mellan EU och det östliga partnerskapet nästan fördubblats, vilket har gjort partnerländerna till EU:s tionde största handelspartner.

Fru talman! EU:s incitamentsbaserade strategi (mer för mer och mindre för mindre) är viktig och kommer att gynna de partnerländer som på riktigt engagerar sig mest i reformer för ökad demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och jämställdhet. De får mer stöd av EU. Denna princip i samarbetet har visat stor framgång, då vi ser att flera partnerländer gjort demokratiska framsteg.

En fördjupning av den ekonomiska integrationen med och mellan partnerländerna, frihandelsavtal och bilaterala avtal ökar tillväxten och välbefindandet för medborgarna och har även bidragit till ökad säkerhet och lättare rörlighet för invånare över nationsgränser.

Fru talman! EU bör fortsättningsvis öka samarbetet med dessa partnerländer genom handelsavtal och associeringsavtal. Mycket återstår att göra, men de pågående och framtida reformerna och åtagandena i samarbetet kommer att resultera i bättre utveckling och ekonomiskt hållbara samhällen med mindre korruption, ökad demokrati, respekt för den demokratiska utvecklingen och respekt för människovärdet, där alla människors lika och ocränkbara värde respekteras.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag även framhålla vikten av att klimat- och miljöarbetet, såsom EU:s gröna giv, integreras inom partnerskapet. Koldioxidutsläppen känner inga gränser, och EU bör, särskilt i sitt närområde, vara ledande och drivande i arbetet med att uppnå Parisavtalet och en temperaturhöjning på högst 1,5 grader.

Anf. 96 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag är glad för att klimatet har lyfts in i betänkandet och att det därmed har blivit ett ökat fokus på resiliens i klimatfrågan. Jag är också glad, fru talman, för att flera partier som har varit uppe i talarstolen före mig också har lagt stor emphasis på klimatfrågan. Det går inte att bygga hållbara samhällen eller att utveckla demokratin, skapa långsiktig fred och frihet för människor, om man inte också löser klimatfrågan. Den handlar ytterst om ett hot mot våra fri- och rättigheter.

Med detta sagt vill jag säga att i en allt skakigare värld, i en värld där det går åt fel håll när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter på flera ställen, blir det viktigare med samarbete. Det blir viktigare att länder som Sverige, ett av de länder som har kommit längst i världen i fråga om mänskliga rättigheter och demokrati, tar ett stort ansvar för att driva på för samarbete och se till att samarbetet kretsar kring de grundläggande värderingarna. Det har vi gjort med det östliga partnerskapet.

När partnerskapet nu ska utvecklas och fortsätta att stärkas framöver kommer det att vara viktigt att ha i bakhuvudet att det i grunden är bra om EU kan fortsätta att utvecklas och expandera. Vi ska se till att freden bevaras på vår kontinent och att friheten växer på vår kontinent. Fler länder ska söka sig till EU i stället för att luras till att söka sig till Ryssland, eller ännu värre angripas eller hotas av Ryssland. För detta är det östliga partnerskapet ett otroligt viktigt verktyg.

Fru talman! Det finns kanske inget större hot mot friheten i vår omvärld än Vladimir Putin och den ryska regimen. Den aggression som Ryssland visar mot sin omvärld gör att den här typen av samarbeten blir allt viktigare. I grund och botten måste mänskliga rättigheter och våra fri- och rättigheter komma absolut först i ett sådant samarbete.

Det är också självklart att när länder som Armenien gör framsteg på dessa områden ska vi vara generösa och hjälpa till och bjuda till. När länder som Belarus går åt fel håll ska vi se till att svara genom att vara tuffare tillbaka. Det är också självklart att ett utvecklande av partnerskapet måste kompletteras med tuffa sanktioner mot Ryssland. Man måste jobba med båda metoderna samtidigt.

Fru talman! Man får inte heller glömma bort hur viktigt det är med de ekonomiska kontakterna mellan länder. Jag är glad att den frågan lyfts fram här. Det går inte att bygga en rättsstat och en demokrati långsiktigt om man inte också ser till att det finns ett välstånd, om man inte ser till att utrota fattigdom som skapar ojämlikhet, om man inte ser till att skydda också de mänskliga rättigheterna som ligger till grund för välståndet. Det gäller alltså dem som bär upp marknadsekonomin och kapitalismen i meningen allmän och lika äganderätt. Utan den typen av mänskliga rättigheter, utan rätten för människor, varor, kapital och tjänster att röra sig över gränser, för människor att rå om sitt eget hem, utan de rättigheterna går det inte att satsa på klimatet i framtiden. Då går det inte att satsa på att bryta

sociala klyftor och lyfta fram minoriteter om man inte också värnar de mänskliga rättigheterna.

Jag är glad för att det östliga partnerskapet lyfter fram resiliens i ekonomin. I grunden handlar fri ekonomi också om mänskliga rättigheter.

Fru talman! En sak som EU, Europa och våra grannländer i öst som ingår i det östliga partnerskapet också kämpar med är något som vi har gemensamt, nämligen att det finns ledare, krafter, som vill motverka mänskliga rättigheter, som vill motverka att minoriteter lyfts fram, som vill rulla tillbaka rättigheter för hbtq-personer eller frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Där måste det östliga partnerskapet vara en kraft, en metod och ett verktyg för att få den typen av länder som riskerar att drabbas av den typen av ideologier och ledare på rätt köl.

Fru talman! Jag är glad över att Sverige har tagit en ledarroll när det gäller bekämpandet av korruption, byggandet av en rättsstat, spridningen av mänskliga rättigheter, marknadsekonomi och handel. Jag ser fram emot att det östliga partnerskapet fortsätter att utvecklas i en riktning som innebär mer resiliens och ett mer sammanhängande, öppet och fritt Europa.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 8.)

§ 7 Riksrevisionens rapport om statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor

Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU4
Riksrevisionens rapport om statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor (skr. 2019/20:93)
föredrogs.

Anf. 97 CAROLINE NORDENGRIP (SD):

Fru talman! Riksrevisionen har i sin rapport *Om det värsta skulle hända* granskat hur regeringen och ansvariga myndigheter arbetar med säkerheten gällande den kärntekniska verksamheten och hur man planerar för att förhindra och hantera en eventuell kärnteknisk olycka.

I rapporten framkommer att säkerhetsarbetet till stora delar bedrivs på ett ändamålsenligt sätt, och det är givetvis positivt och oerhört viktigt. Riksrevisionen finner dock även att det inom ett antal viktiga områden finns brister. Riksrevisionen bedömer således att statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor inte är helt tillfredsställande.

En av rekommendationerna som Riksrevisionen lämnar i rapporten till regeringen är att man vill ge MSB i uppdrag att i samverkan med övriga berörda aktörer utarbeta en nationell strategi för sanering efter en kärnteknisk olycka.

Regeringens svar på Riksrevisionens rekommendation är visserligen att man håller med om bedömningen att det kan behövas en mer utvecklad nationell strategi, men det sträcker sig dock inte längre än så.

Fru talman! För Sverigedemokraterna är säkerheten i denna typ av verksamhet alltid högsta prioritet. En kärnteknisk olycka eller ett attentat mot en kärnteknisk anläggning, med utsläpp av radioaktiva ämnen som följd, skulle få mycket allvarliga konsekvenser för människors liv och

Prot. 2019/20:132
4 juni

Det östliga partnerskapet efter 2020

Riksrevisionens rapport om statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor

hälsa. För att vi effektivt ska kunna förbereda oss, för hur vi ska hantera såväl kortsiktiga som långsiktiga konsekvenser av ett radioaktivt utsläpp behöver en nationell strategi tas fram. Detta måste ske så att det inte finns några som helst tveksamheter om vilken myndighet som har vilket ansvar vid en viss given tidpunkt.

Sverigedemokraterna anser därför att regeringens svar i skrivelsen om att endast överväga att ge MSB detta uppdrag är undermåligt. Sverigedemokraterna föreslår därför att regeringen snarast ger MSB i uppdrag att utarbeta en sådan strategi.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till Sverigedemokraternas reservation nr 2.

Anf. 98 LARS THOMSSON (C):

Fru talman! Väsentliga delar av statens säkerhetsarbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor har vissa brister. Arbetet fungerar inte helt tillfredsställande. Det konstaterar Riksrevisionen i sina slutsatser efter att ha granskat statens arbete med att förhindra och hantera kärntekniska olyckor. Det är rätt allvarligt. För oss är säkerhetsarbetet helt centralt.

Man konstaterar också att en stor del av säkerhetsarbetet fungerar ändamålsenligt, men Riksrevisionens slutsats är ändå att de brister som finns är allvarliga och att de har funnits under lång tid utan att hanteras eller åtgärdas.

Fru talman! Just nu befinner sig ju Sverige i en pandemi av sällan skadat slag. Här blir det tydligt att vårt samhälle har svårt att värna sin funktionalitet och skydda människors liv och hälsa och egendom.

Har man brister i sin beredskap i normala fall visar det sig extra tydligt när en kris kommer. Det är alltså viktigt att inte bara identifiera risker och sårbarheter utan också åtgärda dem innan en kris uppstår. Därför tycker Centerpartiet att det är extra allvarligt att regeringen inte föreslår skarpa åtgärder enligt Riksrevisionens rapport.

Fru talman! Krisberedskap baserad på ansvarsprincipen behöver tydligt definierat ansvar. Tyvärr konstaterar Riksrevisionen att ansvarsfördelningen mellan MSB, Strålsäkerhetsmyndigheten och länsstyrelserna i berörda län är otydlig, vilket faktiskt kan försvåra hanteringen av en kärnteknisk olycka. Denna otydlighet kan definitivt bidra till ineffektivitet och dröjsmål i arbetet med att utveckla robust beredskap för kärntekniska olyckor.

Allvarligt är också att Riksrevisionen skriver att MSB och SSM ger olika råd. Regeringen anser förvisso att det är av vikt att MSB:s och SSM:s roll- och uppgiftsfördelning tydliggörs, men man ger bara vaga löften om att se över ansvarsfördelningen. Vi tycker att det är en alldeles för svag hantering med tanke på den skarpa kritik som finns. Vi hoppas att regeringen tar till sig Riksrevisionens rapport hårdare än så.

Fru talman! Det kanske allvarligaste i detta är att förberedelserna för sanering av mark, vatten och egendom är bristfälliga. Det beror på att vi inte har en nationell strategi. Det beror också på den oklara rollfördelningen mellan myndigheter.

Sammantaget säger Riksrevisionen att detta äventyrar en effektiv hantering av de långsiktiga konsekvenserna av en kärnteknisk olycka. Det är givetvis allvarlig kritik.

För oss är det anmärkningsvärt att regeringen inte gör något skarpt av detta utan att det är här man är som vagast. Regeringen skriver nämligen att man *överväger* att ge MSB i uppdrag att i samverkan med berörda aktörer utarbeta en nationell strategi för sanering. För oss är det alldeles för vagt. Vi vill se starkare insatser.

Sammanfattningsvis tycker Centerpartiet att hela skrivelsen är för svag och vag. Jag yrkar därför bifall till Centerpartiets reservation nr 1. (forts. § 9)

*Riksrevisionens
rapport om statens
arbete för att förhindra
och hantera kärn-
tekniska olyckor*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU13 Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Behov av kompletterande åtgärder)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

3. res. 2 (KD)

Förberedande votering:

10 för res. 1

3 för res. 2

41 avstod

295 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Anna Vikström (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

42 för utskottet

10 för res. 1

3 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

TU12 Luftfartsfrågor

Punkt 1 (Regionala flygplatser)

1. utskottet
2. res. 1 (M)
3. res. 3 (C)
4. res. 4 (KD)
5. res. 5 (L)

Förberedande votering 1:

- 3 för res. 4
3 för res. 5
49 avstod

294 frånvarande

Talmannen konstaterade att lika röstetal uppkommit. Utgången skulle avgöras genom lottning.

Talmannen anmodade Angelika Bengtsson (SD) och Solveig Zander (C) att fungera som kontrollanter vid lottningen samt Olle Thorell (S) att förätta lottningen.

Den upptagna lottsedeln visade ett nej och kammaren hade således antagit res. 5.

Förberedande votering 2:

- 5 för res. 3
3 för res. 5
47 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

- 11 för res. 1
5 för res. 3
37 avstod

296 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

- 23 för utskottet
11 för res. 1
21 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 4 V, 3 MP

För res. 1: 11 M

Avstod: 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Riksintresseflygplatser)

1. utskottet
2. res. 8 (SD)

Votering:

- 45 för utskottet
10 för res. 8

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 8: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2019/20:132

4 juni

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU16 Det östliga partnerskapet efter 2020

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 9 (forts. från § 7) Riksrevisionens rapport om statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor (forts. FöU4)

*Riksrevisionens
rapport om statens
arbete för att förhindra
och hantera kärn-
tekniska olyckor*

Anf. 99 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr talman! I dag debatterar vi Riksrevisionens rapport om statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor.

Riksrevisionen har granskat om regeringen och de ansvariga myndigheterna Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM, samt länsstyrelserna i Uppsala, Kalmar, Hallands och Västmanlands län arbetar med säkerheten för kärnteknisk verksamhet på ett tillfredsställande sätt.

Granskningen har avsett både arbete för att förhindra att kärntekniska olyckor inträffar och att ha beredskap för att hantera sådana händelser som ändå inträffar. Slutsatsen i granskningen är att säkerhetsarbetet till stora delar bedrivs på ett ändamålsenligt sätt, och det känns ju betryggande. Men det finns delar som visar på brister, och därför har Riksrevisionen lämnat en del synpunkter och rekommendationer. Bland annat konstateras att det saknas en nationell strategi för sanering och att det inte är tydligt i berörda myndigheter när sanering ska genomföras.

Riksrevisionen har lämnat följande rekommendationer till regeringen:

- Klargör ansvarsfördelningen mellan MSB och SSM när det gäller att samordna beredskapsåtgärder. Det bör lämpligen ske genom ändring i myndighetsinstruktionerna.
- Ge MSB i uppdrag att i samverkan med övriga berörda aktörer utarbeta en nationell strategi för sanering efter en kärnteknisk olycka.
- Säkerställ att det finns rättsliga förutsättningar för fortsatt hantering av jodtabletter.

Det finns också konkreta rekommendationer till såväl MSB som SSM.

Herr talman! Med anledning av rapporten har regeringen föreslagit att MSB:s och SSM:s roll och uppdragsfördelning tydliggörs, detta genom att se över förordningen om instruktioner för myndigheterna för att tydliggöra ansvarsfördelningen.

En viktig del i den långsiktiga hanteringen är enligt regeringen sanering av mark, vatten och egendom. MSB har en viktig roll att verka för samordningen inom området och arbetar dessutom redan med att ta fram en nationell handbok för sanering. Men regeringen instämmer med Riks-

revisionen att det kan behövas en mer utvecklad strategi och överväger därför att ge MSB i uppdrag att i samverkan med övriga berörda aktörer utarbeta en nationell strategi för sanering.

Herr talman! Från försvarsutskottet ser vi positivt på den utveckling som har skett inom kärnberedskapsområdet. Men jag vill understryka hur viktigt det är att vi fortsätter arbetet med att förhindra och hantera kärntekniska olyckor. Det är också viktigt att kärnenergiberedskapen i Sverige utvärderas och utvecklas regelbundet.

Avslutningsvis ser vi fram emot MSB:s arbete med att ta fram en nationell handbok för sanering.

Herr talman! Med detta inlägg yrkar jag bifall till försvarsutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 100 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! En tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheter är ett måste för att garantera människors säkerhet och samhällets funktionalitet. Det gäller statens arbete för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor liksom i de flesta andra kritiska lägen. Det kan vi inte minst se nu under pågående pandemi. Det är också väldigt viktigt att tillsynen fungerar.

Herr talman! När det gäller både tillsyn och ansvarsfördelning har regeringen varit alltför långsam med att agera. Vid en eventuell kärnteknisk olycka är landet och människorna verkligen utsatta. En anledning är bristfällig styrning från regeringen. Det råder bland annat en otydlig ansvarsfördelning mellan tillsynsmyndigheterna. En annan anledning är att det inte heller finns någon nationell strategi för hur sanering och omhändertagande av avfall ska hanteras.

Det är verkligen en bra rapport från Riksrevisionen, och jag tycker ändå att det är positivt att regeringen har tagit till sig Riksrevisionens uppmaningar.

Vi moderater tycker att det är viktigt med en tydligare samverkan mellan berörda parter och att inkluderingen av näringslivet verkligen prioriteras. Vi tror att det skulle ge en effektivare hantering av de åtgärder som Riksrevisionen har visat på.

Vi moderater vill nu verkligen att regeringen tar sitt ansvar för myndighetsuppdragen och tydligt informerar om ansvarsfördelningen och vilka risker som finns. Det är också viktigt att se till att alla berörda parter får kontinuerliga uppdateringar för att kunna vara förberedda om något händer.

Herr talman! Det är helt oacceptabelt och inte hållbart på något sätt att det faktiskt finns så stora luckor i statens arbete för att förhindra och hantera konsekvenser av kärntekniska olyckor. Jag blev faktiskt chockerad när jag läste Riksrevisionens granskning.

Regeringen har i sitt svar skrivit att de tycker att Sverige har god kärnenergiberedskap och att det är av stor vikt att Sverige kontinuerligt utvecklar sin kärnenergiberedskap. Här tycker jag att det är viktigt att lyfta fram en av riskerna med nedmonteringen av Sveriges kärnkraft. Ja, det är naturligtvis risken för att våra kunskaper inom området urholkas genom att personer inte finns kvar inom arbetsområdet med sin kompetens. Men det lär också minska antalet som forskar på ämnet. Det vore väldigt tragiskt om det skedde och i så fall en viktig del som skulle saknas i vår beredskap.

Avslutningsvis vill jag säga till regeringspartierna: Nu ska ni verkligen genomföra det som ni har sagt att ni ska genomföra, för vi kommer naturligtvis att följa detta noga.

Prot. 2019/20:132
4 juni

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 10 Ett förtydligt statligt ansvar för vissa kärntekniska verksamheter

Ett förtydligt statligt ansvar för vissa kärntekniska verksamheter

Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU10
Ett förtydligt statligt ansvar för vissa kärntekniska verksamheter (prop. 2019/20:157)
föredrogs.

Anf. 101 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr talman! Det känns stort och lite hisnande att stå här och debattera en fråga som kan bli föremål för uttolkning om tusentals år.

Högaktivt avfall, alltså använt kärnbränsle, ska slutförvaras på ett säkert sätt i hundra tusen år. Den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet är ansvarig för att på ett säkert sätt hantera och slutförvara kärnavfall som har uppkommit i verksamheten. Denna skyldighet innebär ett mycket långsiktigt åtagande för tillståndshavaren. Även om ett tillstånd återkallats eller löpt ut kvarstår skyldigheten att på ett säkert sätt hantera och slutförvara använt kärnbränsle och kärnavfall samt att avveckla och riva anläggningen.

Regeringen föreslår nu några förtydliganden och tillägg om det slutliga ansvaret, och det är dessa förslag vi debatterar här i dag.

Det föreslås bland annat att staten ska ta över ansvaret om det inte finns någon som kan fullgöra ansvaret. Staten ska också ansvara för att nödvändiga åtgärder vidtas till dess att en tillståndshavare åter kan fullgöra skyldigheterna. Regeringen ska bestämma vilken myndighet som ska vidta åtgärderna.

I propositionen föreslås också att det ska krävas tillstånd från regeringen för att slutligt få försluta ett geologiskt slutförvar.

När det gäller finansieringen av statens kostnader föreslår regeringen att staten ska få använda de fondmedel som tillståndshavaren annars skulle ha fått använda för att fullgöra skyldigheterna.

Herr talman! Från försvarsutskottet välkomnar vi att statens ansvar för vissa kärntekniska verksamheter nu tydliggörs i lag.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 102 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Herr talman! Vi moderater tycker att det här förslaget är bra. Det är positivt att lagen tydliggörs så att staten tar ansvar för vissa kärntekniska verksamheter.

Vi moderater vill även se en tydligare samverkan mellan näringsliv och offentlig verksamhet. Svensk Kärnbränslehantering är ett företag som tar

sitt ansvar för att på ett säkert sätt använda och förvara bränsle. Då måste vi ta ansvar för att lagstiftningen blir tydlig.

Kärnavfall måste tas om hand, på kort och lång sikt, för att skydda människor och miljö. Ett slutförvar för driftsavfall finns i Forsmark, och där har man troligen goda förutsättningar att på ett långvarigt och hållbart sätt hantera avfallet även i framtiden.

Herr talman! Vi kommer att behöva mycket mer av både kärnkraft och förnybart för att minska utsläppen. För att elsystemet ska fungera måste det hela tiden vara balans mellan produktion och förbrukning av el. Att vädret varierar och påverkar både produktion och förbrukning är en av utmaningarna när det gäller att hålla balans i elsystemet. Risken för elbrist ökar just nu eftersom kärnkraftverket Ringhals 2 stängs i slutet av året.

Balanshållningen under ansträngda vintrar försvåras ytterligare av att elmarknaden har förändrats. Det sker en stadig ökning av förnybar elkraft, främst i form av vindkraft. Men ur ett balansperspektiv blir produktionsmängden osäker och svårare att planera än annan produktion. Samtidigt sker en successiv nedtrappning av kärnkraften i Sverige. En fördel med kärnkraft är att den går att planera mer och därför är mer förutsägbar än exempelvis vindkraft.

Försvarsberedningen konstaterade redan 2017 i sin rapport *Motståndskraft* att normal elförsörjning inte kommer att kunna garanteras vid en krigssituation. Vidare betonade Försvarsberedningen vikten av att det på förhand finns rutiner och strukturer för både prioritering och ransonering vid höjd beredskap.

Med det i ryggen tas ändå beslut som ökar obalansen i elsystemet. Det politiska budskapet från regeringen att kärnkraften ska avvecklas medför alltså inte bara risker för vår energiförsörjning utan också för vår beredskap. Det bidrar också till att studieintresset svalnar och att en större del av den betydande kärntekniska verksamheten på landets universitet och högskolor försvinner. Det är bekymrande.

Herr talman! Vi borde satsa mer på forskning om kärnkraft och värna om att upprätthålla ett tryggt och säkert system för mer energi och ett miljövänligare samhälle både i Sverige och globalt. Det behövs också eftersom vi har slutförvaring i Forsmark.

Forskning och utbildning kräver stabilitet över tid och kan inte svaja i takt med konjunkturen. Om det finns en politisk vilja för detta möjliggör det för lärosätena att fullt ut bidra till den framtida kärnkraftsdriften men självklart också till kunskaper om slutförvar och annat.

Herr talman! Jag tänker att en rimlig energipolitik måste adressera följande tre målsättningar: Sveriges framtida välfärd ska säkras, Sverige ska effektivt bidra i arbetet med att bygga ett globalt välfärdssamhälle och Sverige ska inte endast uppfylla sitt eget klimatmål utan även kraftfullt bidra till att globala klimatmål uppfylls.

Då behöver vi ta ansvar för att ha en balans i elsystemet, för att forskning och utbildning inom kärnteknisk verksamhet ökar och för att ha en bra elberedskap även i händelse av kris eller krig.

Anf. 103 LARS THOMSSON (C):

Herr talman! Denna debatt handlar om ett förtydligt statligt ansvar för vissa kärntekniska verksamheter.

Kärnkraft är den mänskliga aktivitet som i en tidsutdräkt påverkar människans fortlevnad mest. Vi talar om helt hiskeliga horisonter. Denna och den tidigare generationen har satt spår för många tusen generationer framöver. Det förtjänar att nämnas.

Eftersom vi i Centerpartiet traditionellt sett har varit skeptiska till kärnkraft har vi varit måna om att få till trygga och säkra system för den kärnkraft Sverige ändå har och kommer att ha ett antal decennier framåt.

Att bedriva kärntechnisk verksamhet innebär långtgående skyldigheter för tillståndshavaren. Man ska på ett säkert sätt hantera och slutförvara kärnavfall eller kärnämnen som inte används på nytt, om avfallet eller ämnet har uppkommit i verksamheten. Även om ett tillstånd återkallas eller gått ut finns skyldigheten att på ett säkert sätt hantera och slutförvara använt kärnbränsle och kärnavfall samt att avveckla och riva anläggningen.

Ansvaret kvarstår till dess alla skyldigheter fullgjorts och regeringen tagit beslut om det. Skyldigheterna har fullgjorts först när det slutförvar där det använda kärnbränslet eller kärnavfallet förvaras är slutligt förslutet.

De ändringar som nu föreslås i miljöbalken betyder att statens ansvar för vissa kärntechniska verksamheter tydliggörs. Det är i grund och botten bra. Om det inte finns någon som kan göras ansvarig för säkerheten i en kärntechnisk verksamhet måste staten ta det ansvaret.

Det är också bra att statens ansvar begränsas till nödvändiga åtgärder för säkerheten och upphör när en tillståndshavare kan återta ansvaret. De åtgärder som är nödvändiga ska finansieras genom fondmedel i Kärnavfallsfonden.

Det viktigaste i hela denna proposition är att staten inte tar på sig ett kostnadsansvar utan att åtgärderna finansieras via Kärnavfallsfonden, vilket är mycket bra.

Låt mig också kommentera det föregående talare, Alexandra Anstrell, sa om att risken för elbrist just nu ökar. Det beror nog på vilken horisont man har. Just nu har vi extremt gott om el, ett extremt stort vattenförråd och liten efterfrågan. Risken för elbrist har nog aldrig varit mindre än just nu. I fjol hade vi till exempel mycket stor export. Allt handlar om tidsperspektiv, men det är en annan fråga.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 104 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Herr talman! Vad bra att Lars Thomsson tog upp detta med elbrist och tidshorisont. Häromdagen kom nämligen en rapport om att elbristen i höst och vinter befaras bli ganska stor, speciellt om vintern blir svår. Det var med tanke på det jag tog upp detta. Vi kan ju inte bara planera efter hur mycket el vi har i dag; vi måste också titta framåt.

Det ser givetvis olika ut i landet. I delar av Sverige har vi mycket vattenkraft. Det gäller exempelvis mitt tidigare hemlän Jämtland, som är en stor vattenkraftsproducent. Där har man nog så att man klarar sig. Men i södra Sverige har det varit varierande elbrist oavsett årstid.

Jag har inte koll på hur det ser ut just i dag. Men rapporten visar hur det kan bli framöver, och då bör vi ta ansvar här i dag.

Anf. 105 LARS THOMSSON (C) replik:

Herr talman! Tack för synpunkterna, Alexandra Anstrell!

När det gäller risken för elbrist beror det på vilka glasögon man tar på sig. I det halvlånga perspektivet, på några års sikt, har vi historiskt – de senaste två åren – haft ett rekordöverskott av elproduktion. Vi har exporterat mer än någonsin: 15–20 terawattimmar.

För att ta ett exempel vet vi att vindkraften framgent kommer att byggas ut och mer än fördubblas med redan fattade investeringsbeslut. Fram till 2023 har vi nästan 45 terawattimmar i produktion. Det går alltså från runt 20 till 45 terawattimmar med de fattade besluten.

Risken för elbrist bedömer jag som väldigt liten, vilket jag tycker att också Energimyndigheten gör. Däremot kan det bli effektbrist, men det beror mer på att vi har bristfällig överföringskapacitet i landet. Vi har helt enkelt varit för svaga när det gäller att investera i ledningsnät under lång tid. Även om Svenska kraftnät och andra har gjort en kraftig uppryckning under de senaste åren ligger vi efter. Det är en långsiktig planering som vi nu får sota lite för, så det är inte riktigt samma sak.

Anf. 106 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik:

Herr talman! Redan 2017 kom Försvarsberedningens rapport där man konstaterade att det inte finns el nog för att vi ska klara oss vid kris och krig.

Jag pratade med en man i Västerås tidigare i dag. Han skrattade lite och sa att Västerås ska vara någon form av elhuvudstad men att man ändå har ganska många längre elavbrott. Jag tycker att vi behöver ta detta på allvar. Vindkraften är väldigt väderberoende; det går inte att komma ifrån. Om det är riktigt kallt blåser det oftast inte så mycket.

Vi behöver ha el för att klara av den allt större elektrifieringen. Jag tänker verkligen på det ur ett beredskapsperspektiv. Om vi får dåligt med ström är det ganska många saker som inte kommer att fungera, kanske främst i storstäderna, där det är vanligt med elbilar och mycket annat som behövs där. Jag skulle säga att vi inte har så bra med el som vi borde, om vi nu ska prata om att vi verkligen ska ha en god civil beredskap.

Med detta sagt: Tror inte Lars Thomsson att Försvarsberedningens rapport från 2017 stämmer?

Anf. 107 LARS THOMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag ser också att vi har stora utmaningar vad gäller elförsörjning ur ett beredskapsperspektiv. Det är ingen tvekan om det, men det beror mer på att vi har ett centralt uppbyggt system som är väldigt sårbart och lätt att sabotera.

Om det är någon som känner till något om elavbrott så tror jag att det råkar vara herr Thomsson som bor på Gotland. Vi har haft 18 totalavbrott där de senaste två åren och är väl bekanta med de enorma problem som det leder till. Detta är verkligen inte försvarbart, men det beror faktiskt inte på att vi har brist på el utan på att det är brist på överföringskapacitet. Vi har ett nät som inte är tillräckligt underhållet och utbyggt.

Framgent gynnar beredskapsperspektivet faktiskt småskalig och decentraliserad produktion mer än storskalig kärnkraft. Bland det första som händer i en kris- eller krigssituation är att kärnkraften stängs av, den är

nämligen en säkerhetsrisk i sig. Ett bra beredskapstänk kring elförsörjning är att den ska vara småskalig, decentraliserad och gärna förnybar.

Faktamässigt är det så att det faktiskt blåser mer på vintern, och det blir en bra kombination med solkraft, som givetvis ger mer på sommaren. Det mixar sig bra, och därmed klarar man mycket av effektfrågan.

Vi har all anledning att gå vidare i denna diskussion. Vi är långt ifrån i mål – det är vi helt överens om.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 11 Socialtjänst- och barnfrågor

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU9
Socialtjänst- och barnfrågor
föredrogs.

Anf. 108 MATS WIKING (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Vi ska debattera socialtjänst- och barnfrågor. I princip i hela mitt yrkesliv har jag arbetat med barn, ungdomar och deras föräldrar. Först var det på fritidsgårdar, där jag träffade många ungdomar som var på kant med samhället på olika sätt. Det var skolk från skolan och hemmiljöer som kanske inte fungerade eller var de tryggaste. För dem blev fritidsgården ett andra hem, en plats där det fanns trygghet och vuxna som brydde sig om dem.

Det blev efter några år naturligt att jag tog steget till socialt arbete, där jag blev kvar fram till i dag, när jag sitter i riksdagen. Vad är då min spänning efter alla dessa år?

Jo, herr talman, jag kan se att det inom socialt arbete finns både ris och ros. Det är oerhört positivt att det i dag satsas mycket på förebyggande arbete, men det är mindre bra att många kommuner tyvärr väntar alldeles för länge med att bryta negativa beteenden som accelererar. I vår iver att jobba förebyggande har vi ibland tappat bort att göra realistiska bedömningar när kommunens egna insatser inte räcker till. Det är då vi riskerar att kriminalitet och missbruk accelererar, och det är då hemförhållandet för barnet eller den unga personen i den dysfunktionella familjen är utan trygghet och kontroll.

Herr talman! Vi politiker av alla färger kämpar för att barn som växer upp i Sverige ska ha bra förutsättningar till ett gott liv. Nu när barnkonventionen äntligen blivit svensk lag är det bra att den pågående utredningen Framtidens socialtjänst fått i uppdrag att ta fram ett stöd för tolkningen av den nya lagen där syftet just är att göra socialtjänstens insatser mer tillgängliga och anpassade efter barns behov. Vi ser därför fram emot den utredning av socialtjänstlagen som ska presenteras efter sommaren.

Herr talman! Historiskt har Sverige varit bra på att genomföra reformer som underlättat föräldrarollen och skapat goda uppväxtvillkor. Det var därför barnbidrag infördes för alla, och det var därför vi skapade en föräldraförsäkring som gett föräldrar en unik möjlighet att vara hemma med sina barn.

Prot. 2019/20:132
4 juni

Ett förtydligt statligt ansvar för vissa kärntekniska verksamheter

Socialtjänst- och barnfrågor

Vi vet att för de flesta barn och familjer har reformerna varit av godo. Men för barn som far illa i familjen har inte mer tid med föräldrarna alltid varit gynnsamt, utan där har kanske förskolan och skolan varit en del av samhällets viktiga kompensatoriska insats. När det pågår missbruk eller andra negativa händelser i ett barns hem kan relationen till förskolepersonalen eller tränaren i fotbollslaget vara det som gör att barnet orkar gå upp varje morgon.

Herr talman! Socialtjänstlagen bygger till stor del på att insatserna är frivilliga. Min erfarenhet säger mig därför att framgångsrika förebyggande insatser är sådana som skapat förtroende och upplevs positiva därför att de erbjuds alla medborgare i en kommun. Bra exempel på detta är familjecentraler, föräldrautbildning och familjerådgivning.

På familjecentralen möts nyblivna föräldrar. Där kan de erbjudas föräldrautbildning och, om det behövs, familjerådgivning. Genom en positiv första upplevelse av socialtjänsten är det lättare att slussas vidare om man behöver mer hjälp.

Ett gott förebyggande arbete skapar just den tillit som gör att det blir lättare att ta emot hjälp när man hamnar i större svårigheter. För att ge rätt hjälp i rätt tid måste samhället ibland tyvärr agera med tvångsåtgärder för att snabbt kunna bryta ett destruktiv beteende. Då kan en placering på ett särskilt ungdomshem eller ett behandlingshem bli aktuell. En lyckad sådan insats kan vara avgörande för att bryta den negativa spiralen.

Men det räcker inte med institutionsvistelser. För att komma tillbaka till skolan och ett liv utan kriminalitet och droger krävs också insatser på hemmaplan när man kommer tillbaka. Vad händer med lille Kalle när han flyttar hem igen? Finns det tillräckligt stöd för att skolan ska fungera? Har det blivit en förbättring i familjen? Finns det vuxna positiva förebilder som kan backa upp Kalle när han flyttar hem igen? Här behöver institutionsplaceringen och hemflytten koordineras till en fungerande vårdkedja som ger den unge en faktisk möjlighet till ett bättre liv.

Herr talman! För barn som familjehemsploceras i tidig ålder är situationen ännu mer komplicerad. Här behöver samhället bli mycket bättre på uppföljning och krav på den biologiska familjen vid en eventuell hemflytt.

Med tanke på situationen runt flickan som kallades för Lilla hjärtat är det helt uppenbart att det inte gjordes tillräcklig kontroll och uppföljning av de biologiska föräldrarna.

Därför är det mycket bra att utskottet och regeringen har tagit initiativ för att se över gällande lagstiftning, så att ytterligare barn inte ska utsättas för det fruktansvärda som drabbade Lilla hjärtat och hennes familjehem.

Herr talman! Runt om i landet på våra socialkontor görs omfattande insatser för att ge människor ett bättre liv. Socialt arbete är dock krävande och behöver kompetent och utbildad personal. Därför inledde regeringen en satsning redan 2016 för att både stärka personalens kompetens och höja bemanningen. I satsningen, som fortfarande pågår, kan vi tydligt se att antalet medarbetare faktiskt har ökat bland våra socialarbetare.

Våra kommuner svarade också i undersökningen att det är positivt att satsningen har bidragit till en bättre arbetssituation, mindre stress och färre avhopp från socialt arbete.

Herr talman! För att höja kvaliteten ytterligare inom socialt arbete behöver i dag fler verksamheter än tidigare ha ett särskilt tillstånd från IVO, Inspektionen för vård och omsorg, för att till exempel bedriva olika boen-

deformer inom socialt arbete. Kraven ökar också på att vi ska ha evidensbaserade metoder i vårt arbete, särskilt i vårt förebyggande arbete. Forte har ett spännande forskningsprojekt igång där man jämför olika behandlingsmetoder.

Herr talman! Inom socialtjänsten deltar man också aktivt i att dra nytta av digitaliseringen. Här finns unika möjligheter för att förenkla administrationen men också för att utveckla stödinsatser via nätet.

Herr talman! Förändringar och förbättringar av socialtjänsten står ständigt i fokus. Därför är den stora översynen av socialtjänstlagen viktig. För precis som samhället såg behov av en fattigvård och en barnavård en gång i tiden ser vi även i dag orättvisor i vårt moderna välfärdssamhälle. Barn växer upp i utsatta miljöer, och människor lever på gatorna. Allt fler yngre begår grövre brott. Men i grunden har vi ett bra välfärdssystem som ger ett gott stöd till de flesta. Men i marginalerna ramlar människor utanför vårt välfärdsskyddsnät.

Sociala insatser måste få kosta. Vi vet att om vi investerar tidigt får vi tillbaka friska och utbildade samhällsmedborgare i ett samhälle där många får plats.

Anf. 109 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Varje år behandlas 300–350 motionsbetänkanden i denna kammare. På grund av det stora antalet blir behandlingen av dessa betänkanden ibland kanske lite slentrianmässig. Frågor och motioner diskas av i ett rasande tempo och ges inte alltid den uppmärksamhet som de förtjänar och inte alltid den eftertanke och den diskussion som frågorna och förslagen förtjänar.

Herr talman! Det betänkande som vi nu debatterar förtjänar tveklöst mer än en slentrianmässig behandling. Betänkandet behandlar nämligen så oerhört viktiga frågor. Det handlar om socialtjänsten, om hur samhället ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, människors jämlikhet i levnadsvillkor och människors aktiva deltagande i samhällslivet.

Inte minst handlar betänkandet om hur alla barns rätt till en trygg och god uppväxt kan säkras. Som samhälle misslyckas vi tyvärr alltför ofta med denna viktiga uppgift. Många socialt utsatta barn sviks och får inte den trygghet som de förtjänar eller det stöd och den hjälp, eller ens skolgång, som de har rätt till.

Från Moderaternas sida har vi därför ett stort antal förslag och reservationer i detta betänkande om bland annat uppföljning av placerade barns skolgång, om insatser för att förbättra placerade barns hälsa och om behovet av certifiering av familje- och jourhem.

Herr talman! Det yttersta sveket drabbade lilla Esmeralda, den lilla glada tjejen som inte ens hann fylla fyra år och vars öde jag är övertygad om har berört inte bara mig utan alla som deltar i denna debatt på djupet. Samhället hade inledningsvis gjort alla rätt för Esmeralda. Hon omhändertogs enligt LVU bara några veckor gammal på grund av de problem som hennes föräldrar hade och som gjorde dem direkt olämpliga som föräldrar.

Samhället placerade lilla Esmeralda i ett familjehem där hon fick en trygg och kärleksfull start i livet, precis som vi vill att alla barn ska få. Men sedan, herr talman, gick allt fel. Esmeraldas biologiska föräldrar hävdade sin rätt och fick rätt. Tio månader efter att de biologiska föräldrarna hade fått tillbaka vårdnaden av kammarrätten, i strid mot socialtjänstens bedöm-

ning, dog Esmeralda, eller Lilla hjärtat som hon kallades. Nu står hennes biologiska mamma åtalad för mord.

Detta fall är så bottenlöst tragiskt. På riksdag och regering vilar ett tungt ansvar. Vi moderater har under många år drivit på för en förändrad lagstiftning. Vi har pekat på att barns bästa och behov av trygghet och kontinuitet väger för lätt och att biologiska föräldrars intressen väger för tungt i nu gällande lagstiftning. Esmeralda är död, men hon ska inte ha fått dö förgäves.

Nu jobbar socialutskottet, efter Moderaternas utskottsinitiativ, för skarpa förändringar i lagstiftningen, en lagstiftning som på riktigt sätter barns bästa i främsta rummet – en lex Lilla hjärtat.

Detta arbete handlar om flera förslag om bland annat vårdnadsöverflyttningar som annars skulle ha hanterats inom ramen för det betänkande som vi nu debatterar men som nu behandlas i ett särskilt spår, vilket jag är mycket glad över.

Malin Lernfelt skrev följande om Esmeralda i en ledare publicerad i bland annat tidningen Bohusläningen: Ingen lyckades rädda henne. Men hon kommer att rädda många andra utsatta barn.

Jag tycker att det är vårt ansvar att Lernfelt får rätt. Det är vårt ansvar att skyndsamt få på plats en lex Lilla hjärtat som skyddar de barn som har fått en svår start i livet.

Herr talman! Det absolut viktigaste som jag har att säga i denna debatt har jag nu sagt. Likväl har jag mycket mer att säga. I detta betänkande har vi moderater nämligen inte mindre än 30 reservationer. Vi har förslag om att stärka arbetslinjen och minska fusket med försörjningsstöd. Med bidrag måste motkrav följa. Vi vill se aktivitetskrav och bidragsutbetalningar som inte cementerar ojämställdhet. I dag betalas försörjningsstöd ofta ut till mannen i ett hushåll. Vi menar att försörjningsstödet bör betalas ut individuellt till de vuxna som har försörjningsansvar för hushållet och att det självklart ska vara möjligt att göra oanmälda hembesök. Den som inte accepterar hembesök bör inte ha rätt till försörjningsstöd.

Vad jag också särskilt vill lyfta fram är behovet av att stärka socialtjänsten, och inte minst det förebyggande arbetet. Socialtjänsten på många håll runt om i Sverige går på knäna. Trots att personalen verkligen sliter har man svårt att räcka till. Och med en hög arbetsbelastning blir det förebyggande arbetet tyvärr ofta lidande.

Vi moderater vill därför underlätta för socialtjänstens personal att dra nytta av digitaliseringens möjligheter för att frigöra tid för att jobba med förebyggande insatser. Vi vill också se en nationell kartläggning av socialtjänstens förebyggande arbete samt etablera ett nationellt kunskapscentrum för förebyggande arbete inom den sociala barn- och ungdomsvården. Om trycket på socialtjänsten långsiktigt ska minska är det förebyggande arbetet helt centralt. Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 1 om ett stärkt och förtydligt förebyggande uppdrag för socialtjänsten. Självfallet står jag bakom övriga 29 moderata reservationer, men för tidsvinnande yrkar jag alltså bifall endast till reservation 1.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram frågan om hemlöshet. Hemlöshet är naturligtvis ett rejält misslyckande för ett välfärdsland som Sverige. Det behövs förstärkta insatser för att minska hemlösheten. Men vad som framför allt behövs är ett arbete utifrån metodik som vi vet fungerar. Metoden Bostad först är en framgångsrik metod, och jag är glad att vi nu gör ett

Anf. 110 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Herr talman! Jag ska nu hålla ett anförande inom det som är riksdagsledamoten Carina Ståhl Herrstedts ansvarsområde.

Jag yrkar bifall till reservation nr 18.

Ett väl fungerande skyddsnät är viktigt i det svenska välfärdssamhället. Människor måste ges det stöd som krävs för att de ska kunna fungera i samhället, samtidigt som det måste ställas krav på att de tar eget ansvar för såväl sin försörjning som livet i övrigt. Med rättigheter följer också skyldigheter. När människor får försörjningsstöd ska det alltid finnas ett aktiverings- och prestationskrav, eftersom det ger många positiva effekter.

I dagens Sverige kan skillnaden mellan ekonomiskt bistånd och lön tyvärr vara mycket liten för en barnfamilj, vilket både skickar märkliga signaler till familjen och är respektlöst mot skattebetalarna. Fördelarna med att arbeta ska alltid vara större än fördelarna med att få bidrag. Sverigedemokraterna anser att detta måste ses över och utredas så att man kan göra något åt skillnaden mellan bidrag och lön samt se över regelverket vad gäller försörjningsstöd vid deltidsarbete.

Herr talman! Socialtjänstens arbete och funktion är helt avgörande för ett väl fungerande samhälle. Socialtjänstens ansvar och uppdrag är väldigt omfattande, och ett av de viktiga uppdragen är att hjälpa och stödja barn och unga i utsatta livssituationer. De senaste decennierna har hedersrelaterat våld och förtryck etablerat sig som fenomen i Sverige. Allt oftare kommer rapporter från personer som lever i en förtryckande och våldsam hederskultur. Detta begränsar kraftigt deras möjligheter att leva sina liv så som de själva önskar. I hederns namn utsätts de ofta för trakasserier, hot och våld från de personer som borde stå dem närmast.

De som lyckas bryta sig fria från hederskulturernas förtryck hamnar i en särskilt utsatt situation då de tvingas bryta helt med sina tidigare liv. Sverigedemokraterna anser att det är av största vikt att samhället kan erbjuda en noggrann uppföljning även efter att det mest akuta skedet är avslutat. Socialtjänsten bör ha som praxis att erbjuda den utsatta en kontaktperson som kan ge stöd och vägledning i uppbyggandet av ett liv som en del av majoritetssamhället.

En god vård och behandling av de barn och ungdomar som av olika anledningar har placerats utanför hemmet måste säkerställas för att de ska kunna rustas för framtiden. Samhällets skyddsnät ska ge dem ett tryggt liv både socialt och ekonomiskt. Inga barn eller ungdomar ska mot sin vilja tvingas till könsstympning eller tvångsäktenskap eller utsättas för andra psykiska eller fysiska övergrepp. Tydliga handlingsplaner för att förebygga detta måste därför tas fram, men också handlingsplaner för hur samhället ska agera när någonting redan har hänt.

Herr talman! Samarbetet mellan skola, skolhälsovård och socialtjänst kring barn som placerats utanför hemmet på grund av tidigare omsorgsbrist måste stärkas. Barn som av olika skäl inte kan bo hos sina föräldrar kan placeras i familjehem, och när barn placeras i familjehem är det naturligtvis av yttersta vikt att hemmet bedöms som lämpligt och att en utredning görs av familjehemsföräldrarnas förmåga att tillgodose barnets be-

hov. Kommuner ska erbjuda familjerna utbildning och säkerställa att de bedriver en vård som håller god kvalitet.

De anmälningar till socialtjänsten som leder till åtgärder är i dag tillgängliga för sökning. Rättsläget är dock oklart vad gäller de anmälningar som inte har lett till åtgärd. Sverigedemokraterna anser att det är viktigt att klargöra rättsläget även för anmälningar som inte leder till någon åtgärd, så att dessa kan användas för framtida utredningar.

Det måste också gå smidigare att samarbeta över kommungränser kring den sociala barn- och ungdomsvården. Alla hinder bör undanröjas för att förbättra skyddsnätet för utsatta barn och unga. I dagsläget är det svårt för en kommun att ta del av andra kommuners information, och risken finns därför att familjehem som visat sig vara olämpliga i en kommun kan fortsätta ta emot barn i eller från en annan kommun. Det är inte rimligt att olämpliga familjehem på nytt och utan kommuners vetskap om deras historik kan göra nya ansökningar som leder till att de får barn placerade hos sig. För att underlätta för kommunerna att säkerställa trygga familjehemsplaceringar anser vi att familjehemmens tidigare historik ska samlas i en nationell databas. På så sätt minimeras riskerna för att barn far illa.

Herr talman! I dag ställs det stora krav på socialsekreterare när det gäller yrkesskicklighet och erfarenhet. Det är socialtjänsten och socialsekreteraren som har en avgörande roll för många utsatta barn, och därför är erfarenhet, kontinuitet och förtroende viktiga förutsättningar för arbetet. I dag är personalomsättningen bland socialarbetare tyvärr hög, och ofta tvingas man ta in hyrpersonal. Många socialsekreterare funderar på att sluta, och en del sjukskriver sig.

För att kunna rekrytera och behålla socialsekreterare behöver socialtjänsten vara en attraktiv arbetsgivare som erbjuder konkurrenskraftiga villkor. Det behövs ett flertal åtgärder för att stärka socialtjänstens medarbetare. Det är viktigt att arbetsgivarna stärker tillgången till cheferna, men också mentorskapet för nyexaminerade socialsekreterare är viktigt. Dessutom behöver arbetsgivarna skapa medvetenhet om och åtgärder mot hotfulla och våldsamma situationer. Socialsekreterarna måste få stöd och hjälp i att anmäla mer och känna sig trygga i detta.

Socialsekreterare ska ha möjlighet till karriärtjänster där kvalificerade socialsekreterare får större ansvar men också högre lön. För att avlasta socialsekreteraren bör det anställas socialtjänstassistenter som kan ta över och avlasta en del av socialsekreterarens arbetsuppgifter. Det behöver utredas ifall man ska ställa legitimationskrav på myndighetsutövande medarbetare i socialt arbete på samma sätt som inom till exempel medicinska yrken eller bland lärare. Lika viktigt som att kompetensnivån bland socialtjänstens personal höjs är det att personalen kontinuerligt granskas och formellt prövas i lämplighet. Ett legitimationskrav för socialsekreterare skulle öka status, kompetenskrav och lämplighetsgranskning.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag beröra den oerhörda tragedin med Esmeralda, som kallades Lilla hjärtat. Fallet är en tydlig signal om att barnens rätt måste stärkas och gå före föräldrarnas. Vi måste givetvis göra allt vi kan för att något liknande inte ska hända någonsin igen. Därför medverkar vi till att en referensgrupp just nu arbetar med snabba, akuta lösningar för att bland annat stärka barnens rätt i socialtjänstlagen.

Anf. 111 MATS WIKING (S) replik:

Herr talman! Ann-Christine From Utterstedt tog upp försörjningsstödet, och jag tänkte på detta med ett krav på motkrav. Jag drar mig till minnes att man för några år sedan skrev in ett motkrav i socialtjänstlagen, så att det finns i texten. Jag undrar därför vilken sorts motkrav Ann-Christine From Utterstedt tänker ska finnas i socialtjänstlagen när det gäller försörjningsstöd.

Anf. 112 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det ska vara prestationsmotkrav, såklart, och dem ska man kunna presentera för att fortsätta få bidraget. I dag kan det vara på det sättet att bidragen helt enkelt betalas ut och att man kanske inte ens bor i vårt land men fortfarande uppbär bidrag. Det är alltså lite skillnad i måttstockarna, så ett tydliggörande av en motprestation måste till.

Anf. 113 MATS WIKING (S) replik:

Herr talman! Tack, Ann-Christine From Utterstedt, för svaret!

Min bild är inte densamma som Ann-Christine From Utterstedts, utan jag menar att det finns ett motkrav i dag. Försörjningsstöd betalas inte ut utan motkrav. Man måste ta emot praktikplatser och ta emot olika åtgärder för att man ska få försörjningsstöd. Det skulle vara intressant att höra vilka kommuner Ann-Christine From Utterstedt har fått denna bild från.

Anf. 114 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att ledamoten Wiking och jag inte har samma bild. På sina lokala håll händer det faktiskt att den motprestation som finns är att man ska fylla i ett dokument och att man ska uppsöka socialtjänsten, men så ser det inte ut i alla fall. Det är min bild av det hela.

Skulle det vara på det sätt som ledamoten Wiking beskriver det skulle det ju till exempel vara omöjligt för en människa som inte bor i vårt land att uppbära ett bidrag. Detta händer dock faktiskt i dag; det vet vi. Då måste det vara något fel på systemet, och detta måste rättas till.

Anf. 115 MARTINA JOHANSSON (C):

Herr talman! Socialtjänsten har ett otroligt stort ansvar för att leva upp till de intentioner som finns i socialtjänstlagen, som bland annat beskriver att man ska frigöra och utveckla den enskilda människans resurser samtidigt som dessa personer ska ta ansvar för sin egen situation. Detta ska även bygga på respekt för människans självbestämmande och integritet.

Jag har stor respekt för dem som arbetar inom socialtjänsten. De arbetar under högt ställda krav och ska leva upp till det jag nyss nämnde och frigöra den enskildas resurser. Detta ska ske med faktabaserade utredningar som inte bygger på utredarens egna upplevelser.

Det här är särskilt viktigt när det gäller barn. Det är inte alltid som barn har möjlighet att komma till tals eller få den information som de har rätt till enligt barnkonventionen. För att detta ska bli verklighet behövs ökad kunskap om barns rättigheter, både inom socialtjänsten och när det gäller domstol, polis och så vidare. Det handlar också om att man ska ha kunskap

om hur man samtalar med barn, så att man inte påverkar barnet i dess berättelse.

För att detta ska kunna bli verklighet krävs ökad kompetens, men det behövs framför allt evidensbaserade metoder i socialtjänstens arbete. Det gäller både när vi talar om vård, boende och umgänge och när vi talar om utredningar enligt LVU.

Herr talman! Just nu pågår, som andra också har nämnt, ett arbete för att förändra LVU, lagen om vård av unga. Detta är väldigt viktigt. Det handlar om att förtydliga vad som gäller vid omhändertagande eller när ett omhändertagande ska upphöra. För mig är det väldigt viktigt att vi håller en balans i detta arbete så att vår rädsla för att inte omhänderta barn som behöver omhändertas inte slår över i att vi omhändertar barn som inte behöver omhändertas och som kan vara kvar i sina biologiska familjer. Där handlar det i stället om att stötta de biologiska föräldrarna så att de klarar sitt föräldraskap.

När vi talar om omhändertagande handlar det också om familjehem. Familjehem är viktiga. Jag tycker att det är dags att regeringen tar tag i frågan om att skapa någon form av register för våra familjehem, både för att visa vilka familjehem som finns tillgängliga och, framför allt, för att ha ett register över de familjehem som har blivit underkända och som inte har varit tillräckligt bra, så att en familj som är underkänd i den ena kommunen inte kan bli familjehem till exempel i grannkommunen.

Herr talman! Det jag har varit inne på bygger jag vidare på i argumentationen när det gäller sekretessbrytande bestämmelser. Det handlar om mer än att barn eller ungdomar som är över 15 år ska kunna ta emot frivilliga insatser även om inte vårdnadshavaren går med på det. Det handlar faktiskt om att man ska kunna ha samtal med barn utan vårdnadshavarnas vetskap och utan att vårdnadshavarna finns i rummet. Ska vi sätta barnet i centrum måste barnet få en chans att ge sin bild av berättelsen.

Det handlar också om att vi i vissa fall kan behöva ha samtal med skola eller till exempel BVC för att verkligen sätta barnets bästa i centrum i stället för att tala om två tvistande föräldrar och bedöma vems berättelse som är den mest sanna.

Det är omöjligt att tala om dessa saker utan att nämna fallet Esmeralda eller den tv-dokumentär som precis har gått på SVT. Vad gäller Esmeralda vet vi alla vad det slutade i – en otroligt tragisk händelse. Om vi inte har evidensbaserade metoder när vi gör våra utredningar och ser till vad som gäller riskerar vi att detta händer. När det gäller två tvistande föräldrar måste vi se till barnets bästa. Dokumentären visar på det som faktiskt sker – man fokuserar på den ena eller den andra förälderns berättelse men glömmar barnets bästa.

Herr talman! Försörjningsstödet är en livlina för många. Detta ska vara tillfälligt, och det ska bygga på att ens egna resurser ska kunna frigöras och utvecklas. Då är det självklart för mig att vi ställer krav på aktivering och att försörjningsstödet delas lika mellan de vuxna som är ansvariga för familjens hushåll. Det visar att vi tror på den enskilde individens möjligheter att försörja sig själv och ta lika ansvar för familjens ekonomi.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att i detta anförande också beröra ämnet internationella adoptioner. Det finns förslag i betänkandet om organisering av internationella adoptioner och stöd till att söka sina rötter. Detta är extra aktuellt just nu, för nu har Sverige fått vetskap om den parla-

mentariska utredning som har pågått i Chile under en längre tid. Man har nu fastställt att det har skett oegentligheter i adoptioner från Chile till bland annat Sverige under 70-, 80- och 90-talen. Det är väldigt viktigt att regeringen nu vidtar åtgärder för att se hur vi ska hjälpa de människor som befinner sig i Sverige i dag men som inte hade varit här om deras föräldrar hade fått sin vilja fram.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att det krävs ökad kompetens för att vi, som jag har varit inne på, ska klara en socialtjänst som bygger på att frigöra och utveckla den enskildas resurser samtidigt som den bygger på respekt för människans självbestämmande och integritet. Framför allt behövs det evidensbaserade metoder i allt arbete som sker.

Jag står självklart bakom samtliga reservationer från Centerpartiet i betänkandet, men jag yrkar bifall endast till reservation nr 7. Jag ber också om ursäkt för att även jag drog över tiden.

Anf. 116 MAJ KARLSSON (V):

Herr talman! I dag ska vi debattera en av samhällets mest stigmatiserade grupper och en av de mest osynliggjorda delarna av politiken. Vi ska tala om fattigdom och ekonomisk fördelning. Vi ska tala om klass.

Fattigdom är inget en människa väljer. Det är ett resultat av ett samhällssystem som tillåter att vissa människor tilldelas väldigt mycket och andra extremt lite. Det är en fråga om ekonomi, ideologi och människosyn.

Jag har som vana, utifrån att länge ha levt och jobbat med människor som lever i fattigdom, att titta på människors skor. Det är en mycket förenklaad men tydlig indikator på människors livssituation. Jag går aldrig på ett tåg eller en spårvagn, på ett besök på en förskola eller på en promenad genom en stadsdel utan att begrunda vad folk har på fötterna. Det jag ser talar sitt eget tydliga språk. Jag har verkligen sett allt från små barn i vinterskor en varm sommardag till äldre damer i slitna fin skor mitt i smällkalla vintern. Jag kan på en och samma spårvagnsresa från Göteborgs innerstad ut mot någon av våra förorter se hur dyra blanka skor byts ut mot trasiga tygskor. Ibland ser jag till och med människor som inte har några skor alls.

Nej, herr talman, fattigdom är inget fritt val. Det är inte så, som vissa borgare verkar tro, att när våra nyfödda ögon möter livets första ljus ställs frågan till oss vilken klass vi vill tillhöra eller vilken socialgrupp vi tycker verkar vara mest chill.

Det är inte så att vi där på BB beslutar oss för hur hela vårt liv ska präglas, eller för den delen våra barns. Vi vet alla att det inte är så det går till.

Vi vet att det är den klasstillhörighet våra föräldrar har, vårt kön och även vårt påbrå som avgör såväl vår egen som våra barns ekonomiska och sociala framtid. De som är mest ekonomiskt utsatta i vårt land är de ensamstående mammorna och de kvinnliga pensionärerna. De välbeställda är däremot främst vita män.

Nej, fattigdom är inte ett fritt val. Det är en fråga om ideologi och aktiva politiska val rörande ekonomisk fördelning.

Herr talman! De senaste åren har det gjorts skattelättnader i mångmiljardklassen i det här landet. Fattigpensionärer, ensamstående mammor, arbetslösa och sjuka har fått betala för att de välbärgade ska få sina hem städade. Män med inkomster som Ulf Kristerssons har fått en lätt löne-

förhöjning på tusentals kronor i månaden genom att man trollat bort värn- skatten, och om det är någon som vill ha ett sprillans nytt kök är även det något som vi alla ska betala för. Samtidigt lever 150 000 barn i Sverige med ekonomiskt bistånd, vissa under större delen av sin uppväxt, på grund av att deras föräldrar har låg inkomst eller helt saknar inkomst. Närmare 200 000 barn lever i fattigdom i vårt rika land.

För att betala för denna ofantliga orättvisa har den generella välfärden kraftigt raserats. Bostadspolitiken har bytts ut mot en marknad för dem med stora inkomster, och arbetsmarknaden har försvagats. Konsekvenserna blir att allt fler människor får sociala problem. När de som drabbas sedan blir hänvisade till att söka stöd och hjälp hos samhället får de höra att de själva bär ansvaret för sin situation. Det finns ingen självinsikt om att det är den rådande politiken som bidragit till människors utsatthet.

Ekonomiskt bistånd är ett av de yttersta sociala skyddsneten i vårt välfärdssamhälle. Det är skapat för att vi som medborgare ska vara garanterade en skälig levnadsnivå. Det är en garant för att vi inte ska hamna i fattigdom och falla utanför samhällets ramar, utan ska få stöd att kunna ta oss ur en svår situation – en fin tanke om ett samhälle som vill att alla ska leva i värdighet.

Ekonomiskt bistånd har två huvuduppdrag: att hjälpa människor att dels tillgodose grundläggande behov, dels på sikt uppnå egen försörjning. Det är två delar som hänger samman och är mycket viktiga. Men med tiden har fokus hamnat på det senare. Det verkar som att det finns en skev bild av att människor som är berättigade till bistånd njuter av den tillvaron, krampaktigt vill fortsätta med det och därför måste piskas till förändring.

Kraven för att få försörjningsstöd är rigorösa. Risken att förlora sin berättigade inkomst kan hänga på en felskrivning i en ansökan, ett felredovisat kvitto eller ett uteblivet besök. Men det riktigt stora problemet är att när en förälder förlorar inkomst eller får fördröjd inkomst drabbas även barnen. Vi i Vänsterpartiet menar att det här inte är acceptabelt. Vi vill att systemet ses över. Barn ska garanteras en trygg ekonomisk situation, och deras bästa ska alltid sättas i fokus.

Herr talman! Det här är en fråga som gör mig riktigt förbannad. I mitt land växer barn upp som inte har ordentliga skor på sina fötter. Här finns ensamstående mammor som sliter som djur för att kunna servera sina barn ett mål mat. I mitt land har vi gamla människor som har byggt det här landet men som blivit tackade genom att bli fattigpensionärer – inte av någon fri vilja utan för att det är så politiken har bestämt. Alla som sitter i den här riksdagen är skyldiga till att det är så här det ser ut. Därför är det också vår förbannade skyldighet att ändra på det. Vi i Vänsterpartiet menar att en fungerade socialtjänst som ger skälig levnadsstandard och sätter barns rätt i fokus är en mycket viktig del för att få till den förändringen.

Vi står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 28.

Anf. 117 TALMANNEN:

Jag tänker på detta med vårdat språk. Det kan förstås finnas olika bedömningar av det, men det är bra att undvika svordomar i talarstolen i kammaren.

Anf. 118 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Herr talman! Sociala nätverk skapas av människor tillsammans. Det är särskilt betydelsefullt när människor drabbas av svårigheter av olika slag. Nu under coronapandemin blir det extra tydligt att ensamheten blir stor utan nära relationer, utan människor omkring.

Vårt svenska välfärdssamhälle ska i första hand bygga på att enskilda och grupper av människor, som familj, släkt, grannar och föreningar, ges möjlighet att ta stort ansvar för sin nära omgivning. Det offentliga ska stödja de naturliga nätverken. Offentliga, ideella och privata verksamheter kompletterar varandra. Men det offentliga är ytterst ansvarigt för att man ska kunna leva ett tryggt och värdigt liv.

Målet för Kristdemokraternas socialpolitik är att stödja gemenskaper och enskilda människor till egen försörjning och god omvårdnad. Socialtjänsten har därför en vid och fundamental uppgift inom det offentliga. Den har i uppdrag att ge stöd och hjälp när någon inte klarar sig själv. Det gäller såväl unga som äldre, såväl familjer som enskilda.

Vi kristdemokrater föreslår flera reformer som leder till att människor kan lita på att välfärden fungerar. I mitt anförande vill jag särskilt lyfta fram förslagen om hemlöshet och om barns trygghet.

Herr talman! Hemlöshet är en grogrund för otrygghet. Att vara hemlös i en pandemi medför särskild stress. När uppmaningen är att stanna hemma om man känner sig sjuk – vad gör man då om man är hemlös?

I dag vet vi att beroende är en sjukdom. Det är inte en svaghet i personligheten. En person med beroendesjukdom behöver kvalificerad vård och behandling, ofta under lång tid. Men för att man ska kunna tillgodogöra sig behandlingen kan en trygg social situation vara avgörande.

Det är därför vi kristdemokrater förespråkar den evidensbaserade metoden Bostad först. Metoden tar sin utgångspunkt i att en bostad är en mänsklig rättighet – alla behöver en plats att kalla sitt hem. Den har använts permanent i min hemstad Helsingborg sedan 2013 med mycket goda resultat. Forskning i Sverige såväl som i andra länder visar att åtta av tio lyckas behålla sin bostad. Det är fantastiska resultat. Men alltför få kommuner i Sverige använder metoden. I stället används ofta den så kallade trappstegsmodellen, en metod som tvärtom cementerar snarare än löser hemlöshetsproblemet.

Herr talman! Det gläder mig väldigt mycket att riksdagen nu gör ett tillkännagivande av Kristdemokraternas förslag om att tillsätta en expertgrupp för att vidareutveckla metoden Bostad först. Det är otroligt glädjande. Jag beklagar däremot att inte tillräckligt många partier ställer sig bakom vårt förslag om att Bostad först ska vara den primära insatsen i alla kommuner. När vetenskap och beprövad erfarenhet visar att en metod hjälper människor tillbaka till samhällsgemenskapen ska den metoden användas. Det borde vara en självklarhet.

Herr talman! Alla barn har rätt till en trygg uppväxt. För de flesta barn är föräldrar och familjen tryggheten i tillvaron. Men det finns också föräldrar som inte klarar att ta sitt föräldraansvar. När omsorgen sviktar och familjens nätverk inte räcker till har kommunernas socialtjänst i uppdrag att se till att barn som far illa får en så trygg uppväxt som möjligt. När samhället tar på sig föräldraansvaret är det också skyldigt att ge barnet särskilt skydd och stöd. Alla förändringar som rör barn måste genomsyras av ett barnrättsperspektiv i enlighet med barnkonventionen.

Herr talman! Kristdemokraterna var ett av de första partier som förespråkade att barnkonventionen skulle bli svensk lag. Sedan den 1 januari i år är det äntligen verklighet. Nu måste vi bevaka att lagen ger barn bättre skydd och rättigheter. Det räcker inte att barnkonventionens rättsliga tillämpningar har stärkts. För att efterleva den behövs ett barnrättsperspektiv, så att barnets bästa genomsyrar allt offentligt arbete som direkt eller indirekt rör barn. Det är viktigt, inte minst för att säkerställa att barns rättigheter, trygghet och säkerhet inte äventyras när det finns konflikter mellan barns och föräldrars intressen.

Som många har sagt är det för sent för den lilla flickan Esmeralda, som kallades Lilla hjärtat. Men för alla andra barns skull måste vi gemensamt få till en förändring och se till att den får verkan. Riksdagen har tillsatt en grupp som ska arbeta med en lex Lilla hjärtat. Men vi tycker ändå från Kristdemokraternas sida att det är viktigt att följa upp hur tillämpningen av barnkonventionen som lag kommer att efterlevas.

Herr talman! Jag vill därför från Kristdemokraterna yrka bifall till vår reservation 58. Där föreslår vi att regeringen på lämpligt sätt följer upp arbetet med att förverkliga barnkonventionen och årligen rapporterar till riksdagen hur genomförandet sker.

Anf. 119 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Min kollega Juno Blom skulle ha stått här just nu. Men hon har ett möte med två statsråd i vår kamp för en nationell strategi mot våld mot barn. Det är ett skrämmande aktuellt ämne. Ändå är det bara en av alla de förbättringar som vi behöver göra av vårt skyddsnät.

Ibland svajar livet för både barn och vuxna, och för en del människor går det sönder. Vi kan utsättas för våld och hedersförtryck. Vi kan drabbas av beroende och hemlöshet. Vi kan bli föräldrar som inte klarar av att vara föräldrar, eller vi kan födas som barn till just de föräldrarna.

Morgondagens Esmeraldor måste naturligtvis kunna växa upp till starka och trygga individer. Det tror jag är ett av de allra viktigaste uppdragen för denna kammare.

Samtidigt finns det så mycket mer vi kan göra. Det första vi behöver göra är att arbeta förebyggande. Ibland behöver vardagen inte gå sönder om vi förebygger bättre.

Vi behöver förebygga vräkning. Vi behöver fältarbete till skolor, fritidsgårdar och bostadsområden. Vi behöver se till att om föräldrar har ett beroende som kan skada deras barn ska föräldrarna kunna tvingas till vård, även om de inte vill det, för barnens skull.

Sedan behöver vi se till att hjälpen mot beroendesjukdomar är snabb och jämlik. Om vi utvecklar ett beroende måste vi kunna få hjälp snabbt utan att en biståndsbedömning drar ut flera månader på tiden. Vi måste få hjälp från hemlöshet utan att någon kräver av oss att vi är drogfria redan från början. Det går inte att kräva nykterhet för att bli nykter. Det säger sig självt.

Det är också väldigt viktigt att vi stärker stödet till anhöriga. Till exempel beroende skvätter även på dem som befinner sig nära. Många barn i trasiga familjer tar ett enormt ansvar för sina föräldrar och för sina syskon, herr talman. De lägger rena kläder och ser till att alla kommer i tid. Det är klart att de behöver stöd.

Barn i familjer där en förälder slår den andra är inte bara anhöriga. De är dessutom brottsoffer och måste behandlas som sådana. Samhället måste agera på ett mycket starkare sätt för att skydda anhöriga och inte minst just barn som är anhöriga.

Det behövs naturligtvis också ett stärkt stöd till barn som utsatts för övergrepp eller förtryck. Bland det allra tyngsta vi har att göra som samhälle är att säkra stödet för de barn som inte kan bo kvar hos sina föräldrar.

Vi liberaler vill att IVO, Inspektionen för vård och omsorg, mer än i dag ska få ett särskilt starkare uppdrag att skydda och följa de barn som placeras. Jag vill därför särskilt lyfta fram reservation 44 och yrkande 13 om detta. Jag yrkar bifall till reservationen.

De här barnen behöver också betydligt bättre möjligheter att klara skolan. Vi vet att det är en nyckelfaktor för hur det kommer att gå för dem senare i livet. Den person som är ansvarig för ett HVB-hem ska förutsättas förstå när ett barn som är placerat far illa.

Herr talman! Vi liberaler vill också att anmälningssplikten utökas så att man vid misstanke om missförhållanden ska anmäla direkt till IVO eller polis vad man tror kanske håller på att hända. Barnen måste skyddas.

Vi vill också ge familjehem stärkt stöd. Vi vill inte minst att barnets bästa och inget annat ska avgöra om de biologiska föräldrarna kan få tillbaka vårdnaden igen. Barnets bästa är det som ska avgöra.

Många svåra öden kan förhindras och mildras. Allt det jag talat om de senaste minuterna faller under socialtjänstens otroligt svåra och viktiga uppgift. Vi vill därför ge socialsekreterarna legitimation. Vi vill utöka deras mandat.

Vi vill ge mindre administrationstid men mer tid för det stöttande och lyftande arbetet. Vi vill också skapa en klokare sekretesslagstiftning och ett stärkt mandat att hjälpa de personer som i dag riskerar att falla genom maskorna.

Anf. 120 JON THORBJÖRNSSON (V):

Herr talman! Vad har format mig? Vilka är mina rötter? Vem är jag? Det är frågor som dyker upp under din livstid direkt eller indirekt. För en del är svaren enkla att hitta. Man har dem nära inpå. Det finns att hitta. Det finns papper att leta i. Men för andra är det desto svårare. Vad gör man om historien inte stämmer? Vad gör man om någon har stulit den?

Det är bra att regeringen har börjat ett arbete för att personer som är adopterade ska få stöd att söka sina rötter och få samtalsstöd av professionell personal. Dock kommer det behövas mer resurser. Det hoppas jag att regeringen kommer att åtgärda i framtiden. Men detta är bara hjälp på individnivå. Vi har också ett ansvar att jobba på systemnivå, för vi är alla en del av ett system.

Herr talman! År 2018 uppmärksammade Sveriges Televisions Nyheter misstänkta oegentligheter vid adoptioner från Chile under 1970- och 1980-talen. Fattiga mödrar hade förmåtts att lämna ifrån sig sina barn under vad de trodde var en tillfällig period, men i själva verket hade dokument förfalskats och barn adopterats bort till bland annat Sverige.

Sedan skandalen uppmärksammades har omfattningen av den ökat explosionsartat. Just nu pågår en brottsutredning i Chile där över 600 fall av adoptioner till Sverige ingår.

Men i Chile har man också genomfört en parlamentarisk utredning för att få klarhet i vad som har hänt. Många av de uppgifter och vittnesmål som framkommer i den parlamentariska utredningen är, miljt sagt, förfärliga.

Herr talman! I utredningen kan man bland annat läsa följande: Det är ett faktum att hundratals barn i Chile har ryckts från sina föräldrar och blivit bortadopterade, särskilt till utlandet. Det är en sanning som inte kan motsägas och som styrkts av vittnesmål från alla de personer som kallats att delta i målet.

Vidare kan man läsa: Att barn försvann var en realitet för kvinnor i hela landet som led av fattigdom eller som saknade ett stödjande nätverk. Man använde sig av olika metoder. Det vanligaste sättet var att få modern att tro att sonen eller dottern hade avlidit, och på så sätt undvek man senare klagomål eftersom föderskan blev övertygad om att hon stod inför ett faktum som var oåterkalleligt och som inte ifrågasattes. Man lämnade inte över den nyföddas kvarlevor, inte heller födelsebevis, registrering av födelse eller dödsbevis.

Herr talman! Det är många som drabbats av detta. Barn som blivit bortadopterade, föräldrar som blivit av med sina barn och adoptivföräldrar som blivit förda bakom ljuset. När uppgifter kommer fram om olaglig verksamhet rörande adoptioner i ett land som man tagit emot barn ifrån, som sedan adopterats i Sverige, går det inte att bara blunda för det.

Vänsterpartiet ser med oro på det som uppdagats under utredningen i Chile. Det väcker många frågor om hur dessa adoptioner har hanterats i Sverige.

Vi vill att det ska tillsättas en utredning av hur svenska myndigheter och adoptionsorganisationer hanterat adoptioner från Chile till Sverige. Det är det minsta vi kan göra. Vi har ett ansvar.

Jag vill därför instämma i de adopterades: No más silencio! Vi kan inte bara vara tysta. Vi måste också agera.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 12 Kompetensförsörjning och prioriteringar inom hälso- och sjukvården m.m.

Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU12
Kompetensförsörjning och prioriteringar inom hälso- och sjukvården
m.m.
föredrogs.

Anf. 121 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Herr talman! Många av Kristdemokraternas förslag för att förbättra för patienter förbättrar också arbetsmiljön för vårdpersonalen. Man kan också uttrycka det på det omvända sättet: De förslag vi lämnar för att minska kompetensbristen och förbättra arbetsmiljön för vårdens medarbetare förbättrar också för patienterna och för dem som får del av omsorgen. Det är viktigt att se att dessa delar är kommunicerande kärl. Det är inte antingen eller, utan det är både och vi måste göra.

Trots att det aldrig har funnits fler anställda sjuksköterskor och läkare råder det en stor personalbrist därför att befolkningen ökar, liksom behoven. Bristen gäller främst specialistsjuksköterskor, men också läkare, barnmorskor, psykologer och många fler. Såväl Socialstyrelsen som Inspektionen för vård och omsorg har återkommande pekat på att bristen på kompetent personal utgör en patientsäkerhetsrisk.

Under pandemin har väl ingen missat vikten av att vi har biomedicinska analytiker och cytodiagnostiker så att vi kan utföra de tester som vi behöver.

Förutom att utöka antalet utbildningsplatser är det viktigt att vi säkerställer att ännu fler av den erfarna vårdpersonalen stannar kvar i yrket. Vårdförbundet anger att ca 12 000 sjuksköterskor har lämnat yrket och finns på annat håll i dag. Sjukvårdshuvudmännen har här ett mycket stort ansvar för arbetsmiljön så att personal som har en längre sjukvårdsutbildning kan arbeta kvar och finnas där i det de är utbildade för.

Herr talman! Vi har många välutbildade och kunniga medarbetare inom hälso- och sjukvården. Många av dem har yrken som innebär en legitimation. Det gäller för sjuksköterskor, farmaceuter, sjukhuskuratorer, fysioterapeuter, läkare, arbetsterapeuter och många fler. Legitimation ges när man har fullgjort sin utbildning och kan uppvisa att man har den kunskap och kompetens som krävs.

Legitimation för yrke i hälso- och sjukvården har under lång tid ansetts utgöra det viktigaste beviset på en yrkesutövares kompetens och lämplighet. Men när legitimationen har erhållits saknas det i dag reglering för hur man kan tillförsäkra den legitimerade yrkespersonen kontinuerlig fortbildning.

Vi kristdemokrater menar att det är nödvändigt med lagstadgad rätt till fortbildning av god kvalitet. Kunskaperna om exempelvis omvårdnad och nya terapier utvecklas, och legitimerad personal ska kontinuerligt få ta del av forskning och utveckling. Möjligheterna till vidareutbildning ska också finnas med. Det kan handla om möjligheten att forska inom sitt område eller att lägga till en specialistfunktion inom yrket.

Vi föreslår från Kristdemokraterna att regeringen får i uppdrag att utreda omfattning och struktur för en reglerad fortbildning av god kvalitet som all legitimerad personal har rätt till. Redan i dag finns verksamheter med såväl budget som tid för fortbildning av god kvalitet. Men på många håll saknas det helt och blir något som görs om det blir pengar över.

Vi menar att en lagstadgad rätt till fortbildning av god kvalitet är nödvändig för att få en hälso- och sjukvård av god kvalitet. Det är förmodligen också en åtgärd som förbättrar arbetsvillkoren och får fler medarbetare att arbeta kvar i sektorn om man får en chans att följa med i forskning och utveckling.

Herr talman! Byråkratiseringen av hälso- och sjukvården har på goda grunder lett till irritation hos vårdens medarbetare. Samtidigt har detaljregleringen, i stort och smått, påverkat snart sagt alla moment. Vi är nog på alla nivåer medskyldiga till den där detaljregleringen. Men detaljstyrning och mindre möjligheter att påverka sitt arbete är ingen framgångsstrategi.

Kartläggningar som har gjorts inom ramen för utredningen *Effektiv vård* visar att omfattningen av administrativa krav är betydande och att det har skett en tillväxt under den senaste tioårsperioden. Utredaren pekar på

att ingen har ett samlat ansvar för att bedöma om de administrativa uppgifterna är rimliga och väl avvägda när det gäller arbetsinsats kontra nytta.

Regeringen bör därför skyndsamt ge ett sådant uppdrag till myndigheterna på området. Det bör också finnas med för oss i riksdagen att inse vikten av att minska administrativa krav.

Kristdemokraterna förordar även en kartläggning och en åtgärdsplan i varje region för att komma till rätta med vårdpersonalens administrativa börda och dess påverkan på arbetsmiljön. Fler tjänstepersoner har anställts inom regionerna samtidigt som vi har brist på vårdpersonal. Varje region behöver granska sin verksamhet och medverka till att det främst är vårdpersonal och vårdnära medarbetare, exempelvis medicinska sekreterare, som anställs. Det är inom dessa områden en ökning av vårdpersonal måste ske.

Jag vill från Kristdemokraterna yrka bifall till vår reservation nr 3. Den lyder: Regeringen bör skyndsamt ta ett större samlat grepp kring vårdens kompetensförsörjning.

Det är angeläget. Det brådskar.

Anf. 122 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Detta är ett viktigt och omfattande motionsbetänkande där dels kompetensförsörjning, dels prioriteringar inom hälso- och sjukvården behandlas.

Jag skulle önska att vi ägnade kompetensförsörjningsfrågorna större och mer uppmärksamhet. De är ju så fundamentalt viktiga. Bara med en god kompetensförsörjning kan vi skapa en mer tillgänglig hälso- och sjukvård. Bara med en god kompetensförsörjning kan vi säkra och utveckla kvaliteten i hälso- och sjukvården.

Kompetensförsörjningsfrågorna är kort sagt det grundläggande verktyget för att nå de högt ställda ambitioner som vi har för svensk sjukvård. Personalen är vårdens absolut viktigaste resurs.

Tyvärr, herr talman, har larmrapporterna om personalbrist duggat tätt, och det under många år. Socialstyrelsen konstaterar att det råder fortsatt brist i ett flertal yrkesgrupper inom sjukvården. Nästan samtliga 21 regioner rapporterar brist på sjuksköterskor, barnmorskor, tandläkare och psykologer. Många behöver också rekrytera fler specialitäläkare och, inte minst, specialistsjuksköterskor.

Denna personalbrist får naturligtvis konsekvenser. Bristen betyder en tuffare arbetsmiljö för vårdpersonalen, risker för patientsäkerheten, som Acko Ankarberg Johansson var inne på, och inte minst vårdköer.

För att klara kompetensförsörjningen framåt och lösa dagens personalbrist behövs ett brett arbete. Vi behöver använda personalen på rätt sätt. Personalen behöver få möjlighet att ägna mer tid åt patienterna och mindre åt administration. Vi behöver förbättra arbetsmiljön så att medarbetarna vill och orkar stanna kvar och utföra sina viktiga arbeten i vården. Och vi behöver få fler att söka sig till vårddyrkena.

För omkring en månad sedan, herr talman, skickade Universitets- och högskolerådet ut ett pressmeddelande som gjorde mig både glad och hoppfull. Rubriken löd: Ökat intresse för vård- och lärarutbildningar. I pressmeddelandet rapporterades om ett rekordstort intresse för vårdutbildningarna. Antalet sökande till sjuksköterskeutbildningarna i höst har ökat med 31 procent. De redan populära läkarutbildningarna har blivit ännu populär-

are, med 26 procent fler sökande. Även söktrycket till många andra vårdyrken har ökat. Det gäller till exempel biomedicinsk analytiker.

Trots alla rapporter i medierna under coronakrisen om hur tuff arbets-situationen är för många som arbetar inom vården har samtidigt rekordmånga sökt sig en framtid inom just vården. Det är glädjande och dessutom knappast någon slump. Tvärtom tror jag att det är ett uttryck för att coronakrisen också har synliggjort vilka oerhört viktiga jobb som finns inom vården och vilka spännande jobb som vården erbjuder.

Att söktrycket till vårdutbildningarna nu är högre är glädjande, men det gäller också att intensifiera arbetet för att göra vårdyrkena mer attraktiva över tid. Bara så kan intresset för vårdutbildningarna hållas uppe och kompetensförsörjningen säkras på sikt.

Från Moderaternas sida har vi lagt fram en lång rad förslag på hur detta kan göras. Konkret handlar det om att stärka vårdens medarbetare och inte minst om att förbättra deras arbetsmiljö.

Därför skulle jag, herr talman, vilja yrka bifall till reservation nr 5. Denna reservation handlar bland annat om att vi vill utveckla det hälsofrämjande arbetet riktat mot personalen, men den handlar också om att bättre följa upp och utvärdera arbetsmiljön i vården.

Herr talman! Centralt för att vårdens medarbetare ska trivas och uppleva mindre negativ stress är att man känner att man har möjlighet att påverka sin arbetssituation och sina arbetstider. Detta är tämligen väl belagt i forskning. Vad som också är viktigt är att minska vårdpersonalens administrativa börda.

I detta sammanhang vill jag lyfta fram det viktiga tillkännagivande som faktiskt en enig riksdag gjorde i förra veckan när man biföll ett antal moderata förslag om digitalisering. Det handlade om att det skulle vara lättare att dela data och få ihop en sammanhållen journalföring för att på det sättet minska den administrativa bördan för personalen samtidigt som man stärker patientsäkerheten.

Herr talman! Jag vill också nämna något om det andra benet i betänkandet, så att säga, nämligen det som handlar om prioriteringar inom hälso- och sjukvården.

Det är alltid lätt att tala om vad som borde ges högre prioritet, vad man vill prioritera upp. Årligt talat är det mycket svårare att tala om vad man vill prioritera ned eller rent av prioritera bort. Det är alltid lätt att tala för sin sjuka mor och att särskilt lyfta fram en patientgrupp som man känner lite extra för och tycker att det är viktigt att utveckla vården för.

Jag själv, till exempel, är typ 1-diabetiker, och för mig är det lätt att känna ett särskilt engagemang för de många bra förslag som vi moderater har lagt fram för att utveckla diabetesvården. Jag kan bli upprörd när jag ser hur många typ 2-diabetiker som inte upptäcks av vården eller hur stora regionala skillnader det är i tillgången till moderna medicintekniska hjälpmedel i form av övervakning och moderna insulinpumpar för framför allt oss typ 1-diabetiker.

Men om jag försöker att lyfta blicken något och inte bara titta på diabetesen, som ligger mig varmt om hjärtat, illustrerar ändå mina två exempel här någonting som är övergripande viktigt och som handlar om utmaningar som gäller inte bara för diabetesvården utan för hälso- och sjukvården i stort.

Att många går med oupptäckt diabetes är ett exempel på att svensk hälso- och sjukvård behöver bli bättre på att tidigt upptäcka människors sjukdomar, allra helst också bli bättre på att tidigt upptäcka riskfaktorer för sjukdom och ohälsa så att man kan sätta in preventiva åtgärder och förebygga framtida sjukdom. Mitt andra exempel, om skillnader i tillgång över landet när det gäller diabetesläkemedel, är ett exempel på det allvarliga problem vi har inom svensk hälso- och sjukvård med stora och omti- verade regionala skillnader.

Därför har vi moderater lagt fram flera förslag och reservationer om att det behövs fler nationella riktlinjer och nationella vårdprogram. Inte minst behöver vi en bättre efterlevnad av redan befintliga riktlinjer.

Herr talman! Vilken vård man får ska inte avgöras av var i landet man bor utan naturligtvis av vilket behov man har.

Anf. 123 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD):

Herr talman! Jag ska nu hålla ett anförande på ledamoten Per Ramhorns ansvarsområde. Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nr 10.

Framtidsjobben finns i välfärden och då inte minst inom vården och omsorgen. Samtidigt som befolkningen växer och blir äldre och behoven av välfärd ökar uppnår många medarbetare pensionsålder de närmaste åren. Det innebär att det kommer att behövas drygt 230 000 nya medarbetare i vården och omsorgen fram till 2023.

Antalet förstahandsansökningar till vård- och omsorgsprogram har dock på ett par decennier kraftigt minskat. Det är högst oroväckande och måste tas på största allvar. Därför är det oerhört viktigt att göra arbetet inom vården mer attraktivt så att fler vill se en framtid i en av välfärdens viktigaste yrkesgrupper.

Man ska komma ihåg att god kompetensförsörjning i lika hög grad handlar om att locka nya personer till utbildningar som att befintlig personal ska välja att stanna kvar, men det handlar också om att förmå personal som har lämnat sitt yrke att vilja återvända.

Herr talman! Sveriges Kommuner och Regioner beräknar att det saknas 130 000 undersköterskor till 2026. Undersköterskorna spelar en ovärderlig roll för att vår sjukvård ska fungera. Många av dem drar ett väldigt tungt lass, inte minst just nu.

I merparten av de västeuropeiska länderna och i våra grannländer Norge och Danmark är undersköterskor en legitimerad yrkesgrupp inom hälso- och sjukvården. I Danmark infördes undersköterskelegitimation redan 2008. Vi menar att det är dags att även Sverige inför legitimation för undersköterskor. Det handlar dels om att förbättra patientsäkerheten och öka kvaliteten inom sjukvården, dels om att det ska bli mer attraktivt att utbilda sig till undersköterska. Det är också angeläget att undersköterskor ska ha möjlighet att vidareutbilda sig och specialisera sig på betald arbetstid.

Fru talman! En av grundstenarna i den svenska hälso- och sjukvården är minskad ojämlikhet, så att vård kan ges till alla på lika villkor. De nationella riktlinjer som Socialstyrelsen tagit fram för hälso- och sjukvård bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet. Dessa riktlinjer *bör* följas, men några uttalade krav föreligger inte.

Vi menar att det behövs en tydligare nationell reglering av den svenska hälso- och sjukvården för att denna ska bli mer jämlik. Om de nationella riktlinjerna gjordes mer bindande skulle detta innebära att samtliga måste leva upp till samma krav. Det ska inte vara så att en patient får hjälp samtidigt som en annan patient inte erbjuds samma hjälp därför att de bor på olika orter och huvudmännen tolkar reglerna och riktlinjerna olika.

Fru talman! Alla som har behov av palliativ vård, alltså vård i livets slutskede, ska kunna få det av kompetent och välutbildad personal oberoende av bostadsort. Vården vid livets slut ska präglas av värdighet, omtanke och respekt för patienten. Rätten till fullgod smärtbehandling ska vara en självklarhet, liksom psykologiskt, socialt och andligt eller existentiellt stöd för patienter och närstående.

När vi pratar om palliativ vård går tankarna ofta till en gammal människa. Men vård i livets slutskede omfattar alla åldrar, även barn. Tyvärr drabbas också barn av mycket svåra sjukdomar. För de familjer som önskar att deras svårt sjuka barn ska vårdas hemma ska detta tillgodoses så långt det är möjligt. Det är då av vikt att det finns tillgång till palliativa hemsjukvårdsteam, oavsett var i landet man bor.

Det är också viktigt att säkerställa att andra möjligheter finns. I dag finns bara ett enda hospis med åtta vårdplatser för svårt sjuka och döende barn i hela landet. Det är tyvärr alltför lite för att täcka det behov som finns.

Barn och föräldrar ska känna sig trygga med den medicinska behandlingen men också få psykologiskt stöd och råd i den extremt svåra situation de befinner sig i.

I den palliativa vården finns det möjlighet att få så kallad terminal se-dering, vilket innebär att man sover patienten till djup sömn. I dagsläget finns det stora skillnader då detta används i olika utsträckning i olika delar av landet. I dag finns det inte några tydliga regler eller någon tydlig lagstiftning för när detta ska användas, vilket inte garanterar en likvärdighet. Därför anser vi, fru talman, att det bör finnas nationella riktlinjer för att uppnå likvärdig palliativ vård i hela landet. I dessa riktlinjer ska det också tas större hänsyn till patienternas önskemål.

Anf. 124 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Dagens debatt handlar om kompetensförsörjning och prioriteringar – två delar av vården som vi inte minst nu under coronapandemin har blivit påmind om.

Att vi har utbildad personal att tillgå är en avgörande faktor för svensk hälso- och sjukvård, inte minst när vi står mitt i brinnande kris. Det är personalen som för svensk sjukvård framåt, och det är personalen som gör att vi håller en kvalitet av världsklass. Till alla er vill jag rikta ett stort tack! Men det räcker inte med att säga tack, utan vi måste göra mer.

Fru talman! Ska vi klara de utmaningar som vi står inför vad gäller utveckling av välfärden, rekrytering av personal, en åldrande befolkning och så vidare måste vi hitta nya vägar fram. I betänkandet har Centerpartiet lagt fram en rad olika förslag om till exempel organdonation, assisterad befruktning och förskrivningsrätt. Men under mitt anförande i dag tänkte jag uppehålla mig kring en grön linje som beskriver Centerpartiets väg framåt för att möta utmaningarna som vi står inför inom svensk hälso- och sjukvård, framför allt kopplat till kompetensförsörjning och utmaningarna inom förlossningsvården.

Alla vi partier kan nog skriva under på att målet vi strävar mot är att skapa en hälso- och sjukvård som är trygg, säker, tillgänglig och av bästa kvalitet. Men det som skiljer oss åt är vägen framåt.

Det finns politiska krafter som ser mer offentliga monopol eller ändrat huvudmannaskap som lösningar på de flesta av vårdens problem. Vissa vill förbjuda privata alternativ. Andra vill göra en gigantisk omorganisation där ansvaret för vården flyttas från region till stat. Men ju mer makt och beslutsfattande som flyttas från människor och medarbetare, desto mer döv tror jag att vården blir för patienternas behov.

Centerpartiet säger därför nej till att stänga ute privata alternativ och nej till att flytta ansvaret för all vård till en statlig nivå. Vår idé är en helt annan. Patienter ska få mer valfrihet och inflytande, och medarbetare ska få större möjlighet att vara med och utveckla vården. Det är nyckeln till en tryggare vård som finns närmare människor.

Fru talman! Sjukvården vilar på medarbetare som varje dag går till jobbet för att hjälpa andra människor. Utan undersköterskor, sjuksköterskor, läkare och medicinska specialister är en vårdinrättning inte mycket mer än ett tomt skal. Att politiker ger sjukvården förutsättningar att erbjuda medarbetare möjligheter och en utvecklande arbetsmiljö som får dem att vilja ha en lång karriär inom sjukvården är en nyckel till att vården ska fungera.

En viktig del i detta är att alla yrkesgrupper inom sjukvården har ett verkligt inflytande över sin egen arbetsplats. Det handlar både om att skapa en arbetsmiljö som innebär att vårdpersonal inte tvingas springa oavbrutet mellan patienter och om att ge medarbetare möjlighet att använda sin kompetens fullt ut.

Inom fem år väntas behovet av nya medarbetare i vården uppgå till nästan en kvarts miljon människor till följd av pensionsavgångar och en ökad efterfrågan på vård i takt med att allt fler lever längre. Detta kommer att ställa hårda krav på vården som samtidigt har svårt att rekrytera personal.

Under förra året var jag på besök uppe i Övertorneå. Jag besökte bland annat hälsocentralen för att inspireras och lära av deras arbete. Anledningen till att jag valde att åka till just Övertorneå är att de har hittat ett nytt sätt att använda medarbetarnas kompetens, och det imponerar stort. Som en del i att lösa den svåra ekvationen med att möta utmaningarna med en åldrande befolkning och svårigheter i att rekrytera personal satsar Region Norrbotten på en ny yrkesroll, nämligen avancerad klinisk sjuksköterska. Det är dessa sjuksköterskor som framför allt bemannar hälsocentralen i Övertorneå.

Satsningen har bidragit till att hälsocentralen, till skillnad från många andra, inte har brist på vare sig läkare eller sjuksköterskor. De avancerade kliniska sjuksköterskorna har utökade befogenheter att diagnostisera och behandla patienter. De får till exempel ordinera röntgen, provtagning och göra bedömningar av odiagnostiserade patienter – med andra ord sådant som tidigare endast läkare fick göra.

Den väg som Övertorneå har valt hade jag gärna velat se i fler delar av landet. Region Norrbotten har vågat skapa nya vägar, och det är precis det vi måste göra och ta efter. Vi måste skapa vägar för att både undersköterskor och sjuksköterskor ska kunna arbeta på toppen av sin kompetens så att de kan utvecklas och inte bara känna att de är en kugge i det stora vårdmaskineriet.

Vi vet att specialistsjusköterskor är en resurs i vården som borde ges mer utrymme och kvalificerade arbetsuppgifter. Därför vill Centerpartiet bland annat se fler karriärvägar, utökad förskrivningsrätt och betald vidareutbildning.

Under coronapandemin har äldreomsorgen fått stort fokus, och det med all rätt. Vi ser att äldreomsorgen verkligen är ett område som vi måste börja prioritera. Inte minst måste vi satsa på att höja statusen för att fler ska vilja arbeta där.

Undersköterskor är Vårdsveriges största yrkesgrupp, och de utgör en del av ryggraden i vården och omsorgen. Inte minst äldreomsorgen är helt beroende av undersköterskor. Om vården långsiktigt ska fungera måste fler vilja söka sig till yrket, och fler måste vilja stanna kvar.

För att det ska hända krävs en rad förbättringar. Exempelvis vill vi standardisera utbildningen, skapa bättre arbetsvillkor och satsa på betald specialistutbildning även för undersköterskor. Fler ska få en möjlighet att utvecklas, klättra i karriären och höja sin lön. Detta är framför allt en fråga om kompetensförsörjning, men det är också en jämställdhetsfråga som bottnar i hur samhället värderar kvinnors arbete.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag tala om en annan prioritering som vi måste göra, nämligen satsa på och utveckla förlossningsvården. Den svenska mödra- och spädbarnsdödligheten är en av världens lägsta. Förlossningsskador hos barn är ovanliga, och de allra flesta barn föds friska. Men förlossningsvården dras inte desto mindre med problem.

På landsbygden, inte minst i norra Sverige, handlar det om att förlossningskliniker läggs ned och att fler kvinnor får långt till närmaste BB. På andra håll är tvärtom ett högt tryck på förlossningsenheterna tillsammans med brist på barnmorskor det stora problemet och något som både leder till en orimlig arbetssituation för barnmorskor och till oro hos blivande föräldrar.

Denna utveckling vill Centerpartiet vända. Tryggheten och egenmakten ska i stället öka, och förlossningsvården ska finnas närmare kvinnor genom en sammanhållen vård med fler barnmorskeledda kliniker som kompletterar de större sjukhusen. Här vill vi i Centerpartiet att Sverige tittar på Norge och hur de har organiserat sin förlossningsvård. Kan de så kan vi!

Den gröna linjen genom Centerpartiets politik för den svenska välfärden handlar således om att vi vill flytta makten till patienten och personalen, öppna upp för nytänk och skapa en trygg och tillgänglig vård i hela landet.

Jag instämmer naturligtvis i Centerpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 24.

Anf. 125 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Från de gröna linjerna tänkte jag nu att vi övergår till de röda linjerna.

Jag vill först rikta ett stort tack till alla er inom sjukvården som räddar liv, tröstar och står pall under den orimliga arbetsbörda som ni har och som ni tyvärr inte riktigt ser slutet på ännu. Man kan applådera från balkongerna eller från gården, men det självklara tacket till er måste vara bra lön, bra arbetstider och bra arbetsmiljö. Det är de kraven som också ställs från

professionen. För att utbilda fler och anställa fler krävs det satsningar på välfärden, på vården, helt enkelt.

Fru talman! Under hela pandemin är det en sak som har varit glasklar, och det är att den offentliga vården bär oss och räddar liv. Det är inte marknaden – det har vi sett – utan det är de som jobbar tolvtimmarspassen. Vi har från Vänsterpartiets sida gått in med en budget som förstärker och ger ett kraftigt påslag för att få fler specialistsjuksköterskor, fler sjuksköterskor och fler undersköterskor. De resurserna behövs.

Jag vill i det här anförandet speciellt vända mig till dem som jobbar väldigt hårt vid Stockholms akutsjukhus där också över tusen personer varslades förra året. De som jobbar där varje dag räddar liv. Det finns en paradox i det.

Fru talman! Varje år drabbas ungefär 60 000 personer i Sverige av cancer. Överlevnaden har ökat betydligt i samtliga socioekonomiska grupper de senaste 20 åren, men det kvarstår fortfarande ett stort glapp mellan de olika grupperna. Om överlevnaden hade varit lika hög för alla som den är i gruppen med flest överlevande skulle vi ha räddat ungefär 3 000 liv.

De högutbildade får i större utsträckning än personer med lägre utbildningsnivå tillgång till åtgärder, bland annat diagnostik och andra behandlingar. Det visar sig också att högutbildade får mer tid för sina frågor och önskemål, trots att personer med lägre utbildning är i större behov av sådant stöd. Det handlar om klass och om en väldigt stor fråga inom hälso- och sjukvården: den bristande jämlikheten, fru talman.

Vi vill att nationella mätbara mål ska upprättas för hur de socioekonomiska skillnaderna i cancervården ska minska.

Vi vill även att ett nationellt arbete för utjämning av de regionala ojämligheterna ska genomföras. Även om det finns riktlinjer och så vidare ser cancervården nämligen väldigt olika ut beroende på var i landet man bor. Så kan vi inte ha det. Vi vill därför ge lämplig myndighet i uppdrag att med två års intervall studera regionernas arbete mot cancer vad gäller jämlikhet, så att det går att följa om det blir bättre eller sämre.

Fru talman! Det tas fram en mängd nya läkemedel och behandlingsmetoder mot olika former av cancer. De är väldigt träffsäkra och effektiva. Men de är dyra. De flesta läkemedlen görs av stora globala företag som har möjlighet att ta ut ganska stora vinster för dem. Många insatser måste till för att se till att offentliga medel inte ska rinna ut i övervinster för bolagen. Det är väldigt viktigt. Det är en svår fråga.

Fru talman! Det blir också en svår fråga för regionerna. Det är dessutom en etisk fråga. Vilka människor med en viss diagnos ska få ta del av dyra insatser men inte andra?

Vilka människor som har samma diagnos men bor i olika regioner ska få den bästa vården? Ser det ut på samma sätt i hela Sverige? Det gör det inte.

Ska bara människor med god ekonomi få de bästa behandlingarna, eftersom de kan betala för dem själva? Läkartidningen rapporterade nämligen den 25 januari 2019 om privata behandlingar som kostar 70 000 kronor. Det är privata alternativ, vilket exkluderar samtliga med tunn plånbok. Men det ska gå att få de behandlingarna i regionerna.

Fru talman! De ekonomiska förutsättningarna ser väldigt olika ut i de olika regionerna. Det påverkar cancersjuka människor. Dyra läkemedel har betydelse för människor i alla regioner. Men det blir en extra hög trös-

kel för cancersjuka i regioner med högre strukturella kostnader. Vi vill titta på förutsättningarna för ett statligt stöd. Det bör prövas hur det kan utformas mest effektivt. Vi vill att staten kan ta fram det så att regionerna kan få sina behandlingsmetoder och mediciner från en statlig fond. Vi tror att det är den enda vägen om det här inte ska kollapsa.

Fru talman! Jämfört med vuxna är det inte så många barn som får cancer. Det är 300 per år. Som för alla grupper av drabbade har också vården av barn gått framåt, och allt fler barn överlever. Men liksom i den övriga vården är det personalen och kompetensförsörjningen som står i centrum även här.

Barncancerfonden anser att det psykosociala stödet till barn med cancer och deras familjer är eftersatt och ojämnt. Enligt fondens enkäter visar det sig att berörda familjer rankar ökat psykosocialt stöd och omhändertagande högst. Det handlar om tiden under behandlingen men även tiden efter behandlingen. Hela vårdkedjan för cancersjuka är lång och påfrestande, även för de anhöriga. Det är som att gå igenom skärselden, fru talman. Hur hanterar man oron och ovissheten?

Tiden då man går in i i vuxenlivet är också ett stort steg för alla inblandade. När man blir 18 år ska man plötsligt ta hand om sin behandling och sina vårdkontakter samtidigt som man ska komma ut i vuxenlivet, skaffa sig ett arbete och relationer.

Skillnaderna i regionerna i fråga om arbetet med rehabilitering och det psykosociala stödet behöver åtgärdas. Det ser väldigt olika ut. Vi vill att en lämplig myndighet ser över regionernas förutsättningar för psykiskt och emotionellt stöd för de barn och unga som genomgår och har genomgått cancerbehandling.

Det finns i dag över 10 000 människor som har haft cancer som barn. Gruppen blir allt större. Och det är ju glädjande; barnen överlever. Det finns också större kunskap om rehabilitering för barn, unga och unga vuxna. Organisationen Ung Cancer undrar varför den kunskap och de anvisningar som finns inte implementeras i de olika vårdprogrammen. Regionerna måste arbeta med rehabilitering för barn och unga som har genomgått cancerbehandling. Det borde vara en självklarhet.

Stödet till de närstående behöver också bli tydligt. Ansvar för stödet till närstående till cancerdrabbade bör formaliseras hårdare i regionerna.

Ökade insatser behövs för en jämlik cancervård. Och samverkan mellan de sex regionala cancercentrumen behöver förstärkas ytterligare.

Cancer drabbar många. Överlevnaden är hög. Och vi måste se till att den blir ännu högre.

Fru talman! Jag hoppas att jag sa att jag lyfter fram reservation 26.

Anf. 126 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Det är upplyftande att lyssna på Karin Rågsjö. Hon är en person som i de flesta debatter anför ett ganska ideologiskt perspektiv. Jag tycker att det är bra, inte för att jag gillar det jag hör utan för att det är bra att skillnaden mellan partierna tydliggörs och för att vi får lite spänst i debatten här i kammaren. Det ska Karin Rågsjö ha all heder för.

Men det som jag i sak blir bekymrad över är att Karin Rågsjö är allergisk mot allt vad privata alternativ heter. Jag däremot är allergisk mot allt vad köer och bristande kvalitet heter. Men Karin Rågsjös udd riktas alltid

mot privata alternativ och inte mot de grundproblem vi har i svensk hälso- och sjukvård.

Försäkringslösningar, att människor kan köpa privata lösningar och så vidare, nämndes. De är ju symtom på bristande tillgänglighet. Då är det det som vi ska åtgärda. Men Karin Rågsjö fokuserar på att någon har möjlighet att med privata medel köpa en behandling.

Jag blev däremot glad över mycket av det Karin Rågsjö sa vad gäller behovet av att utveckla cancervården och att komma till rätta med de stora ojämlikheter som finns. Moderaterna har drivit på för en ny och uppdaterad nationell cancerstrategi.

Jag vill komma tillbaka till den privata vården. Nu ser vi tyvärr att vi på grund av coronakrisen har en vårdskuld som växer snabbt. I denna stund tror jag att det är omkring 50 000 operationer som har ställts in. Mycket annan planerad vård, som uppföljande samtal, kontroller och så vidare, ställs in. Här ser jag den privata vården och privata aktörer som en stor och viktig resurs för att kunna upphandla vård och snabbt beta av vårdköerna.

Är Karin Rågsjö och Vänsterpartiet beredda att nyttja de privata företagen för att komma till rätta med vårdskulden?

Anf. 127 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det är roligt att Johan Hultberg denna sena afton säger att han uppskattar mina små framträdanden här i talarstolen.

Johan Hultberg ställer en mängd frågor. När det gäller privata verksamheter är det kanske inte dem vi är emot, utan det är de stora vinstuttagen och det som händer med de stora bolagen. De blir aktiebolag, inte sant? Då fokuserar man lätt på vinsten. Det kan vi se på olika sätt, även under den här pandemin, när vi tittar på exempelvis Stockholm och äldreboenden.

Fru talman! Vad är det som ska styra hälso- och sjukvården? Det är behoven som är oerhört viktiga, inte sant? Sjukast ska gå först i alla sammanhang. Om man är för system med privata försäkringar och lösningar där det går att köpa sin cancerbehandling hamnar man på en glidande skala. Den som har den tunna plånboken kommer ju aldrig in i det gänget utan kommer sist. Det kan vi också se.

Valfrihet kan vara jättebra. För patienterna är det bra. Det är de som ska välja. Men i vissa städer, exempelvis Stockholm, är det vårdbolagen som bestämmer, till exempel var de ska etablera sig. Det handlar om kundunderlag och så vidare. Då blir det snett.

Vi vill ha en jämlik vård. När man undersöker hur det ser ut när det gäller cancerbehandlingar ser man hur otroligt det ser ut. Det är förstås helt osannolikt att så många halkar så långt efter i jämförelse med andra, att 3 000 avlider per år på grund av att de inte får den bästa cancerbehandlingen. Det beror helt enkelt på att de tillhör arbetarklassen och har en tunn plånbok. Det kan man se.

Vi är alltså inte emot det privata alternativet. Vi är emot vinstutdelningen, som är helt orimlig.

Anf. 128 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Jag tror verkligen att svensk sjukvård mår bra av en mångfald av utförare och aktörer. Jag tror att det är bra med konkurrens. Jag tror

att det driver kvalitetsutveckling, att det ger ett större utbud och att det är bra med valfrihet för patienterna men också för personalen.

Min poäng när det gäller framväxten av privata försäkringslösningar är att det handlar om misslyckandet med den offentligt finansierade vården. Vi har stora tillgänglighetsproblem, och det har gjort att denna marknad har vuxit fram. Jag tycker därför att det är den bristande tillgängligheten som vi ska adressera.

Karin Rågsjö har en poäng i att den bristande tillgängligheten drabbar dem hårdast som inte har möjlighet att köpa sig privata lösningar. Det viktigaste blir därför hur vi kan tackla den bristande tillgängligheten.

Karin Rågsjö och Vänsterpartiet ser många gånger de privata aktörerna som ett problem här. Jag ser dem som en viktig tillgång för att kunna förbättra tillgängligheten. Tack vare privata aktörer har vi en mer tillgänglig vård. Vi utvecklar vården. Det finns många privata aktörer som inte minst är med och utvecklar den digitala vården, vilket är viktigt framöver. Jag tror att vi alla verkligen har insett vikten och behovet av den under pandemin.

Jag upprepar gärna min fråga till Karin Rågsjö. Ser Vänsterpartiet och Karin Rågsjö att de privata aktörerna kan vara en viktig del av lösningen på hur vi ska komma till rätta med den enorma vårdskuld som nu byggs upp på grund av coronan? Ser Vänsterpartiet att de privata vårdgivarna behövs?

Anf. 129 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! I exempelvis den region som jag verkar i, bor i, lever i och kommer ifrån, det vill säga Stockholm, kan man fundera lite när man tittar på den ansträngda offentliga vården. Man har där sagt upp 1 000 personer. De har fortfarande inte fått något som helst tillmötesgående från den sittande majoriteten när det gäller om de får tillbaka sina jobb eller inte. I en sådan situation, det vill säga när man ser att vården krymper i det offentliga, kan man fundera över vad man ska göra med den privata vården.

Vi är som sagt inte emot den privata vården i sig, utan vi är emot vinstuttaget. Man kan se på vad som nu har hänt inom äldreomsorgen. Det tycker jag är superintressant. Vad inom äldreomsorgen kan man meka med? Nu talar vi i och för sig inte om äldreomsorg. Jo, det handlar om personalen. I den privata sektorn ser man till att ha färre anställda som har heltidsjobb och fasta arbeten.

Vad ska styra sjukvården? Jag tycker att det mer och mer har blivit en tillgänglighetsfråga. Vården får heller inte bli något slags shop around, som det exempelvis har blivit inom nätläkarverksamheten.

Det är intressant att en aktör – jag ska inte nämna den vid namn, fru talman, eftersom man inte ska göra det i denna sal – har frågat regionerna om man inte kan få gå in och testa loss i alla regioner. Regionerna fick inte göra det. Jag tror att det handlade om att de skulle bli skinnade på sina pengar. Man kan fundera på det.

Man kan också fundera över privata aktörer som mitt under coronan smäller upp sina hälso-, sjuk- och vårdcentraler på Östermalm eller Norrmalm i Stockholm, där hälsoläget är jättegott, i stället för i Kista, Rinkeby, Farsta och så vidare.

Man kan fundera över vem som ska styra hälso- och sjukvården. Det borde kanske vara politiker. Jag tycker att väldigt många politiker nu sitter

på åskådarplats och låter marknaden sköta en del av vården. Jag vill inte ha det som i exempelvis USA, utan jag vill ha en sjukvård där alla har tillgång till det bästa.

Anf. 130 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Jag ska försöka ge en kort överblick över några av Liberalernas sjukvårdsförslag och tänkte fokusera på medarbetare, prioriteringar och döden.

Låt mig börja med medarbetarna. I Liberalernas Sverige ska de anställda ha tid för patienterna och tid att utvecklas. Självklart ska de ha en trygg arbetsplats. Sjukvården står och faller med detta. Inget av våra andra förslag fungerar om de anställda inte trivs, vill stanna kvar och har tillräckligt många kollegor.

Som exempel har vi i Liberalerna arbetat i över 40 år för en husläkarreform, med en kort paus på 90-talet då vi trodde att vi hade lyckats. Sedan kom dock Socialdemokraterna efter ett år och rev upp husläkarlagen. Nu är det äntligen dags för en permanent förbättring. Men det kommer bara att lyckas om husläkarna får en hållbar arbetsdag och fler kollegor. Det finns ingen annan väg.

Jag är glad över att vi har enats med regeringen om en nationell samordning för att få långsiktig kompetensförsörjning inom sjukvården, få fler att välja att bli husläkare och få fler att med lön kunna specialisera sig och bli specialistsjuksköterska.

Vi måste också fokusera på att minska byråkratin, säkra infrastrukturen och öka frihetsgraderna i sjukvården för de människor som arbetar där. Detaljstyrningen måste bort.

Låt mig gå över till prioriteringarna. Vi måste prioritera mer – prioritera upp, prioritera ned och prioritera bort. Vi liberaler föreslår, fru talman, en utredning som ska fördjupa och klargöra sjukvårdens prioriteringsplattform. Vi tror att människor själva kan behöva ta ansvar för en del saker. Men om vi å andra sidan drabbas av svåra eller kroniska sjukdomar behövs i stället stärkt vård jämfört med vad vi har i dag.

Jag är glad över att cancervård och cancerrehabilitering stärks inom ramen för januariavtalet. Jag anser att vi även behöver stärka inte minst geriatrik och vården för sällsynta diagnoser. Det finns mycket som behöver göras.

Fru talman! Jag tror också att vi behöver prioritera döden. Till att börja med måste vi prioritera att den inte får komma för tidigt. Det görs naturligtvis genom förebyggande sjukvård och god vård när vi blir sjuka men också genom att se till att blodgivning, som räddar liv, inte har en kronologisk övre gräns. Man måste kunna ge blod så länge man är lämplig som blodgivare. Och kan våra liv räddas av en organdonation behöver möjligheten till organdonation bli betydligt bättre än vad den är i dag, fru talman.

Sedan kommer ändå döden till slut. Varje träd ska en gång falla omkull. Jag vill här särskilt poängtera att vi liberaler kräver en nationell översyn av vården och omsorgen i livets slutskede. Jag vill därför, fru talman, yrka bifall till vår reservation 27 under punkt 13 som handlar om just detta. Vi tror att det är helt nödvändigt att stärka stödet till den döende människan, till hennes anhöriga och nära och till vård- och omsorgspersonalen. Även de sista dagarna ska vara värda att leva.

Ibland hjälper dock inte ens den allra bästa palliativa vården. Ibland hjälper inte ens palliativ seder, fru talman. Då vill vi liberaler att min kropp fortfarande ska vara min, och mitt liv ska fortfarande vara mitt. Vi vill se en parlamentarisk utredning om självalt livsslut, inte för att förkorta livet utan för att ge laglig möjlighet att förkorta ett smärtsamt dödande.

Vi tror att med våra förslag kommer människor från det som redan i dag är god sjukvård att komma lite närmare en ännu bättre vård, där vi har trygghet, självbestämmande och frihet genom våra liv i hälsa, sjukdom, botande sjukvård och lindrande sjukvård ända till den sista dagen.

Anf. 131 DAG LARSSON (S):

Fru talman! Jag är eventuellt den sista talaren för dagen. Det här är ett oerhört brett och vitt motionsområde, så jag misstänker, fru talman, att jag i största allmänhet skulle kunna tala om alla möjliga sjukvårdsfrågor. Det tänker jag dock inte göra. Jag tänker just i dag framför allt tala om kompetensförsörjning och personalfrågor. Men det finns många frågor i detta motionsbetänkande som är av stor vikt.

Jag tror att vi behöver arbeta mycket mer med kompetensförsörjnings- och personalfrågorna. Det handlar dels om att åtgärda den vårdskuld som nu byggs upp med inställda operationer i spåren av covid-19. Det handlar dels också om att långsiktigt möta sjukvårdens utmaningar. Vi står inför stora pensionsavgångar och även inför demografiska förändringar som gör att vårdbehoven i Sverige kraftigt kommer att öka. För att hantera det kommer det att ställas hårdare och tuffare krav på sjukvårdsorganisationerna i Sverige. Vi behöver under kommande år ha fler medarbetare i sjukvården, inte färre. Detta är en av de största utmaningar som vi har.

Jag har ett förflutet som landstingspolitiker. När jag har varit aktiv sådan har jag inte alltid älskat staten. Jag har tyckt att staten har varit klåfingrig. Staten har ägnat sig åt detaljbestämmande. Staten har över huvud taget ägnat sig åt att komma med nya saker utan att egentligen sätta sig in i vilka utmaningar vården ibland står inför ute på golvet och i verksamheterna. Det tror jag att staten behöver fundera över. Men det finns ett område där jag tycker att staten har ett stort ansvar och borde göra mer. Det handlar om att se till att det utbildas fler som kan arbeta i sjukvården. Där har staten det otvetydiga huvudansvaret.

Jag tycker att regeringen tillsammans med samarbetspartierna under de senaste åren har tagit fram ett antal bra förslag till åtgärder som pekar åt rätt håll. Det satsas oerhört mycket mer resurser på att möjliggöra för fler att utbilda sig till specialistsjuksköterskor. Det satsas också mer resurser på att möjliggöra för befintliga specialistsjuksköterskor att få vidareutveckling, kompetensutveckling och karriärutveckling.

I propositioner och förslag som rör utvecklingen och omställningen till god och nära vård kan man se att det är 3 miljarder kronor som satsas på rena personalfrågor, vilket jag tror är helt nödvändigt.

Jag tycker också att det förslag som har tagits fram om att skydda titeln undersköterska är klokt, för det är viktigt att komma ihåg att vården är beroende av fler yrkesgrupper än bara läkarna. Det handlar om sjuksköterskor och undersköterskor, om en lång rad olika yrkesgrupper som behövs i vården för att den organisationen ska fungera. Och jag tror att vi

behöver ha mer nationell styrning av vad en undersköterska är och säkerställa det ordentligt i hela landet.

Vi behöver också arbeta med kunskapsstyrningen. Det finns statliga kunskapsstyrningsinstrument, men även SKR har utvecklat ett helt nytt kunskapsstyrningsinstrument som jag har stora förhoppningar om.

Ledamoten Hultberg stod för en stund sedan här i talarstolen och talade om att vi ska vara säkra på att det inte ska spela någon roll var i landet man bor för att kunna få den bästa cancersjukvården. Det är ett uttalande som jag helt och hållet håller med om. Där tror jag att kunskapsstyrningen är ett viktigt instrument för att kunna förbättra sjukvården.

Jag skulle bara vilja komplettera ledamoten Hultbergs kommentar om att det inte ska spela någon roll var man bor i landet. Jag menar att det inte ens ska spela någon roll vilken socialgrupp man tillhör, för den stora utmaningen i cancersjukvården är faktiskt inte var man bor i landet utan vilken socialgrupp man tillhör. Dödligheten bland de socialt mindre privilegierade är dubbelt så hög som i andra grupper i vårt land. Dödligheten är högre än den på grund av geografiska skillnader. Detta är värt att ha med sig i minnet. Jag kompletterar därför med största respekt ledamoten Hultbergs uttalande om att det inte ska spela någon roll var i landet man bor med att det inte heller ska spela någon roll vilken samhällsklass man tillhör.

Fru talman! Även om staten ökar sina insatser måste också arbetsgivarna, både de privata och de offentliga, bli betydligt bättre än vad de är i dag. I dag är det många som utbildas till vården, men många slutar därför att de möter en orimlig arbetsmiljö. Där syndar både privata och offentliga arbetsgivare på ett sätt som är lite sorgligt.

Fru talman! Jag tänker ägna några sekunder av mitt anförande åt att berätta en liten anekdot som kommer från hjärtat. Som landstingsråd besökte jag Södersjukhuset, som ligger en kilometer från min bostad på Södermalm, av det specifika skälet att Södersjukhuset har landets längsta väntetider till sin akutmottagning – det är märkligt att man i en så rik region som Stockholm faktiskt har landets längsta väntetider. Där mötte jag sjuksköterskan Hanna. Hon fick höra rykten om att det var ett landstingsråd på besök på Södersjukhuset. Hon jagade rätt på mig och utbrast då i tirader som jag på grund av kammarens ordningsföreskrifter inte kan återge. Hon var inte glad och talade minsann om för mig var skåpet skulle stå, och jag tyckte att det var väldigt besvärligt i största allmänhet. Men efter dessa tirader undrade sjuksköterskan Hanna varför hon över huvud taget skulle stanna kvar och arbeta på Södersjukhuset. Hon berättade nämligen att landstingsfinansierade verksamheter som ingick i vårdvalen i Stockholm hade erbjudit henne flera tusen kronor mer i lön varje månad och talat om att hon dessutom skulle slippa jobba kvällar och helger. Då är min första uppmaning till den som är arbetsgivare, i det här fallet min egen hemregion Region Stockholm, att se till att de som har de tyngsta, farligaste och mest slitsamma jobben får bäst betalt. Du ska inte ha mer betalt för att du bara ska jobba dagtid. Du ska ha mer betalt för att du jobbar på en intensivvårds- eller akutavdelning på sjukhus. Men det är en fråga som arbetsgivarna i Stockholm borde lösa, fru talman.

En annan fråga handlar om att arbetsgivarna, exempelvis Region Stockholm, borde ta sitt utbildningsansvar. De har ansvar för AT-block och ST-block och sådana saker, och jag kan konstatera att Stockholm läg-

ger sig på en utbildningsnivå som motsvarar hälften av dess behov. I övrigt är man beroende av resten av landet för att hantera utbildning av framtida läkare i Stockholm. Det tycker jag är orimligt, fru talman.

Den tredje frågan har att göra med att vi just nu genomgår en pandemi. Just nu sliter vårdpersonalen hårt ute i sjukvården. Det är inte rimligt på något som helst vis att 109 läkare och 157 undersköterskor som arbetar på Karolinska sjukhuset är varslade just nu, samtidigt som de sliter för att rädda liv.

*Kompetensförsörjning
och prioriteringar
inom hälso- och
sjukvården m.m.*

Anf. 132 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är gott att höra när ledamoten Dag Larsson talar om kompetensförsörjning. Vi har många gemensamma områden. Ledamoten nämnde att vi behöver utöka utbildningen och att det är ett statligt ansvar. Jag håller med om det. Men problemet är att vi inte ens vet vilka som är anställda inom hälso- och sjukvården. Vi har inte koll på hur många som är specialistsjuksköterskor och vilken kompetens de har, vilka som är läkare och vilka specialiteter de har och hur många som är fysioterapeuter och arbetsterapeuter. Varje gång vi ska bedöma behovet, senast i utredningen om specialistsjuksköterskor, får vi ringa runt och ställa frågan och får ett ungefärligt svar.

Jag tycker att vi också borde lägga till uppgiften för staten att helt enkelt ha ordning på vilka det är som anställda inom hälso- och sjukvården, så att vi bättre kan bedöma behoven framåt. I dag gissar vi, förstås på goda grunder. Det är erfaren personal som bedömer behoven, men vi borde veta. Är det någonting som ledamoten själv tycker skulle vara intressant att staten tog ansvar för?

Min andra fråga gäller det som Kristdemokraterna konkret har föreslagit. Om man får en legitimation, som är ett högt krav för att kunna arbeta i vården, borde man då inte vara tillförsäkrad vidareutbildning och fortbildning på jobbet? I dag är man inte det. Jag kan till och med tänka mig att vi lagstadgar detta. Hur ser ledamoten Dag Larsson på det?

Anf. 133 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Acko Ankarberg Johansson, för frågorna, som jag tycker är angelägna!

Jag har funderat mycket på den förstnämnda frågan, för det är klart att vi måste ha kunskap om vilka vi har i vårdorganisationen.

Jag lyssnade häromdagen på Åsa Kullgren när hon talade om sin utredning som handlar om vården under kris och krig. Hon har förslag som är intressanta och som jag tycker är värda att överväga. Ett handlar om att bygga upp register över folk som har legitimationsyrken. Jag tror att vi behöver ha det framöver. Jag tror också att det är möjligt att ha ett gott samarbete med SKR och regionerna kring den typen av frågor. Jag kan absolut se framför mig att vi behöver mer samarbete på det området.

Jag håller med om resonemanget om fortbildning, som också jag tog upp i mitt anförande. Det primära kravet måste ändå ligga på arbetsgivarna, oavsett om de är privata eller offentliga, att tillförsäkra att de anställda får fortbildning. Om de inte gör det tycker jag gott att man kan fundera på andra åtgärder. Men det rimliga borde vara att arbetsgivarna tar sitt ansvar.

Anf. 134 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! När det gäller den första frågan om att hålla koll på vilka som jobbar låter det som att vi borde kunna hitta en väg framåt. Att bara konstatera att vi gissar varje gång känns inte bra, utan vi borde veta vilka som arbetar och vilka kompetenser de har så att vi också kan bedöma utbildningsbehovet bättre framåt.

När det gäller arbetsgivarnas ansvar håller jag helt och hållet med om att det är så det ska se ut. När Läkarförbundet gjorde en undersökning för två år sedan – den kan vara inaktuell nu – var det 6 av 21 regioner som hade en peng med i vårdvalssystemet till vårdcentralerna för fortbildning. De andra hoppades uppenbarligen att de ändå skulle ha pengar över till fortbildning, men för att få råd med fortbildningen måste de ju dra ned på all annan verksamhet.

Det är verkligen en politisk fråga hur vi prioriterar fortbildning. Om arbetsgivarna inte gör det självmant tycker jag att vi borde grunna på att koppla legitimationen till att arbetsgivaren som anställer legitimerad personal säkrar att personalen kontinuerligt får fortbildning av god kvalitet. Och när jag säger fortbildning menar jag inte de där inspirationsföreläsningarna där man får en röd eller grön hatt på sig, utan det ska handla om kvaliteten och innehållet i yrket.

Borde vi ändå inte kunna styra på ett bättre sätt att legitimerad personal får fortbildning?

Anf. 135 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket för frågeställningarna, Acko Ankarberg Johansson!

Jag har mött en väldig massa privata vårdgivare som är verksamma i Stockholm och tycker att många av dem bidrar aktivt till kvalitetsutveckling i sjukvården. Men jag tycker också att man som regionpolitiker bör ställa krav i ersättningssystemet och vid upphandlingar för att säkerställa att personalen kan delta i utbildningsprogrammen.

Här finns det åtskilligt mer att lära och bättre åtgärder att vidta för dem som är arbetsgivare, och det är de förtroendevalda regionpolitikerna ute i regionen som borde ta detta ansvar.

Anf. 136 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Dag Larsson företräder ett regeringsparti som under lång tid har drivit frågan om att ta bort de delade turerna för omsorgspersonal, men det är fortfarande inte gjort.

Jag är intresserad av detta eftersom mitt parti driver samma fråga: att ta bort de ofrivilliga delade turerna eftersom dessa inskränker för mycket på privat- och familjeliv.

När, Dag Larsson, kommer de delade turerna att försvinna?

Anf. 137 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Först får man fundera på vem som är arbetsgivare, för det är arbetsgivaren som bör lägga schema. Själv har jag på regional nivå som regionpolitiker tillsammans med kollegor drivit på för att man ska ta bort de delade turerna.

Det är bra om staten understöder ett arbete för att få bort delade turer i sjukvården, men jag tycker att arbetet slutgiltigt måste göras av varje respektive arbetsgivare i regionen och ute på sjukhusen.

Anf. 138 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik:

Fru talman! Ledamoten Larsson tillhör som sagt ett parti som har drivit denna fråga i storleksordningen 20 år, men det är fortfarande inte gjort.

Vad vill Dag Larsson säga till undersköterskorna som går på knäna och som i denna kris har och kommer att ha det väldigt tufft? Vad har Dag Larsson att säga till dem som ska orka fortsätta gå till sina arbeten? När ska de få lika bra arbetstider som i övriga nordiska länder? I inget annat nordiskt land arbetar undersköterskor på det sätt som man gör i Sverige.

Min fråga till Dag Larsson kvarstår.

Anf. 139 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag arbetade själv med delade tider som mentalskötare en gång i tiden, och det var helt orimliga arbetstider.

Jag återvänder till det svar jag gav ledamoten Utterstedt i min förra replik: Detta är en fråga för arbetsgivarna och regionerna att hantera. Själv drev jag tillsammans med kollegor denna fråga i region Stockholm där jag var verksam. Vi drev på för att undersköterskor ska få heltidstjänster, om de så önskar, få vettiga arbetstider, slippa delade arbetstider och få kortare nattarbetstider.

Frågan bör dock ställas i respektive regionparlament, gärna till mina kollegor. Jag är övertygad om att ledamoten Utterstedt kommer att få samma svar från mina socialdemokratiska kollegor om att de driver på i denna fråga så gott de kan. Mitt parti har ju inte makten överallt, utan 70 procent av landets befolkning styrs lokalt av andra partier, som har makten över bland annat hur arbetstider ser ut i vårt land.

Anf. 140 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Dag Larsson är oerhört tydlig med en sak, och det är vilken valkrets han representerar. Det råder ingen tvekan om att han representerar Stockholm. Ständigt och jämt återkommer Dag Larsson till sina erfarenheter från Stockholm. Även detta anförande handlade mycket om Stockholm.

Jag kan tycka att när vi har en debatt om svensk hälso- och sjukvård och Dag Larsson representerar det största regeringspartiet hade det varit intressant att höra något om vad det största regeringspartiet vill med svensk hälso- och sjukvård och vilka konkreta reformer Socialdemokraterna vill sjösätta för att utveckla svensk hälso- och sjukvård. Men nu kom mest iakttagelser om Stockholmspolitiken och vad som borde göras av arbetsgivaren Region Stockholm.

Jag delar givetvis uppfattningen att det är viktigt att vi i Sveriges riksdag inser vad vi har makt och befogenhet över och vad vi bäst lämnar till kollegorna i Sveriges 21 regioner att besluta om. Det är bra om vi har en gemensam insikt om att vi många gånger från statens sida ägnar oss åt för mycket detaljregleringar, och Dag Larssons erfarenhet som mångårig regionpolitiker är givetvis värdefull.

*Kompetensförsörjning
och prioriteringar
inom hälso- och
sjukvården m.m.*

Jag hoppas att Dag Larsson tar med sig till sitt parti att man kan försöka fasa ut en del av de mycket specialiserade statsbidragen. Vi moderater tycker att man borde jobba mer med allmänna statsbidrag och ge mer makt och inflytande åt just de regionala företrädarna, som gissningsvis vet bäst hur hälso- och sjukvården ska bedrivas i till exempel Stockholm. Jag som bohuslänning skulle inte i min ödmjukhet vilja recensera Stockholmsvården och säga hur den exakt i detalj ska utformas här.

När det gäller ojämlikheten är det förebyggande arbetet viktigt. Vad gör Socialdemokraterna för att förebygga och minska de stora skillnader som finns i hälsa kopplat till just socioekonomiska faktorer?

Anf. 141 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Hultberg.

Låt mig ta den sista frågan först. När Socialdemokraterna ledde SKR under förra mandatperioden satte vi igång, i gott samarbete med Moderaterna och andra partier, arbetet Strategi för hälsa. Det handlar om att just arbeta förebyggande och mobilisera hela sjukvårdsorganisationen i syfte att sänka de framtida hälsokostnaderna. Jag tror att det är helt nödvändigt för att sjukvården ska få rimliga arbetsvillkor i framtiden.

Merparten av detta arbete måste göras på regional och kommunal nivå. Staten bör anslå statsbidrag till detta arbete, men det är läkare, undersköterskor och gymnastiklärare som ska stå i frontlinjen och arbeta förebyggande för att förbättra folks hälsa.

Ja, jag är stockholmare, med stolthet och glädje. Jag tycker att Stockholm är en fantastisk stad, och jag visar gärna runt ledamoten Hultberg i Stockholm så att han får möjlighet att njuta av denna fantastiska stad. Jag skäller ofta på Stockholm, men jag gör det med kärlek.

Jag är imponerad av sjukvården i andra delar av landet och skulle kunna tala länge om den. En sjukvårdsorganisation som fungerar alldeles utmärkt är Region Halland. Den leds av moderater, sköts utmärkt och gör fantastiska insatser för sjukvården i Halland.

Men när det handlar om hur vi ska få folk att stanna kvar i vården är det nog inte så lönt att ledamoten Hultberg och jag står här och talar om arbetstidsscheman, utan jag tror att man måste ställa frågan till respektive regionledning – och jag är djupt kritisk till hur regionledningen i Stockholm hanterar sitt arbetsgivaransvar.

Anf. 142 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Dag Larsson har all anledning att känna stolthet över sin stad. Stockholm är en fantastiskt vacker huvudstad som alla svenskar kan känna stolthet över.

Men ibland kan jag som representant för landet känna en viss förtvivlan över hur Stockholmsfixerad mycket av debatten är och att debatten ständigt och jämt tar sin utgångspunkt i Stockholm. Tidigare i dag hade vi en frågestund med statsråd, och då nämnde statsrådet Bolund att smittspridningen i Sverige har gått ned. I Stockholm har den kanske det, men till exempel i Västra Götaland, som jag representerar, ser vi nu en snabb ökning av antalet fall. Det bekymrar mig lite att Stockholm många gånger får bilda hur det ser ut i hela Sverige.

När det gäller det förebyggande arbetet efterfrågar jag verkligen ett mer aktivt arbete från regeringen. Jag är stolt över att Moderaterna var det

första parti som väckte en sammanhållen preventionsmotion. Om vi ska ha möjlighet att finansiera välfärden och vår sjukvård långsiktigt måste vi prioritera det förebyggande arbetet mycket mer för att förhindra att människor utvecklar sjukdom och ohälsa, som vi vet genererar stora kostnader.

När det gäller just cancer har WHO sagt att omkring 30 procent av all cancer skulle vara möjlig att förebygga genom livsstilsförändringar. Då är det viktigt att vi gör mer och inte gör det så enkelt för oss som Dag Larsson genom att säga att det får idrottslärare och dietister i vården lösa. Jag tror att vi behöver ta ett samlat nationellt grepp och våga titta på vad vi kan göra mer för att förebygga sjukdom och främja hälsosamma levnadsvillkor.

Anf. 143 DAG LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vill korrigera ledamoten Hultberg. Det bjuder mig emot, men jag tvingas ändå göra det därför att det arbete med en strategi för hälsa som SKR håller på med inte bara handlar om gymnastiklärare och annat, som jag kanske sa. Det handlar om att mobilisera hela regionsektorn och hela kommunsektorn. Det handlar om att mobilisera skolan, åldringsvården och psykiatrin.

Det är en lång rad professioner som tillsammans ska arbeta utifrån varje lokal kommuns eller stadsdels förutsättningar att förbättra och höja folkhälsan. Jag är väldigt glad över att det finns en bred politisk samsyn om detta inom SKR. Jag tror att det är där det praktiska arbetet bäst bedrivs. Sedan ska vi från den statliga nivån vara med på banan och understödja arbetet. Detta tycker jag är viktigt.

Jag blev lite inspirerad. Jag tar till mig det där om att jag bara pratar om Stockholm hela tiden, så jag ska nämna två andra regioner. Jag har nämnt den moderatledda Hallandsregionen, som jag tycker är väl skött. Nu kanske några partikollegor i Halland kommer att skälla på mig för att jag säger så, men jag tycker att sjukvården där är väl skött.

Jag tycker också att Norrbottens bröstcancervård förtjänar beröm. Den tillhör de absolut bästa i hela Sverige, trots att de inte har något universitetssjukhus. Jag tycker att resten av Sverige borde studera vad Norrbotten gör rätt när det handlar om bröstcancervården.

Jag tycker att Hultberg har en poäng. Jag kan också känna en frustration ibland när hela sjukvårdsdebatten handlar om vad som sker i Stockholm. Jag kan själv bidra till det, men å andra sidan är jag ju stockholmare.

Man kan diskutera exempelvis förlossningsvården i Sverige och de enorma problem som förlossningsvården har haft i Stockholm. Det är rent katastrofalt faktiskt, med brist på förlossningsplatser och blivande mammor och pappor som fått se sitt nya barn födas på parkeringen utanför Huddinge sjukhus. Det är inte rimligt, utan det är skandal. Men så ser inte förlossningsvården ut i hela Sverige. På många håll och kanter runt om i landet fungerar förlossningsvården alldeles utmärkt. Jag har mött många regionpolitiker som blir förtvivlade när kvällstidningarnas löpsedlar helt och hållet domineras av hur illa skött förlossningsvården i Stockholm är, för så ser det inte ut i resten av Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)

§ 13 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2019/20:172 En ny lag om tillfälliga smittskyddsåtgärder på serveringsställen

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till sex dagar.

EU-dokument

COM(2020) 220 Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen

COM(2020) 223 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 223/2014 vad gäller införandet av särskilda åtgärder för att hantera covid-19-krisen

COM(2020) 404 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2015/1017 vad gäller inrättandet av ett instrument för solvensstöd

COM(2020) 405 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett program för unionens åtgärder på hälsoområdet för perioden 2021–2027 och om upphävande av förordning (EU) nr 282/2014 (programmet EU för hälsa)

COM(2020) 407 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) 2017/1601 om inrättande av Europeiska fonden för hållbar utveckling (EFHU), EFHU-garantin och EFHU-garantifonden

COM(2020) 408 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en facilitet för återhämtning och resiliens

COM(2020) 409 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av ett instrument för tekniskt stöd

COM(2020) 447 Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska socialfonden+ (ESF+)

COM(2020) 451 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1303/2013 vad gäller exceptionella ytterligare medel och genomförandebestämmelser inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning för att tillhandahålla stöd för främjande av krisreparation i samband med covid-19-pandemin och förberedande av en grön, digital och resilient återhämtning av ekonomin (React-EU)

COM(2020) 452 Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska regionala utvecklingsfonden och Sammanhållningsfonden

COM(2020) 459 Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Horisont Europa – ramprogrammet för forskning och innovation, och om dess regler för deltagande och spridning, Europaparlamentets och rådets beslut om inrättande av det särskilda programmet för genomförande av Horisont Europa – ramprogrammet för forskning och innovation, Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av instrumentet för grannskapspolitik, utvecklingsarbete och internationellt samarbete Europaparlamentets och rådets

förordning om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitikerna och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1307/2013

COM(2020) 460 Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av Fonden för en rättvis omställning

COM(2020) 461 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1257/96 av den 20 juni 1996 om humanitärt bistånd

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 juni

2019/20:1472 Gotlands näringsliv

av *Lars Hjalmered* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1473 Förkomna pass

av *Fredrik Lindahl* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:1474 Utvidgad kemikalieskatt

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1475 Ytterligare åtgärder mot tvångsäktenskap

av *Sara Gille* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1476 Säkrad kompetens på våra flygplatser

av *Angelica Lundberg* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1477 Stöd till handels- och servicesektorn

av *David Josefsson* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1478 Covid-19 och förhållandena för politiska fångar i Turkiets fängelser

av *Amineh Kakabaveh* (-)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1479 Markering mot kvinnoförtrycket i Iran

av *Sara Gille* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1480 Luftfartsverket och solceller

av *Rickard Nordin* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1481 Förenklad process för omställningsstödet

av *Lars Hjalmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

- 2019/20:1482 Omställningsstöd till nya och växande företag**
av *Lars Hjälmered* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2019/20:1483 Säkerställande av sänkta hyreskostnader för landets företag**
av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
- 2019/20:1484 Risk att omställningsstödet utelämnar hyressänkning för företag**
av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
- 2019/20:1485 Användningen av svenska biståndsmedel till Palestina**
av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)
- 2019/20:1486 Tjänstemannaansvar**
av *Markus Wiechel* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2019/20:1487 Tilläggsdirektiv till utredningen om arbetskraftsinvandring**
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
- 2019/20:1488 Kostnader och tidsåtgång för ansökan om omställningsstöd**
av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)
- 2019/20:1489 Olika effekter av sänkta arbetsgivaravgifter beroende på företagens organisation**
av *Lars Hjälmered* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2019/20:1490 Tidsbegränsad nedsättning av socialavgifterna**
av *Lars Hjälmered* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
- 2019/20:1491 Felaktig information om överdödligheten på äldreboenden**
av *Björn Söder* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
- 2019/20:1492 Marknadsföring av tobak på internet**
av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Lena Micko (S)
- 2019/20:1493 Extra medel vid slakterikontroll**
av *Staffan Eklöf* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)
- 2019/20:1494 WHO:s agerande under coronakrisen**
av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)
- 2019/20:1495 Nyckelbiotopsinventering i Norrtälje**
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)
- 2019/20:1496 Spel och kanaliseringssmål**
av *Roland Utbult* (KD)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:1497 Sverige på svarta listan

av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1498 Aktivister som hotar jakten

av *Åsa Coenraads* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1499 Akut luftfartsråd

av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1500 Barnkonventionens tillämpning i asylärenden

av *Emma Hult* (MP)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 3 juni

2019/20:1413 Skydd av barn som tillhör riskgrupper

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1415 Skydd av riskgrupper med anledning av covid-19

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1407 Turkisk påverkan

av *Anders Österberg* (S)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1417 Danska utsläpp av avloppsvatten

av *Nina Lundström* (L)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:1421 Stöd till personer adopterade från Chile

av *Martina Johansson* (C)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1406 Etiopiens damm

av *Anders Österberg* (S)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1423 Återställning av a-kassan till tidigare nivåer

av *Lars Beckman* (M)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:1430 Det nordiska samarbetet och vägen framåt ur corona-krisen

av *Arman Teimouri* (L)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2019/20:1408 Rätten till vård efter behov

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1382 Tillståndsprövningen gällande Kallak och Laver

av *Lars Hjalmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1402 Ersättning till vårdnadshavare som har barn som tillhör riskgrupp

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:1396 Vanvård av djurparksdjur

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:1404 Stöd till bokhandlare

av *Lars Hjalmered* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:1405 Regeringens omställningsstöd för näringslivet

av *Lars Hjalmered* (M)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:1411 Omställningsstödet

av *David Josefsson* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:1427 Regeringens äldresatsning

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1431 Etikprövningsmyndighetens handläggningstider

av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2019/20:1409 Stöd till yrkesfisket under coronakrisen

av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:1419 Syrgas på äldreboenden

av *Betty Malmberg* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1432 Svagt internationellt engagemang mot osund djurhållning

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:1401 Kompensation till riskgrupper med anledning av covid-19

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2019/20:1376 Epidemiförsäkringar

av *Johan Hedin* (C)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:1398 Bredare kompetens om strategin mot covid-19

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1418 Utsläpp av avloppsvatten i Öresund

av *Betty Malmberg* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:1433 Privatägda flygplatser

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:1425 Ädelreformen

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

**2019/20:1422 Konsumenters rätt till ersättning av bilföretag som upp-
gett felaktiga värden**

av *Lars Beckman* (M)
till statsrådet *Lena Micko* (S)

2019/20:1416 Id-märkning och registrering av katter

av *Elin Segerlind* (V)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:1400 Logistiken rörande testning och annan utrustning

av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:1434 Utlandsmyndigheternas information om covid-19

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:1426 Skyddad natur

av *Betty Malmberg* (M)
till miljö- och klimatminister *Isabella Lövin* (MP)

**2019/20:1403 Regeringens agerande angående Svevias deltagande i
upphandlingar**

av *Lars Hjälmered* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:1372 Besöksnäringen och skatt på husbilar

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)
till näringsminister *Ibrahim Baylan* (S)

2019/20:1399 Kinas hårda tag mot Hongkong

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:1412 Elitidrott som kommersiell näring

av *Saila Quicklund* (M)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2019/20:1424 Tillgänglighet till narkosmedel för människor och djur

av *Elin Segerlind* (V)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.42.

Sammanträdet leddes
av ålderspresidenten från dess början till ajourneringen kl. 13.48,
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.52,
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 123 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter.....	1
Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU13	1
Anf. 1 THOMAS MORELL (SD).....	1
Anf. 2 MAGNUS JACOBSSON (KD)	2
Anf. 3 DENIS BEGIC (S).....	3
(Beslut fattades under § 8.)	4
§ 3 Luftfartsfrågor.....	4
Trafikutskottets betänkande 2019/20:TU12	4
Anf. 4 ÅSA COENRAADS (M)	4
Anf. 5 THOMAS MORELL (SD).....	6
Anf. 6 MIKAEL LARSSON (C).....	8
Anf. 7 MAGNUS JACOBSSON (KD)	9
Anf. 8 HELENA GELLERMAN (L).....	11
Anf. 9 DENIS BEGIC (S).....	13
Anf. 10 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	15
Anf. 11 DENIS BEGIC (S) replik.....	15
Anf. 12 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	16
Anf. 13 DENIS BEGIC (S) replik.....	16
Anf. 14 LORENTZ TOVATT (MP)	16
Anf. 15 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	19
Anf. 16 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	19
Anf. 17 ÅSA COENRAADS (M) replik.....	20
Anf. 18 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	20
Anf. 19 HELENA GELLERMAN (L) replik.....	21
Anf. 20 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	21
Anf. 21 HELENA GELLERMAN (L) replik.....	21
Anf. 22 LORENTZ TOVATT (MP) replik.....	22
(Beslut fattades under § 8.)	22
§ 4 Det östliga partnerskapet efter 2020	23
Utrikesutskottets utlåtande 2019/20:UU16	23
Anf. 23 PYYRI NIEMI (S).....	23
Anf. 24 MARGARETA CEDERFELT (M).....	25
(forts. § 6).....	26
Ajournering.....	26
Återupptaget sammanträde.....	26
§ 5 Frågestund	27
Anf. 25 FÖRSTE VICE TALMANNEN	27
<i>Militärt samarbete med Finland och en svensk Natooption</i>	<i>27</i>
Anf. 26 PÅL JONSON (M).....	27
Anf. 27 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	27
Anf. 28 PÅL JONSON (M).....	27
Anf. 29 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	28
<i>Regeringens coronastrategi.....</i>	<i>28</i>
Anf. 30 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	28
Anf. 31 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	28

Anf. 32 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD).....	28
Anf. 33 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	29
<i>Verkställandet av pensionsöverenskommelsen</i>	29
Anf. 34 SOLVEIG ZANDER (C)	29
Anf. 35 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	29
Anf. 36 SOLVEIG ZANDER (C)	30
Anf. 37 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	30
<i>Regelverket för sjukpenning</i>	30
Anf. 38 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	30
Anf. 39 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	30
Anf. 40 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	31
Anf. 41 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	31
<i>Ersättning till gravida och närstående till riskgrupper</i>	31
Anf. 42 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	31
Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	32
Anf. 44 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	32
Anf. 45 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	32
<i>Konsekvenserna av fusk vid högskoleprovet</i>	32
Anf. 46 ROGER HADDAD (L).....	32
Anf. 47 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	33
Anf. 48 ROGER HADDAD (L).....	33
Anf. 49 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	33
<i>Återuppbyggnaden av försvaret</i>	33
Anf. 50 PYRY NIEMI (S).....	33
Anf. 51 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	34
Anf. 52 PYRY NIEMI (S).....	34
Anf. 53 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	34
<i>Ekonomisk återhämtning och grön omställning</i>	34
Anf. 54 JANINE ALM ERICSON (MP).....	34
Anf. 55 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	35
Anf. 56 JANINE ALM ERICSON (MP).....	35
Anf. 57 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	35
<i>Åtgärder mot desinformation under pandemin</i>	36
Anf. 58 MARGARETA CEDERFELT (M).....	36
Anf. 59 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	36
Anf. 60 MARGARETA CEDERFELT (M).....	36
Anf. 61 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	36
<i>Sveriges pandemistrategi</i>	37
Anf. 62 HENRIK VINGE (SD).....	37
Anf. 63 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	37
Anf. 64 HENRIK VINGE (SD).....	37
Anf. 65 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	38
<i>Ersättning till Värnpliktsrådets ledamöter</i>	38
Anf. 66 HANNA GUNNARSSON (V).....	38
Anf. 67 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	38
Anf. 68 HANNA GUNNARSSON (V).....	38
Anf. 69 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	38
<i>Insatser för arbetslösa</i>	39
Anf. 70 GUNILLA SVANTORP (S)	39
Anf. 71 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S).....	39

Anf. 72 GUNILLA SVANTORP (S).....	39
Anf. 73 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	39
<i>Södertörnsleden</i>	40
Anf. 74 KJELL JANSSON (M)	40
Anf. 75 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	40
<i>Rätt till ersättning för inställda resor</i>	40
Anf. 76 ANGELICA LUNDBERG (SD).....	40
Anf. 77 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	41
<i>Ekonomisk trygghet vid sjukdom</i>	41
Anf. 78 MATTIAS VEPSÄ (S)	41
Anf. 79 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	41
<i>Kvaliteten på vårdutbildningarna</i>	42
Anf. 80 JOHAN HULTBERG (M)	42
Anf. 81 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	42
<i>Återkallande av fuskares högskolepoäng</i>	42
Anf. 82 ROBERT STENKVIST (SD)	42
Anf. 83 Statsrådet MATILDA ERNKRANS (S)	43
<i>Ökad satsning på träbyggnad</i>	43
Anf. 84 ISAK FROM (S).....	43
Anf. 85 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	43
<i>Arlandas utveckling och koppling till näringslivet</i>	44
Anf. 86 ÅSA COENRAADS (M)	44
Anf. 87 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	44
<i>Ett totalförsvarsbeslut</i>	44
Anf. 88 ALEXANDRA ANSTRELL (M)	44
Anf. 89 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	45
<i>Regeringens reaktion på utvecklingen i USA</i>	45
Anf. 90 JOAR FORSSELL (L)	45
Anf. 91 Statsrådet PER BOLUND (MP).....	45
§ 6 (forts. från § 4) Det östliga partnerskapet efter 2020 (forts.	
UU16).....	46
Anf. 92 LUDVIG ASPLING (SD).....	46
Anf. 93 KERSTIN LUNDGREN (C).....	49
Anf. 94 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	50
Anf. 95 ROBERT HALEF (KD).....	52
Anf. 96 JOAR FORSSELL (L).....	54
(Beslut fattades under § 8.)	55
§ 7 Riksrevisionens rapport om statens arbete för att	
förhindra och hantera kärntekniska olyckor	55
Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU4	55
Anf. 97 CAROLINE NORDENGRIP (SD)	55
Anf. 98 LARS THOMSSON (C)	56
(forts. § 9).....	57
Ajournering	57
Återupptaget sammanträde	57
§ 8 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde	57
TU13 Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter	57
TU12 Luftfartsfrågor.....	58

UU16 Det östliga partnerskapet efter 2020	59	Prot. 2019/20:132
§ 9 (forts. från § 7) Riksrevisionens rapport om statens arbete		4 juni
för att förhindra och hantera kärntekniska olyckor (forts.		
FöU4).....	59	
Anf. 99 MATTIAS OTTOSSON (S).....	59	
Anf. 100 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	60	
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	61	
§ 10 Ett förtydligt statligt ansvar för vissa kärntekniska		
verksamheter	61	
Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU10.....	61	
Anf. 101 MATTIAS OTTOSSON (S).....	61	
Anf. 102 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	61	
Anf. 103 LARS THOMSSON (C)	62	
Anf. 104 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	63	
Anf. 105 LARS THOMSSON (C) replik	64	
Anf. 106 ALEXANDRA ANSTRELL (M) replik	64	
Anf. 107 LARS THOMSSON (C) replik	64	
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	65	
§ 11 Socialtjänst- och barnfrågor	65	
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU9	65	
Anf. 108 MATS WIKING (S).....	65	
Anf. 109 JOHAN HULTBERG (M)	67	
Anf. 110 ANN-CHRISTINE FROM		
UTTERSTEDT (SD)	69	
Anf. 111 MATS WIKING (S) replik.....	71	
Anf. 112 ANN-CHRISTINE FROM		
UTTERSTEDT (SD) replik.....	71	
Anf. 113 MATS WIKING (S) replik.....	71	
Anf. 114 ANN-CHRISTINE FROM		
UTTERSTEDT (SD) replik.....	71	
Anf. 115 MARTINA JOHANSSON (C).....	71	
Anf. 116 MAJ KARLSSON (V)	73	
Anf. 117 TALMANNEN.....	74	
Anf. 118 CECILIA ENGSTRÖM (KD).....	75	
Anf. 119 LINA NORDQUIST (L)	76	
Anf. 120 JON THORBJÖRNSSON (V).....	77	
(Beslut skulle fattas den 10 juni.)	78	
§ 12 Kompetensförsörjning och prioriteringar inom		
hälso- och sjukvården m.m.	78	
Socialutskottets betänkande 2019/20:SoU12	78	
Anf. 121 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	78	
Anf. 122 JOHAN HULTBERG (M)	80	
Anf. 123 ANN-CHRISTINE FROM		
UTTERSTEDT (SD).....	82	
Anf. 124 SOFIA NILSSON (C)	83	
Anf. 125 KARIN RÅGSJÖ (V).....	85	
Anf. 126 JOHAN HULTBERG (M) replik	87	
Anf. 127 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	88	
Anf. 128 JOHAN HULTBERG (M) replik	88	
Anf. 129 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	89	

Anf. 130 LINA NORDQUIST (L).....	90
Anf. 131 DAG LARSSON (S).....	91
Anf. 132 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	93
Anf. 133 DAG LARSSON (S) replik.....	93
Anf. 134 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	94
Anf. 135 DAG LARSSON (S) replik.....	94
Anf. 136 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik	94
Anf. 137 DAG LARSSON (S) replik.....	94
Anf. 138 ANN-CHRISTINE FROM UTTERSTEDT (SD) replik	95
Anf. 139 DAG LARSSON (S) replik.....	95
Anf. 140 JOHAN HULTBERG (M) replik	95
Anf. 141 DAG LARSSON (S) replik.....	96
Anf. 142 JOHAN HULTBERG (M) replik	96
Anf. 143 DAG LARSSON (S) replik.....	97
(Beslut skulle fattas den 10 juni.).....	97
§ 13 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid.....	98
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	99
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	101
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.42.	103